

Centrum vedecko-technických informácií SR
Oddelenie prevencie a výskumov mládeže

Marcela Bieliková, Marianna Pétiová, Mária Janková

Školská samospráva ako forma participácie mládeže

OBSAH

OBSAH	3
1. TEORETICKO-METODOLOGICKÉ VÝCHODISKÁ	5
1.1 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ	5
1.1.1 Občianstvo a participácia mládeže	5
1.1.2 Žiacke školské rady ako forma participácie detí a mládeže na živote školy.....	6
1.1.3 Legislatíva žiackych školských rád	7
1.2 CIELE PRIESKUMU	8
1.3 METÓDY A TECHNIKY PRIESKUMU.....	8
1.4 PRIESKUMNÉ OTÁZKY	8
1.5 MATEMATICKO-ŠTATISTICKÉ SPRACOVANIE.....	8
1.6 PRIEBEH REALIZÁCIE PRIESKUMU	9
2. INTERPRETÁCIA VÝSLEDKOV PRIESKUMU	10
2.1 POČET A ŠTRUKTÚRA ŽIACKYCH SAMOSPRÁVNÝCH ORGÁNOV.....	10
2.2 NÁZORY RIADITEĽOV ŠKÔL NA ČINNOSŤ ŽIACKYCH SAMOSPRÁVNÝCH ORGÁNOV	12
2.2.1 Charakteristika výskumnej vzorky.....	12
2.2.2 Názory na znenie zákona.....	13
2.2.3 Rok vzniku žiackej školskej rady.....	14
2.2.3.1 Počet členov žiackej školskej rady	15
2.2.3.2 Hodnotenie činnosti žiackej samosprávy.....	17
2.2.4 Partnerstvo pri riešení problémov škôl	19
2.2.4.1 Hodnotenie spolupráce žiackej samosprávy a vedenia školy.....	19
2.2.4.2 Hodnotenie významu žiackej samosprávy pre školu	21
2.2.5 Konkrétne návrhy a pripomienky žiackej samosprávy	23
2.2.5.1 Akceptácia návrhov a pripomienok žiackej samosprávy	27
2.2.5.2 Dobrý príklad	30
2.2.6 Reprezentovanie školy žiackou samosprávou navonok.....	34
2.2.7 Spolupráca žiackej samosprávy so samosprávami iných škôl.....	36
2.2.8 Vzdelávanie členov žiackej samosprávy.....	40
2.2.9 Postrehy a skúsenosti týkajúce sa činnosti ŽŠR.....	43
ZÁVERY.....	45
LITERATÚRA.....	55

Občania každého veku by mali byť schopní prispievať svojimi postojmi a názormi k riešeniu problémov ovplyvňujúcich prostredie, v ktorom žijú. Je to prejav demokracie vyskytujúcej sa v spoločnosti na všetkých úrovniach, od parlamentnej až po miestnu komunitu, akou je obec, či škola. Reálna občianska participácia mladých ľudí sa rozvíja spolu s uznaním oprávnenosti nárokov a uspokojením ich potrieb a záujmov. Žiaci stredných škôl majú možnosť demokraticky ovplyvňovať dianie v škole a participovať na ňom prostredníctvom žiackych školských rád v gymnáziách a v stredných odborných školách. Legislatívne im to umožňuje zákon NR SR č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Podľa ustanovenia § 25 a 26 žiacka školská rada umožňuje vyjadrovať sa k podstatným otázkam, návrhom a opatreniam školy v oblasti výchovy a vzdelávania, spolupodieľať sa na tvorbe a dodržiavaní školského poriadku a zastupovať žiakov vo vzťahu k vedeniu školy. Úspešné napĺňanie poslania žiackej školskej rady sa prejavuje v spokojnosti žiakov s činnosťou školy a ich samosprávneho orgánu. Žiacka školská rada tak reprezentuje záujmy žiakov a zastupuje ich nielen vo vzťahu k vedeniu školy, ale i navonok, napríklad vo vzťahu k iným mládežníckym subjektom.

Výskumná úloha *Školská samospráva ako forma participácie mládeže* kontinuálne nadväzuje na výskumy realizované v rokoch 2004, 2007 a 2011 s cieľom načrtnúť vývojové trendy skúmanej problematiky. Poukazuje na to, ako sa zmenila situácia v zakladaní a činnosti žiackych školských rád v stredných školách.

1. Teoreticko-metodologické východiská

1.1 Teoretické východiská

1.1.1 Občianstvo a participácia mládeže

Integrácia Slovenska do Európskej únie predstavovala výzvu aj pre štátnu politiku vo vzťahu k mládeži, ktorá venovala pozornosť príprave mladých ľudí pre *európske občianstvo*. To si vyžaduje, aby občania dosahovali už určitú úroveň demokracie, ktorá sa prejavuje nielen rešpektovaním ľudských práv menšín, ale aj práv občanov vo vzťahu k vyjadreniu svojich politických názorov a uplatňovaniu občianskych práv ako sú sloboda združovania a prejavu názoru, napr. prostredníctvom petície. Pred mladými ľuďmi stojí dôležitá úloha, ved' učiť sa ako byť dobrým občanom znamená vedieť rozpoznať, či štát funguje nad úrovňou našich občianskych možností. Súčasne chciet' a vedieť ako prejavit' svoj názor a postoj v legálnych a verejných formách (parlamentné voľby, petície, občianske zhromaždenia a hnutia) a dosiahnuť zmenu jeho pôsobenia. To všetko je začlenené pod pojmom *klúčové občianske kompetencie*.

Od mladých ľudí sa očakáva, že budú vedieť v praxi využit' znalosti o svojich občianskych právach a povinnostiach a osvojit' si základné schopnosti na ich využívanie a plnenie. Proces prechodu dospelievajúceho do dospelosti sa musí zavřit' nielen získaním praktických zážitkov a skúseností z pracovného procesu, v ktorom sa preveruje efektívnosť získaných základných kvalifikácií (ovládať cudzie jazyky, zručnosť využívať nové informačné technológie, podnikateľský duch, sociálno-komunikačné zručnosti a pod.) vo formálnom i neformálnom vzdelávacom procese, ale aj získaním znalostí o demokratickom občianstve, schopností a skúseností uplatňovať svoje občianske práva a povinnosti, čo je možné vymedziť pod pojmom *občianska gramotnosť*. Tento proces si vyžaduje rekonštrukciu *výchovy k občianstvu* v škole (inovovanie osnov niektorých učebných predmetov) a praktický život v školských žiackych samosprávnych orgánoch (žiacke školské rady a akademické senáty). V mimoškolskom čase je potrebné vytvárať neformálne združenia občanov s účasťou detí a mládeže, neformálne občianske hnutia a iniciatívy, obecné a mestské parlamenty detí a mládeže. Moderná koncepcia výchovy mládeže k občianstvu umožňuje a vyžaduje spájať vo vyššej miere vymoženosti formálneho vzdelávania v škole a neformálneho vzdelávania v štruktúrach práce s mládežou v občianskej spoločnosti, čo predpokladá, že najmä medzi mladými ľuďmi bude čo najviac aktívnych jedincov, ktorí budú participovať na miestnom, štátnom a európskom živote (Macháček, L., 2006, s. 10 – 11).

Formálne a neformálne vzdelávanie musí však rešpektovať skutočnosť, že deti a mladí ľudia sa v súčasnosti veľa učia o spoločenskom živote, o jeho reálnych hodnotách, normách a pravidlách, o tom, ako sa môžu stať úspešnými prostredníctvom neformálneho vzdelávania, ktorého prvou inštitúciou sú rovesnícke skupiny a druhou prostriedky masmediálnej komunikácie. Výchova k občianstvu je zložitý proces, ktorý sa môže v podmienkach výchovy mládeže v škole obsahovo inovovať iba vo väzbe na reálne procesy nadobúdania *občianskych* (právo na osobné a súkromné vlastníctvo, sloboda prejavu, zhromažďovania...), *politických* (aktívne a pasívne volebné právo...) a *sociálnych práv* (právo na istý sociálny štandard). Tieto práva majú byť garantované fungujúcim právnym štátom a jeho nezávislými inštitúciami, zodpovedajúcimi za ich dostupnosť každému občanovi v štáte (Macháček, L., 2005, s. 5 – 6).

Participácia je, podľa definície, prioritný element demokratickej stability, pretože je jedným zo základných práv a predstavuje zapojenie každého jednotlivca do verejného a rozhodovacieho procesu. Je dôležitým znakom demokraticko-politického vzdelávania a predpokladá pripravenosť, schopnosť a účasť každého jednotlivca na živote spoločnosti

vo všetkých oblastiach. Ako uvádza M. Dugovičová (2007, s. 6 – 7) koncept participácie možno vzťahovať na viaceré oblasti spoločenského života. Participácia je považovaná za sociálny jav, ktorý istým spôsobom vypovedá o stave danej komunity. V kontexte politických súvislostí získava nový významový odtieň, pretože predstavuje systém participatívnej demokracie, ktorý funguje na predpoklade participujúcich občanov. Je potrebné si uvedomiť, že takýto typ občana nie je samozrejmosťou a je dôležité u občanov a zvlášť u mladých ľudí, zvýšiť záujem o veci verejné. Ved' reálna občianska participácia mladých ľudí sa rozvíja spolu s vyslovením, objasnením, verbálnym uznaním oprávnenosti nárokov a uspokojovaním ich potrieb a záujmov.

1.1.2 Žiacke školské rady ako forma participácie detí a mládeže na živote školy

Škola je inštitúcia, ktorej poslaním je zabezpečiť mladej generácii prenos znalostí, schopností a kompetencií, na ktorých je postavený celý kultúrny systém našej spoločnosti. Okrem získania vedomostí a poznatkov potrebných pre život je dôležité, aby sa mladý človek v tomto prostredí naučil nielen komunikovať s rovesníkmi a dospelými osobami, ale i formulovať a vyjadrovať svoje názory a predkladať argumenty.

Po roku 1989 a ešte viac v roku 2003 sa pre žiakov otvárali vhodné oblasti pre participáciu a spoluzodpovednosť tak, aby si ešte v škole mohli osvojiť praktické postupy pri uplatňovaní svojich práv a povinností. Zákon NR SR č. 596 z 5. novembra 2003 o štátnej správe v školstve a školskej samospráve (platný od 1. 1. 2004) v ustanovení § 26 *Žiacka školská rada* tohto zákona umožňuje:

- aby sa žiacka školská rada (ďalej len ŽŠR) vyjadrovala k podstatným otázkam, návrhom a opatreniam školy v oblasti výchovy a vzdelávania,
- aby sa podieľala na tvorbe a dodržiavaní školského poriadku,
- aby zastupovala žiakov vo vzťahu k riaditeľovi a vedeniu školy,
- aby volila svojich zástupcov do rady školy.

Zo spomenutého zákona vyplýva, že do agendy ŽŠR môžu patriť všetky relevantné skutočnosti, ktoré sa bezprostredne i sprostredkovane týkajú žiakov a ich existencie v škole. Patria sem nielen individuálne problémy žiakov, vzájomné vzťahy a vzťahy k členom pedagogického zboru, ale i údržba a prestavba školy, problémy spojené s administráciou a dopravou, výber obsahu, metód a foriem vyučovania, tvorba a aplikácia vzdelávacích projektov, diskusie o voľbe predmetov a metódach hodnotenia žiakov. Rozhodnutia žiackej školskej rady v strednej škole, študentskej rady, či akademického senátu na vysokej škole sa dotýkajú všetkých žiakov a študentov. Je preto potrebné, aby tieto samosprávne orgány mali podporu nielen zo strany žiakov a študentov, ale boli akceptované aj vedením školy. V tejto oblasti je veľmi dôležitý koordinátor žiackej školskej rady – pedagóg zvolený žiakmi, ktorého úlohou je uľahčovať komunikáciu žiakov s vedením školy, podporovať kreativitu žiakov a zjednocovať kolektív.

Žiacka školská rada, skráteno ŽŠR, je podľa wikipédie reprezentatívnym orgánom žiakov strednej školy a zastupuje ich záujmy vo vzťahu k riaditeľovi a vedeniu školy. Žiacka školská rada je ustanovená vtedy, ak si v tajnom hlasovaní zvolí nadpolovičná väčšina žiakov strednej školy v nej 5 až 11 zástupcov. Ako uvádza M. Bošňáková (2004, s. 7 – 8), žiacka školská rada je štruktúra, ktorá umožňuje žiakom získať praktické skúsenosti participatívneho alebo angažovaného demokratického občianstva v konfrontácii s deklarovanou výchovou a vzdelávaním k občianstvu vo viacerých všeobecných i špecifických učebných predmetoch v škole. Úspešné napĺňanie poslania žiackej školskej rady sa odráža v spokojnosti žiakov

s činnosťou ich samosprávneho orgánu. Žiacka školská rada reprezentuje žiakov strednej školy a zastupuje ich záujmy vo vzťahu k riaditeľovi a vedeniu školy. Tvorí ju 5 až 11 žiakov školy zvolených v tajnom hlasovaní nadpolovičnou väčšinou žiakov strednej školy. Zvolení členovia ŽŠR môžu zastupovať žiakov aj navonok, s ambíciou reprezentovať školu na komunálnej úrovni v príslušnom regióne a v spolupráci s ďalšími mládežníckymi subjektmi. Formou inštitucionalizácie v mestskej rade mládeže alebo v mestskom detskom a mládežníckom parlamente sa posilňujú nielen rozhodovacie kompetencie, ale aj preberanie zodpovednosti za riešenie problémov detí a mládeže v danom regióne.

Prvou činnosťou žiackej školskej rady je príprava základných dokumentov (stanovy alebo štatút a časový harmonogram činností). Tieto dokumenty by mali byť prijaté vedením školy a podporované všetkými žiakmi. Definovať problémy a odstraňovať nedostatky pomáha každoročné zhodnotenie činnosti žiackej školskej rady, pričom je veľmi dôležité zhodnotiť aj tie aktivity, ktoré pôsobili pozitívne a splnili svoj účel. V praxi sa osvedčilo aj poskytovanie informácií o činnosti žiackej samosprávy a získanie spätnej väzby od čo najvyššieho počtu žiakov. Je dobré, ak sa vytvárajú neformálne skupiny žiakov, ktoré monitorujú potreby a problémové oblasti a spolupracujú so žiackou školskou radou v priebehu celého školského roku. Taktiež podpora účasti členov žiackej samosprávy na metodických a vzdelávacích podujatiach, výmena skúseností z činnosti práce žiackej školskej rady a spolupráca členov samosprávneho orgánu z viacerých stredných škôl sa ukázali ako prvky výrazne posilňujúce činnosť žiackych školských rád.

1.1.3 Legislatíva žiackych školských rád

Žiacka školská rada zastupuje záujmy žiakov strednej školy, jej členovia sú ich zvolenými reprezentantmi vo vzťahu k vedeniu školy. Žiacke školské rady ako už bolo uvedené vznikli prijatím zákona NR SR č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, kde ich vznik a poslanie upravuje § 26 uvedeného zákona. K ďalším dokumentom o žiackych školských radoch patria:

- **vyhláška Ministerstva školstva SR č. 230/2009 Z. z.**, ktorou sa mení vyhláška Ministerstva školstva SR č. 291/2004, ktorou sa určujú podrobnosti o spôsobe ustanovenia orgánov školskej samosprávy, ich zložení, organizačnom a finančnom zabezpečení;
- **zákon č 282/2008 o podpore práce s mládežou**, ktorý upravuje podporu práce s mládežou, financovanie, akreditáciu vzdelávacích zariadení v oblasti práce s mládežou a dobrovoľnícku službu;
- **Stratégia SR pre mládež na roky 2014 – 2020**, ktorej cieľom je prispieť k zvyšovaniu kvality života mladých ľudí, najmä prostredníctvom rozvoja osobností mladých občanov a občianok SR ako kultivovaných osobností, ktoré sú pripravené pracovať v neustále sa meniacom demokratickom prostredí a využívať svoj tvorivý potenciál v praxi i aktívnu participáciu v spoločnosti. Stratégia je výsledkom aktívneho dialógu mládeže so zástupcami štátnej správy, regionálnej a miestnej samosprávy, ako aj mimovládneho sektoru;
- **Programy pre mládež (2014 – 2020)** sú priamym nástrojom na podporu naplnenia cieľov Stratégie,
- **Stratégia EÚ pre mládež** – Investovanie a posilňovanie postavenia mládeže,
- **Koncepcia práce s mládežou na roky 2016 – 2020** ako strategický dokument štátnej politiky, ktorý špecifikuje prioritné ciele štátu v oblasti práce s mládežou do roku 2020.

1.2 Ciele prieskumu

Cieľom prieskumu je zmapovať existenciu žiackych samosprávnych orgánov v stredných školách a zistiť mieru ich participácie na živote školy. Súčasne analyzovať názory riaditeľov škôl na prácu a význam žiackych samosprávnych orgánov v prostredí stredných škôl. Zistené výsledky sú komparované s výsledkami predchádzajúcich výskumných zisťovaní (2004, 2007 a najmä 2011), s cieľom poukázať na vývojové trendy v predmetnej problematike.

1.3 Metódy a techniky prieskumu

Prvá časť výskumu predstavuje **kvantitatívnu analýzu** existencie žiackych samosprávnych orgánov vo všetkých typoch stredných škôl v Slovenskej republike (štátnych, cirkevných a súkromných), ich organizačnej štruktúry a zloženia v zmysle zákona NR SR č. 596 z 5. novembra 2003 o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Druhú časť tvoril prieskum názorov riaditeľov škôl na problematiku činnosti žiackej samosprávy, ktorý sa realizoval metódou štandardizovaného rozhovoru s riaditeľmi všetkých stredných škôl na Slovensku. Dotazník, ktorý dostali mailom, obsahoval najprv otázku zameranú na existenciu žiackej školskej rady v ich škole.

Z celkového počtu odpovedí boli vyselektované tri typy stredných škôl:

1. školy, ktoré majú žiacku školskú radu založenú,
2. školy, ktoré žiacku školskú radu doposiaľ nemajú, avšak v blízkej budúcnosti ju hodlajú založiť,
3. školy, ktoré žiacku školskú radu nemajú a ani neuvažujú o jej zriadení.

Následne boli oslovení riaditelia škôl, ktorí deklarovali existenciu samosprávneho orgánu v škole vyzvaní, aby prostredníctvom linku (<https://goo.gl/forms/4BmXCaIrEG9E0r1i1>) odpovedali na položené otázky ankety pre riaditeľov škôl.

1.4 Prieskumné otázky

Pri realizácii výskumu boli stanovené tieto **prieskumné otázky**:

1. Koľko žiackych školských rád v súčasnosti pôsobí v stredných školách?
2. Aká je tendencia pri ich zakladaní?
3. Aké je ich rozloženie vo vzťahu k typu školy (gymnázia, stredné odborné školy) a vo vzťahu k jednotlivým krajom Slovenska?
4. Ako hodnotia ich prácu riaditelia škôl a do akej miery ich činnosť ovplyvňuje život školy?

1.5 Matematicko-štatistické spracovanie

Výsledky prieskumu boli spracované prostredníctvom softvéru na vyhodnotenie sociologických výskumov a prieskumov SPSS. Pre matematicko-štatistickú analýzu boli použité tieto metódy: prvostupňová analýza údajov (charakteristiky výberového súboru podľa

vopred určených demografických znakov), druhostupňová analýza údajov (testovacie kritérium Pearsonov Chi square koeficient).

1.6 Priebeh realizácie prieskumu

- Vypracovanie metodiky prieskumu máj 2017
- Zber dát u riaditeľov SŠ jún 2017
- Čistenie databázy a škálovanie dát jún 2017
- Štatistické spracovanie dát júl 2017
- Interpretácia výsledkov výskumu, porovnanie dát august-september 2017
- Spracovanie podkladov do Národnej správy o mládeži september 2017
- Spracovanie záverečnej správy a publikácie október 2017

2. Interpretácia výsledkov prieskumu

2.1 Počet a štruktúra žiackych samosprávnych orgánov

Prvá etapa prieskumu bola zameraná na zmapovanie existencie žiackych samosprávnych orgánov vo všetkých typoch stredných škôl – gymnáziách, stredných odborných školách a konzervatóriách. Do výskumného súboru boli zaradené základné typy stredných škôl (SOŠ, G, konzervatóriá), stredné školy štátne, cirkevné, aj súkromné školy, a to aj napriek tomu, že na tieto školy sa nevzťahuje § 26 *Žiacke školské rady* príslušného zákona¹. Z oslovených stredných škôl SR (šk. r. 2016/2017 – 710 škôl) zaslalo požadovanú informáciu 527 (74,2 %), v prípade 3 škôl (0,4 %) sa pošta vrátila ako nedoručiteľná a štvrtina oslovených zástupcov škôl (183/25,8 %) na žiadosť o informáciu nereagovala. Z počtu 527 stredných škôl, ktoré zaslali informáciu, 447 (84,8 %) má ustanovený žiacky samosprávny orgán, 21 (4,0 %) respondentov uvažuje o jeho zriadení a 59 (11,2 %) stredných škôl jednoznačne deklarovalo absenciu žiackej samosprávy. **Celkovo možno konštatovať, že zo 710 stredných škôl v Slovenskej republike má ustanovenú žiacku školskú radu 62,9 % (447) stredných škôl.**

Porovnaním získaných údajov vo vzťahu k jednotlivým krajom SR sa zistilo, že najvyššie percentuálne zastúpenie žiackych samosprávnych orgánov vykazovali stredné školy v Žilinskom kraji (z 91 stredných škôl 68 škôl – 74,7 %) a v Nitrianskom kraji (z 87 stredných škôl 54 škôl – 62,1 %). Nasleduje Košický (zo 100 stredných škôl 60 škôl – 60,0 %), Trenčiansky (z 56 stredných škôl 33 škôl – 58,9 %), Prešovský (zo 112 stredných škôl 63 škôl – 56,3 %) a Banskobystrický kraj (z 90 stredných škôl 47 škôl – 52,5 %). Existenciu žiackeho samosprávneho orgánu potvrdilo necelých 50 % stredných škôl v Bratislavskom a Trnavskom kraji (BA z 105 stredných škôl 49 škôl – 46,7 %, TT z 69 stredných škôl 31 škôl – 45,0 %). Práve v týchto dvoch krajoch SR zaznamenávame aj najnižšie percentuálne zastúpenie žiackych školských rád v stredných školách vo vzťahu k počtu škôl v kraji. Uvedené rozloženie stredných škôl so žiackou samosprávou podľa jednotlivých krajov SR vychádza z počtu 405 odpovedí na anketu pre zástupcu školy. Celkovo sme však získali 447 vyplnených dotazníkov (42 nemalo uvedenú adresu školy). Rozdiely podľa typu strednej školy sú nasledovné:

- v Bratislavskom kraji (105 stredných škôl /49 so ŽŠR) je zriadená žiacka školská rada v 21 gymnáziách (42,9 %) a v 28 stredných odborných školách (57,1 %),
- v Trnavskom kraji (31 stredných škôl/31 so ŽŠR) žiacky samosprávny orgán pracuje v 12 gymnáziách (38,7 %), v 18 SOŠ (58,1 %) a v jednom konzervatóriu (3,2 %),
- v Trenčianskom kraji (56 stredných škôl/33 so ŽŠR) má žiacku samosprávu 13 gymnázií (39,4 %) a 20 stredných odborných škôl (60,6 %),
- v Nitrianskom kraji (87 stredných škôl/54 so ŽŠR) je zriadený žiacky samosprávny orgán v 16 gymnáziách (29,6 %) a v 38 SOŠ (70,4 %),
- v Žilinskom kraji (91 stredných škôl/68 so ŽŠR) pracuje žiacka samospráva v 22 gymnáziách (32,4 %) a v 46 odborných školách (67,6 %),
- Banskobystrický kraj (90 stredných škôl/47 so ŽŠR) zastupuje žiacka samospráva v 16 gymnáziách (34,0 %), v 30 SOŠ (63,8 %) a v jednom konzervatóriu (2,1 %),

¹ § 38, odstavce 2 a 3 zákona NR SR č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

- v *Prešovskom kraji* (112 stredných škôl/63 so ŽŠR) pracuje žiacka samospráva v 21 gymnáziách (33,3 %) a v 42 stredných odborných školách (66,7 %),
- v *Košickom kraji* (100 stredných škôl/60 so ŽŠR) je zriadený žiacky samosprávny orgán v 23 gymnáziách (38,3 %), v 35 stredných odborných školách (58,3 %) a v 2 konzervatóriách (3,3 %).

Celkovo je v súbore **stredných škôl so žiackou samosprávou 144 gymnázií (35,6 %), 257 stredných odborných škôl (63,5 %), 4 konzervatóriá (1,0 %)**. Počty škôl so žiackou samosprávou v jednotlivých krajoch SR a typoch škôl uvádza *tabuľka 1*.

Tabuľka 1

Kraj	Počet stredných škôl	Počet škôl so ŽŠR	%	G	SOŠ	Konzerv.
BA	105	49	46,7	21	28	0
TT	69	31	45,0	12	18	1
TN	56	33	58,9	13	20	0
NR	87	54	62,1	16	38	0
ZA	91	68	74,7	22	46	0
BB	90	47	52,2	16	30	1
PO	112	63	56,3	21	42	0
KE	100	60	60,0	23	35	2
Spolu	710	405	57,0 %	35,6 %	63,5 %	1,0 %

Ak výsledky **porovnáme s predchádzajúcimi zisteniami (roky 2004, 2007, 2011 a 2017)** môžeme konštatovať, že dochádza k neustálemu nárastu počtu stredných škôl so zriadenou žiackou samosprávou. V roku 2004 malo ustanovenú žiacku školskú radu 32,8 % (288) škôl a v roku 2007 50,2 % (404) škôl; v roku 2011 potvrdilo existenciu žiackej samosprávy až 58,4 % (431) a v súčasnosti 57,0 %, t. j. 405 stredných škôl. Hoci zaznamenávame mierny pokles počtu žiackych školských rád v stredných školách, celkovo možno poukázať na stúpajúci trend v participácii žiakov na živote školy.

Určité zmeny sa potvrdili oproti predchádzajúcemu zisťovaniu aj v prípade zastúpenia žiackych školských samospráv v konkrétnych krajoch SR. Zatiaľ čo pri zisťovaní v roku 2011 bol najvyšší počet žiackych samosprávnych orgánov (v pomere k počtu stredných škôl v kraji) zaznamenaný v Banskobystrickom kraji (73,3 %), v súčasnosti je to v Žilinskom kraji (74,7 %). Nasledoval Trenčiansky (68,3 %) a Žilinský kraj (62,5 %). V ostatných krajoch sa hodnoty pohybovali okolo 50 %. V aktuálnom prieskume je druhým krajom SR s najvyšším percentom škôl so žiackym samosprávnym orgánom Nitriansky kraj (62,1 %) a následne Košický kraj (62,5 %). V ostatných krajoch sa percento zriadených žiackych samospráv v stredných školách pohybuje od 58,9 % v Trenčianskom kraji po 45,0 % v Trnavskom kraji. Práve tu zaznamenávame najnižšie počty žiackych samospráv v pomere k počtu škôl (69 škôl /31škôl so ŽŠR). Zaujímavá je skutočnosť, že zatiaľ čo v Bratislavskom, Trnavskom, Trenčianskom, Nitrianskom a v Banskobystrickom kraji zaznamenávame mierny pokles zastúpenia škôl so ŽŠR v rámci stredných škôl v kraji, v prípade Žilinského, Prešovského a Košického kraja je viditeľný ich nárast. Najmarkantnejšie sa táto skutočnosť prejavila v školách Žilinského kraja (rok 2011: 55škôl/62,5 %, rok 2017: 68 škôl/74,4 %). Podrobné výsledky dokumentuje *tabuľka 2*.

Tabuľka 2 Porovnanie za roky 2011 a 2017

Kraj	Rok 2011	Počet	%	ŽŠR	Kraj	Rok 2017	Počet	%	ŽŠR
BA	SŠ - spolu	112	100	54	BA	SŠ - spolu	105	100	49
	SŠ so ŽŠR	54	48,2			SŠ so ŽŠR	49	46,7	
TT	SŠ - spolu	71	100	37	TT	SŠ - spolu	69	100	31
	SŠ so ŽŠR	37	52,1			SŠ so ŽŠR	31	45,0	
TN	SŠ - spolu	63	100	43	TN	SŠ - spolu	56	100	33
	SŠ so ŽŠR	43	68,3			SŠ so ŽŠR	33	58,9	
NR	SŠ - spolu	90	100	66	NR	SŠ - spolu	87	100	54
	SŠ so ŽŠR	66	73,3			SŠ so ŽŠR	54	62,1	
ZA	SŠ - spolu	88	100	55	ZA	SŠ - spolu	91	100	68
	SŠ so ŽŠR	55	62,5			SŠ so ŽŠR	68	74,7	
BB	SŠ - spolu	96	100	73	BB	SŠ - spolu	90	100	47
	SŠ so ŽŠR	73	76,0			SŠ so ŽŠR	47	52,2	
PO	SŠ - spolu	118	100	57	PO	SŠ - spolu	112	100	63
	SŠ so ŽŠR	57	48,3			SŠ so ŽŠR	63	56,3	
KE	SŠ - spolu	90	100	46	KE	SŠ - spolu	100	100	60
	SŠ so ŽŠR	46	51,1			SŠ so ŽŠR	60	60,0	
Spolu	SŠ - spolu	738	100	431	Spolu	SŠ - spolu	710	100	405
	SŠ so ŽŠR	431	58,4 %			SŠ so ŽŠR	405	50,2 %	

2.2 Názory riaditeľov škôl na činnosť žiackych samosprávnych orgánov

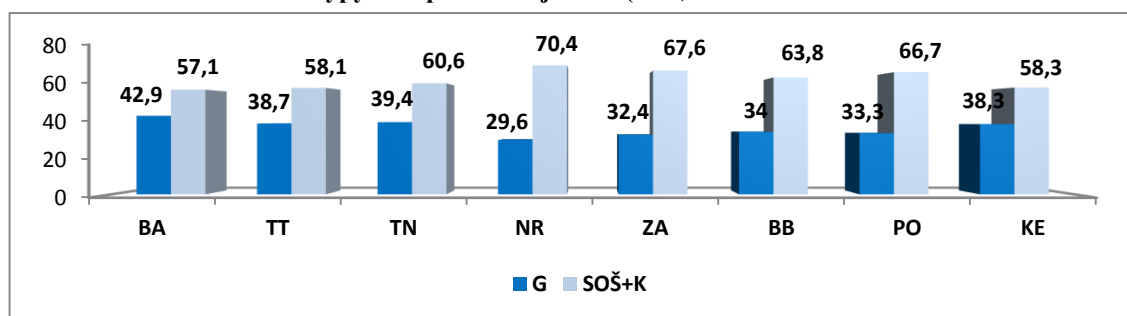
2.2.1 Charakteristika prieskumnej vzorky

Prieskumnú vzorku tvorilo **447 respondentov**, riaditeľov a zástupcov škôl so zriadenou žiackou samosprávou. Z nich konkretizovalo 405 oslovených typ školy a kraj pôsobnosti. Do súboru tak bolo zaradených 144/35,3 % predstaviteľov gymnázií, 260/63,7 % stredných odborných škôl a 4/1,0 % riaditeľov konzervatórií. Zastúpenie škôl podľa jednotlivých krajov SR bolo: Bratislavský kraj 49/12,1 %, Trnavský kraj 31/7,7 %, Trenčiansky kraj 33/8,1 %, Nitriansky kraj 54/13,3 %, Žilinský kraj 68/16,8 %, Banskobystrický kraj 47/11,6 %, Prešovský kraj 63/15,6 % a Košický kraj 60/14,8 %. Konkrétne typy stredných škôl v krajoch SR sú zobrazené v *tabuľke 3*.

Tabuľka 3 Súhlas, resp. nesúhlas so znením zákona podľa kraja SR (v %)

	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
gymnázium	42,9	38,7	39,4	29,6	32,4	34,0	33,3	38,3
stredná odborná školy	57,1	58,1	60,6	70,4	67,6	63,8	66,7	58,3
konzervatórium	0,0	3,2	0,0	0,0	0,0	2,1	0,0	3,3

Graf 1 Rozloženie súboru – typy škôl podľa krajov SR (v %)

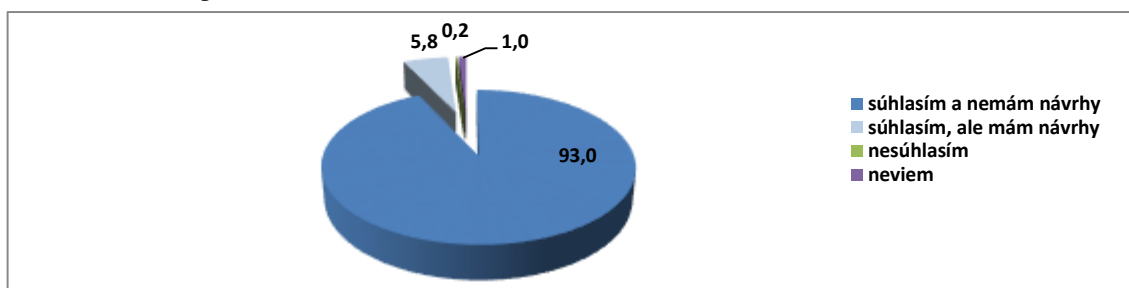

2.2.2 Názory na znenie zákona

Zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve, konkrétne § 26, charakterizuje a špecifikuje funkciu a právomoci žiackej školskej rady, ktorá ak je v škole zriadená, reprezentuje žiakov strednej školy a zastupuje ich záujmy vo vzťahu k riaditeľovi a vedeniu školy. **Prvá otázka ankety pre riaditeľov stredných škôl so zriadenou žiackou samosprávou zisťovala, do akej miery oslovení súhlasia, resp. nesúhlasia so znením uvedeného zákona.** Väčšina riaditeľov (387; 93,0 %) uviedla, že so znením zákona súhlasia a nemajú žiadne návrhy na jeho zmenu, 24 riaditeľov (5,8 %) síce vyjadrilo súhlas, ale deklarovali aj určité potrebné zmeny. Len jeden (0,2 %) z oslovených riaditeľov vyjadril nesúhlas a štyria (1,0 %) nevedeli k problému zaujať stanovisko. Predložené návrhy (počet: 23) na doplnenie, resp. úpravu znenia zákona možno zhrnúť do nasledovných bodov:

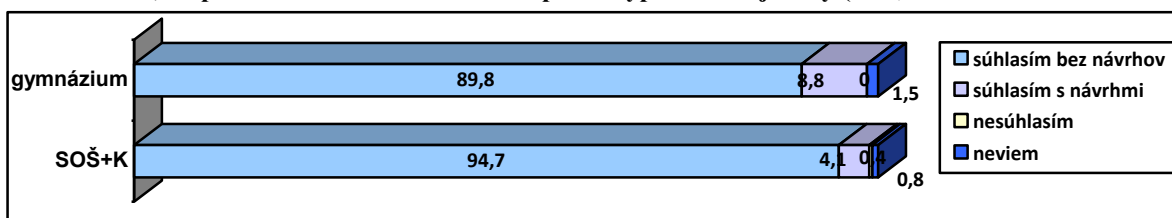
- zmeniť striktné ustanovenie o počte členov ŽSR (6/27,3 %),
- zmena názvu samosprávneho orgánu školy, napr. Školský parlament, Študentská školská rada a pod. (5/22,7 %),
- spresniť práva a kompetencie ŽSR smerom k vedeniu školy (4/18,2 %),
- zaviesť povinnosť vedenia školy vyjadriť sa, resp. rozhodnúť o návrhoch ŽSR (1/4,5 %),
- zakomponovať do zákona, resp. vyjasniť systém financovania činnosti ŽSR (4/18,2 %),
- zmeniť spôsob voľby členov ŽSR – v rámci celoškolskej voľby neznalosť kandidátov (1/4,5 %),
- doplniť funkciu koordinátora ŽSR (2/9,1 %).

Graf 2 Súhlas, resp. nesúhlas so znením zákona (v %)

Rozdiely podľa typu strednej školy ukázali, že k zneniu zákona sú kritickejší predstavitelia gymnázií. Tak zatiaľ čo riaditelia stredných odborných škôl a konzervatórií až v 94,7 % (232) vyjadrovali súhlasné stanovisko bez návrhov, v prípade gymnázií to bolo 127 oslovených, t. j. 89,8 %. Čiastočný súhlas so znením zákona, avšak s návrhmi na zmenu prezentovalo výrazne viac (8,8 %/12) respondentov z gymnázií, 4,1 %/10 z odborných škôl. Nesúhlas deklaroval len jeden oslovený riaditeľ zo strednej odbornej školy.

Graf 3 Súhlas, resp. nesúhlas so znením zákona podľa typu strednej školy (v %)

Diferenciácie podľa jednotlivých krajov SR dokumentujú, že najviac spokojnosti so znením zákona o štátnej správe v školstve a školskej samospráve vyjadrovali predstavitelia škôl z Nitrianskeho kraja a to všetci skúmaní (54/100 %), naopak, najmenej riaditelia škôl z Trnavského kraja (24/82,8 %). V ostatných krajoch sa hodnoty pohybujú v intervale od 95,1 % v Prešovskom kraji po 84,1 % v Bratislavskom kraji (BA 84,1 %, TN 93,5 %, ZA 93,4 %, BB 93,3 %, PO 95,1 %, KE 94,4 %). Práve riaditelia škôl z Trnavského kraja potom v najvyššom percente prezentovali určité návrhy na úpravu, prípadne doplnenie zákona a vyjadrovali tak čiastočnú spokojnosť (TT 13,8 %, BA 11,4 %, TN 3,2 %, NR 0,0 %, ZA 6,6 %, BB 6,7 %, PO 4,9 %, KE 3,7 %). Ako sme už uviedli, jeden zo skúmaných riaditeľov škôl so zriadenou žiackou samosprávou deklaroval celkový nesúhlas so znením zákona. Išlo o riaditeľa strednej odbornej školy z Bratislavského kraja.

Tabuľka 4 Súhlas, resp. nesúhlas so znením zákona podľa kraja SR (v %)

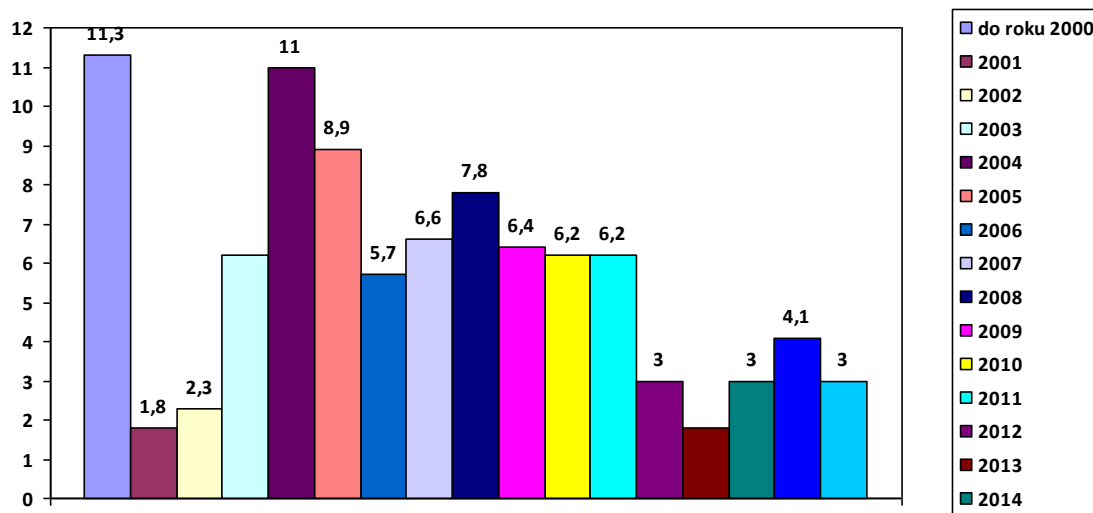
	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
súhlasím bez návrhov	84,1	82,8	93,5	100,0	93,4	93,3	95,1	94,4
nie súhlasím s návrhmi	11,4	13,8	3,2	0,0	6,6	6,7	4,9	3,7
nesúhlasím	2,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
neviem	2,3	3,4	3,2	0,0	0,0	0,0	0,0	1,9

2.2.3 Rok vzniku žiackej školskej rady

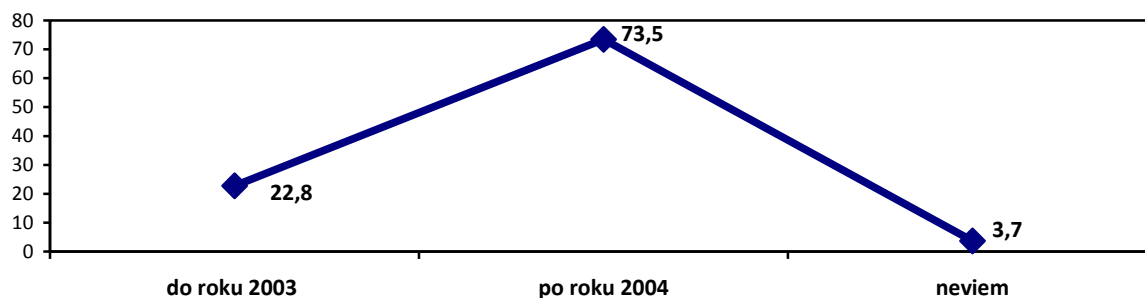
Žiacke školské rady stredných škôl boli zriadené v rôznom časovom období a v minulosti niesli názvy ako študentská rada, či študentský parlament. Najstaršia, ktorú evidujeme na základe výsledkov výskumu, vznikla už v roku 1975. Do roku 2000 to bolo 11,3 %. Najčastejšie vznikali žiacke školské rady v rokoch 2004, 2005 a 2008 (rok 2004: 48/11,0 %, rok 2005: 39/8,9 %, rok 2008: 34/7,8 %).

Na základe kumulácie výsledkov v zmysle schválenia zákona č. 596/2003 Z. z. (do roku 2003 a po roku 2004) sa zistilo, že do roku 2003 bolo zriadených 22,8 % (100 ŽŠR) žiackych školských rád a po roku 2004 72,0 % (322 ŽŠR). Necelé 4 % (3,7 %/16) oslovených riaditeľov na položenú otázku nevedeli odpovedať. Výsledky sú znázornené v *grafoch 4 a 5*.

Graf 4 Rok vzniku žiackej školskej rady (v %)

Graf 5 Rok vzniku žiackej školskej rady – do roku 2003, po roku 2004

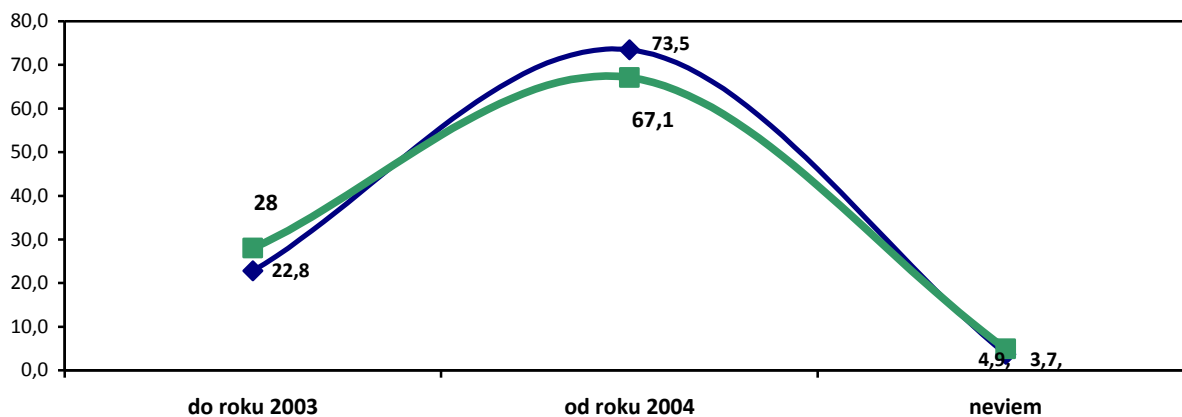

Porovnaním výsledkov podľa jednotlivých krajov SR sa zistilo, že najviac školských rád v stredných školách vzniklo po roku 2004 v Banskobystrickom kraji (82,6 %), následne v Žilinskom (76,1 %), Prešovskom, Trenčianskom a v Košickom kraji (PO 75,4 %, TN 75,0 %, KE 72,8 %). Najmenej ich bolo zriadených po roku 2004 v Trnavskom kraji (63,3 %). Práve v tomto kraji spolu s Košickým krajom je najviac škôl, kde bol zriadený samosprávny orgán pred rokom 2003 (TT 30,0 %, KE 31,7 %). V uvedenom termíne boli zriadené žiacke školské rady len v 13 % stredných škôl v Banskobystrickom kraji. Zarážajúce je, že až viac ako 6 % oslovených zástupcov škôl z Trnavského, Bratislavského a Žilinského kraja (TT 6,7 %, BA 6,3 %, ZA 6,0 %) nevedelo označiť dátum zriadenia žiackej samosprávy v škole. V ostatných krajoch sa nevedomosť pohybovala v intervale od 4,3 % v Banskobystrickom kraji po 0,0 % v Nitrianskom kraji.

Porovnanie údajov

Na základe porovnania údajov zo zisťovaní je logické, že v súčasnosti stúpol počet žiackych samospráv zriadených po roku 2004 (rok 2011: 67,1 %, rok 2017: 73,5 %). Zároveň menej oslovených volilo odpoveď neviem (rok 2011: 4,9 %, rok 2017: 3,7 %).

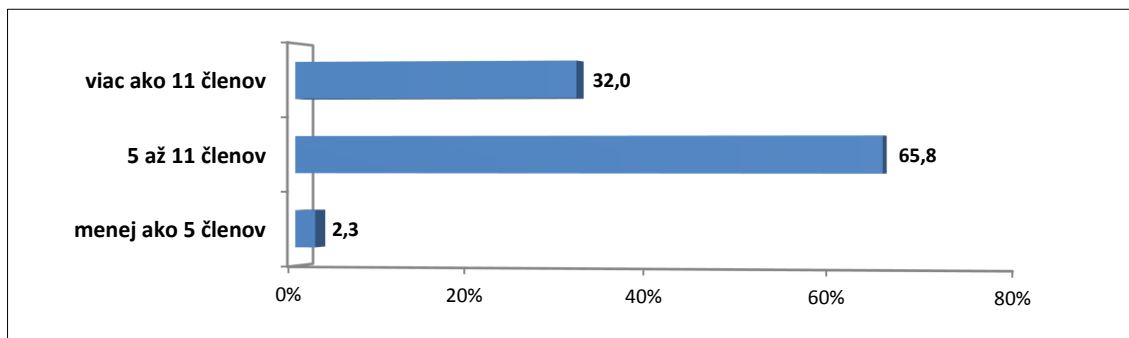
Graf 6 Rok vzniku žiackej školskej rady – porovnanie za roky 2011 a 2017 (v %), (modrá farba sumarizuje výsledky za rok 2017, zelená za rok 2011)

2.2.3.1 Počet členov žiackej školskej rady

Žiacka školská rada by mala mať podľa zákona o štátnej správe v školstve a školskej samospráve 5 až 11 členov (zákon č. 596/2003 Z. z.). **Prevažná väčšina riaditeľov stredných škôl so zriadenou školskou samosprávou (65,8 %)** uviedla, že ich žiacka školská rada má práve 5 až 11 členov, takmer tretina 32,0 % riaditeľov deklarovala vyšší počet členov (viac ako 11). Len 10 (2,3 %) riaditeľov škôl priznalo menej ako 5 členov žiackej školskej rady v škole.

Graf 7 Počet členov žiackej školskej rady (v %)

Rozdiely podľa typu strednej školy dokumentujú, že sú to stredné odborné školy, ktoré vo vyššom percente dodržiavajú nariadenie zákona. Až 68,4 % zástupcov odborných škôl a konzervatórií a 59,2 % z gymnázií uvádza počet členov žiackej školskej rady v intervale od 5 do 11 členov. Výsledky teda potvrdili dodržiavanie nariadenia vo väčšine stredných škôl. Pritom však až 38,7 % zástupcov z gymnázií deklarovalo vyšší počet členov, 11 a viac. V prípade odborných škôl to bolo necelých 30 % (29,7 %). Len približne 2 % škôl (SOŠ + K 1,9 %, G 2,1 %) priznalo nižší počet členov školskej samosprávy (menej ako 5).

Tabuľka 5 Počet členov ŽŠR podľa typu školy – porovnanie za rok 2011 a rok 2017 (v %)

	G		SOŠ+K	
	2011	2017	2011	2017
menej ako 5 členov	2,2	2,1	7,5	1,9
počet členov 5-11	43,5	59,2	54,0	68,4
viac ako 11 členov	54,3	38,7	38,5	29,7

Ak porovnáme výsledky za sledované roky (roky 2011 a 2017) zistíme, že v súčasnosti sa žiacke školské rady viac pridržiavajú platného zákona, kedy výrazne prevažuje v oboch typoch stredných škôl stanovený počet členov školskej samosprávy v rozmedzí 5 až 11 členov (G 59,2 %, SOŠ+K 68,4 %). Pri zisťovaní v roku 2011 v stredných odborných školách a konzervatóriách dominoval počet členov viac ako 11 (54,3 %), v gymnáziách bol zastúpený 38,5 %.

Rozdiely podľa jednotlivých krajov SR dokumentujú, že dodržiavanie zákona najčastejšie potvrdili riaditelia stredných škôl v Nitrianskom a v Banskobystrickom kraji (NR 81,5 %, BB 72,3 %), zatiaľ čo v Košickom a v Bratislavskom kraji to bol len približne každý druhý oslovený zástupca školy (KE 51,7 %, BA 57,1 %). V ostatných krajoch sa hodnota pohybuje okolo 60 % (TT 60,0 %, TN 69,7 %, ZA 62,1 %, PO 66,7 %). Práve v Bratislavskom a Košickom kraji majú školy najčastejšie v školskej samospráve viac ako 11 členov a to vo viac ako 40 % stredných škôl (BA 40,8 %, KE 45,0 %). Naopak, v školách Banskobystrického kraja najviac, až 6,4 % skúmaných riaditeľov uviedlo, že majú v žiackej školskej rade menej ako 5 členov. Túto skutočnosť nepotvrdil ani jeden zástupca škôl z Trnavského, Nitrianskeho a zo Žilinského kraja, 2,0 % z Bratislavského, 3,3 % z Trnavského a z Košického kraja a 1,6 % zo stredných škôl Prešovského kraja. Výraznejšie zastúpenie pritom mali stredné školy s vyšším počtom členov samosprávy ako to udáva zákon. Najvyššie percento dosahujú už spomínané školy Bratislavského a Košického kraja, najnižšie v Nitrianskom a v Banskobystrickom kraji (NR 18,5 %, BB 21,3 %). V ostatných krajoch sa vyšší počet členov objavuje, podľa vyjadrení riaditeľov, približne v tretine stredných škôl (TT 36,7 %, TN 30,3 %, ZA 37,9 %, PO 31,7 %).

Porovnanie údajov

Komparáciou výsledkov za obidva roky skúmania (roky 2011 a 2017) sa zistilo, že stúpol počet škôl, ktoré dodržiavajú zákon v počte členov školskej samosprávy. Až viac ako 65 % (65,8 %) oslovených zástupcov škôl so školskou samosprávou potvrdilo, že majú 5 až 11 členov ŽSR, v roku 2011 to bolo 55,9 %. Súčasne klesol počet tých, ktorí nariadenie nerešpektujú. Podrobné údaje uvádza *tabuľka 6*.

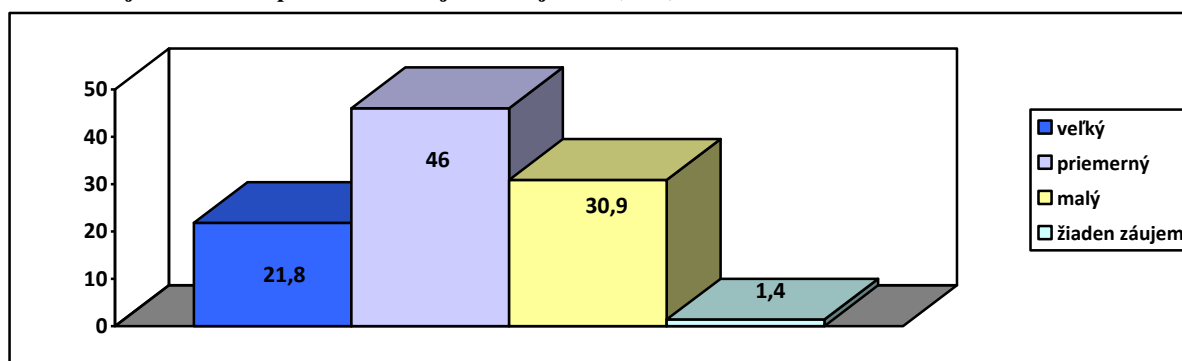
Tabuľka 6 Počet členov ŽSR – porovnanie rokov (v %)

	2011	2017
počet členov 5 – 11	65,8	55,9
viac ako 12 členov	32,0	42,9
menej ako 5 členov	2,3	1,2

2.2.3.2 Hodnotenie činnosti žiackej samosprávy

V prieskume nás zaujímalo, ako hodnotia skúmaní zástupcovia stredných škôl so zriadenou školskou samosprávou záujem o prácu v školskej samospráve a celkovo jej činnosť. Až viac ako každý piaty riaditeľ (21,8 %) potvrdil veľký záujem o prácu samosprávneho orgánu zo strany žiakov a polovica zhodnotila záujem ako priemerný (46,0 %). Malý záujem žiakov školy zapájať sa do činnosti školskej samosprávy deklarovalo 30,9 % oslovených a 1,4 % uviedlo dokonca nezáujem.

Graf 8 Záujem žiakov o prácu v žiackej školskej rade (v %)

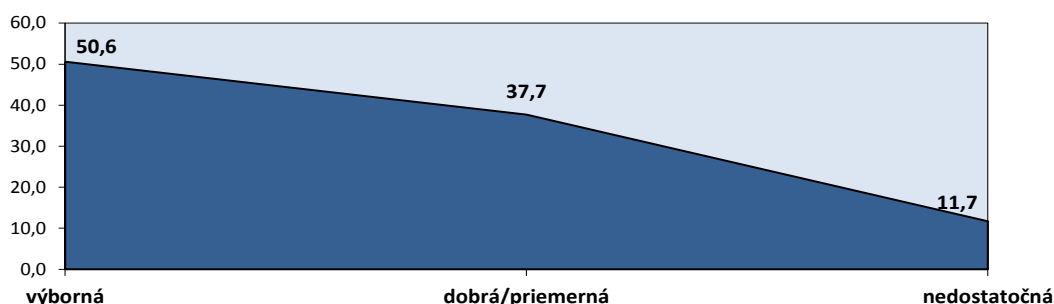
Rozdiely podľa typu strednej školy dokumentujú, že záujem o školskú samosprávu je výrazne vyšší v gymnáziách. Až viac ako dvojnásobok skúmaných riaditeľov gymnázií je presvedčených, že žiaci prejavujú veľký záujem o prácu žiackej školskej rady (G 36,8 %, SOŠ + K 16,2 %). Priemerný záujem zhodnotili viac riaditelia odborných škôl a konzervatórií podobne ako malý záujem, prípadne nezáujem (priemerný záujem: G 41,4 %, SOŠ+K 47,3 %, malý záujem a nezáujem: G 21,8 %, SOŠ + K 36,5 %). Z výsledkov je teda zrejmé, že sú to gymnazisti, ktorí prejavujú väčší záujem o participáciu na živote školy a vidia v ňom nástroj na zapájanie sa mladých ľudí do života a možnosť zmeniť veci podľa vlastných predstáv. Pritom je na zamyslenie skutočnosť, že podľa výpovedí až tretina (36,5 %) stredoškolákov z odborných škôl prejavuje malý, alebo žiadny záujem o prácu žiackej samosprávy v škole.

Porovnanie výsledkov v závislosti podľa kraja SR, kde pôsobí škola ukázalo, že najväčší záujem prejavujú o činnosť školskej samosprávy žiaci zo škôl v Nitrianskom a Žilinskom kraji (NR 35,7 %, ZA 30,2 %), nasledujú školy v Bratislavskom a Košickom kraji (BA 27,6 %, KE 27,3 %). Veľký záujem najmenej deklarovali riaditelia z Trnavského a Prešovského kraja (TT 11,8 %, PO 11,9 %). Priemerné hodnotenie záujmu žiakov o činnosť žiackej školskej rady v najvyššom percente vyjadrovali oslovení z Trnavského kraja (64,7 %)

a ďalej z východu Slovenska, z Prešovského a Košického kraja (PO 50,0 %, KE 45,5 %). Malý, prípadne žiadny záujem žiakov prezentovali najvýraznejšie zástupcovia škôl z Banskobystrického a Prešovského kraja, takmer 40 % oslovených (BB 40,0 %, PO 38,1 %). V ostatných krajoch uvedené hodnotenie dosahuje približne 30 % (BA 31,0 %, TT 23,5 %, TN 33,3 %, NR 25,0 %, ZA 30,2 %, KE 27,3 %).

Hodnotenie činnosti žiackej školskej rady zo strany vedenia školy vyznieva vcelku pozitívne. Až polovica (50,6 %) oslovených je presvedčená, že práca žiackej samosprávy dosahuje výbornú úroveň a 37,7 % ju hodnotí ako dobrú, prípadne priemernú. Pre 43/11,7 % riaditeľov škôl je však činnosť žiackej samosprávy nedostatočná.

Graf 9 Hodnotenie činnosti ŽŠR (v %)

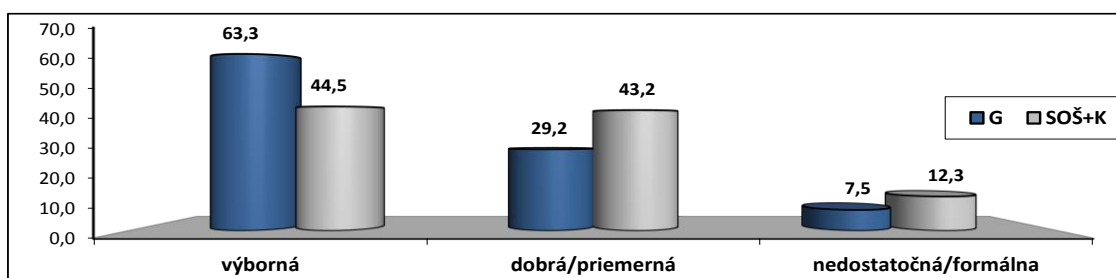

Poznámky ku kategóriám:

1. **Výborná** – samostatnosť, vlastná iniciatíva, organizovanie školských a mimoškolských aktivít, podávanie návrhov a pripomienok, spolupodieľanie sa na riešení problémov.
2. **Dobrá/priemerná** – nižšia miera samostatnosti a vlastnej iniciatívy, častá potreba vedenia zo strany koordinátora ŽŠR.
3. **Nedostatočná** – iba formálna činnosť.

Rozdiely v hodnotení činnosti školskej samosprávy zo strany vedenia školy sa potvrdili vzhľadom na typ strednej školy. Možno konštatovať, že sú to opäť gymnáziá, kde je nielen záujem žiakov o žiacku samosprávu vyšší, ale aj hodnotenie činnosti zo strany riaditeľa školy je pozitívnejšie. Až 63,3 % oslovených z gymnázií vníma činnosť žiackej školskej rady v škole ako výbornú, s vlastnou iniciatívou a množstvom aktivít ako aj pri riešení problémov školy, v odborných školách sa takto vyjadrilo 44,5 % riaditeľov. V nich výrazne vyššie zastúpenie vykazuje priemerné hodnotenie (SOŠ + K 43,2 %, G 29,2 %). Na nedostatočnú, formálnu činnosť žiackej samosprávy poukazovalo 27/12,3 % respondentov z odborných škôl a len 9/7,5 % z gymnázií.

Graf 10 Hodnotenie činnosti ŽŠR podľa typu školy (v %)

Rozdiely vo výpovediach riaditeľov škôl podľa jednotlivých krajov SR ukázali, že sú to oslovení zástupcovia škôl z Bratislavského, Košického, Žilinského a Trenčianskeho kraja (BA 54,1 %, KE 53,8 %, ZA 53,4 %, TN 53,3 %), ktorí v najvyššom percente považujú činnosť žiackej samosprávy za výbornú so samostatnosťou a vlastnou iniciatívou v oblasti riešenia problémov školy i organizovania školských a mimoškolských aktivít.

Celkovo možno konštatovať, že s výnimkou škôl v Trnavskom kraji, vo všetkých krajoch viac ako polovica oslovených riaditeľov stredných škôl so školskou samosprávou hodnotí jej činnosť na výbornú. V Trnavskom kraji sa takto vyjadrilo len 38,5 %. Títo potom v najvyššom zastúpení (57,7 %) vnímajú činnosť ako dobrú, priemernú. Na nedostatočnú činnosť poukazovalo najviac riaditeľov zo škôl v Banskobystrickom kraji (18,2 %) a následne v Trenčianskom, Bratislavskom a Prešovskom kraji (TN 16,7 %, BA 16,2 %, PO 12,5 %). V ostatných krajoch dosahuje hodnotu pod 10 % (TT 3,8 %, NR 4,3 %, ZA 8,6 %, KE 5,8 %).

Porovnanie údajov

Komparácia výsledkov za roky zisťovania ukázala, že výsledky sú takmer identické. Na jednej strane mierne stúplo presvedčenie riaditeľov skúmaných škôl o výbornej činnosti žiackej školskej rady založenej na vlastnej aktivite, samostatnosti a iniciatíve, na aktívnom organizovaní školských a mimoškolských aktivít a podujatí a predkladaní návrhov a pripomienok pre zlepšenie chodu školy (rok 2017: 50,5 %, rok 2011: 47,6 %), na druhej strane pokleslo negatívne hodnotenie činnosti (rok 2017: 11,7 %, rok 2011: 14,0 %). Aj tu je vidieť pozitívny trend a opodstatnenosť činnosti žiackych samospráv.

Tabuľka 7 Hodnotenie činnosti ŽŠR - porovnanie rokov (v %)

	2011	2017
výborná	47,6	50,6
dobrá/priemerná	38,4	37,7
nedostatočná/formálna	14,0	11,7

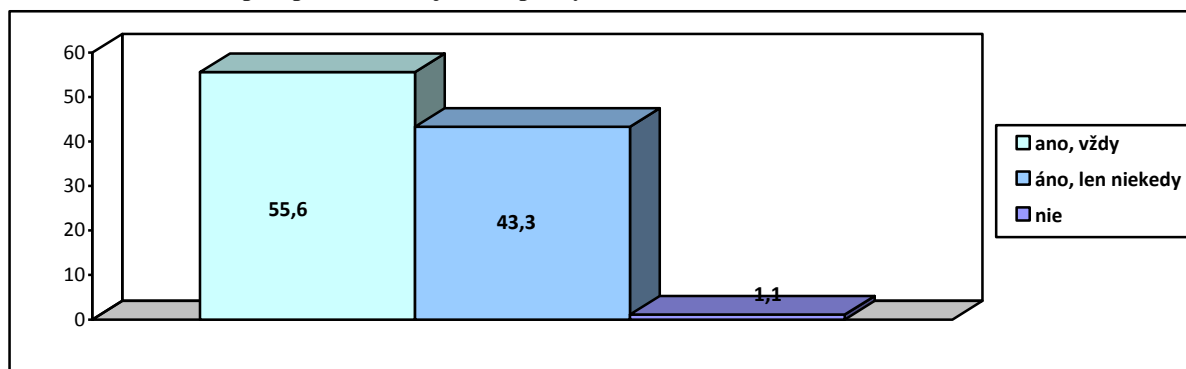
2.2.4 Partnerstvo pri riešení problémov škôl

V súvislosti so skúmaním partnerstva vedenia školy a žiackej školskej rady nás zaujímalo ako oslovení riaditelia škôl so zriadenou žiackou samosprávou hodnotia jej participáciu pri riešení aktuálnych problémov školy a či ju vnímajú ako prínos pre školu.

2.2.4.1 Hodnotenie spolupráce žiackej samosprávy a vedenia školy

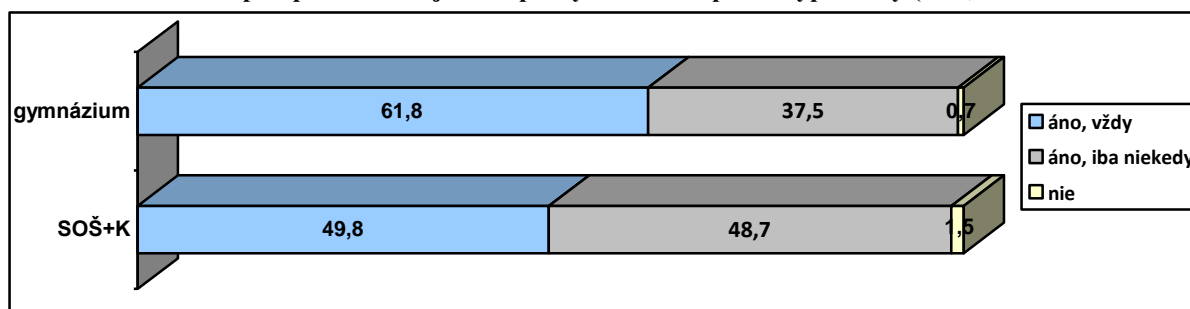
Žiacka samospráva predstavuje nástroj, prostredníctvom ktorého sa skutočná potreba a záujem žiakov môže vyjadrovať a realizovať. K tomu je však potrebná úzka spolupráca s vedením školy, pedagógmi a zamestnancami školy. Hodnotenie spolupráce a partnerstva žiackej samosprávy a vedenia školy pri riešení otázok ovplyvňujúcich každodenný chod školy vyznieva podobne ako hodnotenie činnosti žiackej samosprávy, celkovo pozitívne. Až 55,6 % riaditeľov škôl so zriadenou žiackou samosprávou je presvedčených, že žiacka samospráva je pre vedenie jednoznačne partnerom pri riešení problémov školy a 43,3 % síce partnerstvo potvrdilo, avšak uviedlo, že je len príležitostné. Pre 5 skúmaných riaditeľov škôl (1,1 %) žiacka samosprávny orgán nepredstavuje partnera pri riešení problémov školy.

Graf 11 Hodnotenie spolupráce žiackej samosprávy s vedením (v %)

Štatisticky významná závislosť javu sa potvrdila vo vzťahu k typu strednej školy. Sú to opäť gymnáziá, kde riaditelia až v 61,8 % deklarovali partnerstvo a to pri každom riešení otázok ovplyvňujúcich každodenný chod školy, v prípade stredných odborných škôl a konzervatórií spoluprácu potvrdila necelá polovica skúmaných riaditeľov škôl (49,8 %). Títo potom až v 48,7 % síce priznali partnerstvo a spoluprácu, ale len v niektorých konkrétnych prípadoch, riaditelia gymnázií názor prezentovali v 37,5 percentách. Zaujímavé je zistenie, že 1,5 %/4 riaditelia odborných škôl a konzervatórií a 0,7 %/1 riaditeľ gymnázií spoluprácu vedenia školy a žiackej samosprávy popreli. Je len otázkou, či činnosť žiackej samosprávy v týchto školách je len čisto formálna a jej členovia nemajú záujem spolupodieľať sa na riešení problémov školy, alebo vedenie školy ich neakceptuje ako partnera. Na základe predchádzajúcich zistení je možné sa domnievať, že ide o nezáujem žiackej samosprávy spolupracovať s vedením školy ako aj ich nedostatočné skúsenosti, či nereálnosť požiadaviek.

Graf 12 Hodnotenie spolupráce žiackej samosprávy s vedením podľa typu školy (v %)

Porovnanie výsledkov o spolupráci žiackej samosprávy s vedením školy podľa jednotlivých krajov pôsobnosti školy ukázalo, že najpozitívnejšie hodnotia spoluprácu zástupcovia škôl z východu Slovenska z Prešovského a Košického kraja (PO 58,7 %, KE 56,7 %). Až takmer 60 % riaditeľov zo škôl z daných krajov je presvedčených, že žiacka školská rada je vždy pre vedenie školy partnerom pri riešení otázok ovplyvňujúcich každodenný chod školy. Výborné hodnotenie spolupráce (áno, vždy) vyjadrovala aj viac ako polovica oslovených z ostatných krajov, najmenej však z Bratislavského a Banskobystrického kraja (TT 54,8 %, TN 51,5 %, NR 53,7 %, ZA 53,7 %, BA 49,0 %, BB 48,9 %). Aj na občasnú spoluprácu vedenia školy a žiackej samosprávy poukazovala približne polovica skúmaných riaditeľov škôl, najčastejšie však z Bratislavského, Trenčianskeho a Banskobystrického kraja, najmenej z Prešovského kraja (BA 49,0 %, TT 45,2 %, TN 48,5 %, NR 46,3 %, ZA 44,8 %, BB 48,9 %, PO 38,1 %, KE 43,3 %). Negatívne hodnotenie spolupráce má v súbore len malé zastúpenie. Sú to dvaja skúmaní zástupcovia škôl

so zriadenou samosprávou z Prešovského kraja (2/3,2 %), a po jednom z Bratislavského, Banskobystrického a Žilinského kraja (BA 1/2,0 %, BB 1/2,1 %, ZA 1/1,5 %). Je teda zrejme, že medzi vedením škôl a školskou samosprávou existujú partnerské vzťahy založené na spoločnom riešení problémov školy. Aj v tom vidieť opodstatnenosť žiackej školskej rady a participácie žiakov na chode školy. Uvedené výsledky by tak mali byť výzvou na zriadenie žiackej samosprávy aj v ostatných stredných školách. Veď mladí ľudia by mali participovať na živote spoločnosti, a teda aj školy a spolu s dospelými riešiť budúcnosť.

Tabuľka 8 Hodnotenie spolupráce vedenia školy a ŽŠR podľa krajov SR (v %)

	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
áno, vždy	49,0	54,8	51,5	53,7	53,7	48,9	58,7	56,7
áno, niekedy	49,0	45,2	48,5	46,3	44,8	48,9	38,1	43,3
nie	2,0	0	0	0	1,5	2,1	3,2	0

Porovnanie údajov

Porovnaním výsledkov za sledované roky 2017 a 2011 sa zistilo, že zatiaľ čo pokleslo percento respondentov vyjadrujúcich sa o jednoznačne úzkej spolupráce vedenia školy a žiackej samosprávy pri riešení problémov školy, zvýšilo sa percento príležitostnej spolupráce (rok 2011: 38,7 %, rok 2017: 43,3 %). Pozitívom je, že súčasne došlo k zníženiu negatívneho hodnotenia (rok 2011: 3,5 %, rok 2017: 1,1 %).

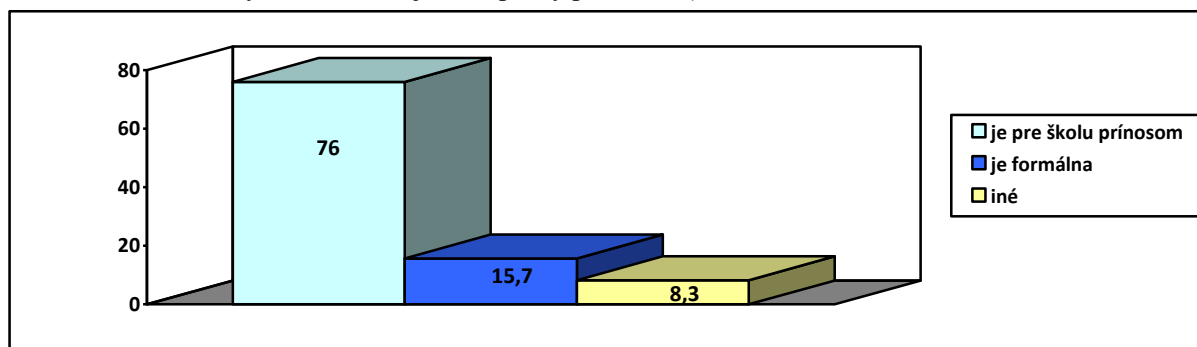
Tabuľka 9 Hodnotenie činnosti ŽŠR - porovnanie rokov (v %)

	2011	2017
áno, vždy	57,8	55,6
áno, niekedy	38,7	43,3
nie	3,5	1,1

2.2.4.2 Hodnotenie významu žiackej samosprávy pre školu

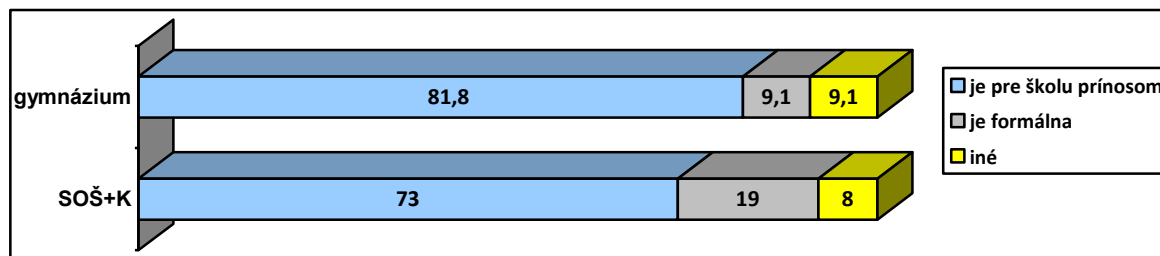
Miera akceptácie žiackych samosprávnych orgánov v stredných školách, ich činnosť i tradícia je veľmi odlišná. V tejto súvislosti nás zaujímalo, ako riaditelia škôl so zriadenou žiackou samosprávou vidia jej prínos pre školu. Možno konštatovať, že hodnotenie významu žiackeho samosprávneho orgánu pre školu vyznieva vcelku pozitívne. Až tri štvrtiny (76,0 %) oslovených riaditeľov škôl so žiackou samosprávou vníma jednoznačný prínos samosprávy pre školu. Približne 15 % (15,7 %) riaditeľov však označilo činnosť žiackej samosprávy za formálnu a 8,3 % volilo možnosť iné. V rámci uvedenej odpovede respondenti často poukazovali na kombináciu prínosu pre školu a formálnosti. Pri vyjadrovaní sa k problémom tak na jednej strane predstavuje žiacka samospráva pre vedenie školy skôr prínos, pri ostatných činnostiach je často formálna, nečinná. V mnohých prípadoch je podľa oslovených zástupcov škôl žiacka školská rada dosť podstatným medzičlánkom medzi žiakmi a pedagógmi, prípadne vedením školy, nemožno to však zovšeobecňovať na všetky prípady. Riaditelia pritom často poukazovali aj na striedanie obdobia aktivity a pasivity. Zároveň sa častokrát stáva, že pedagogická rada nerešpektuje názory zástupcov žiakov vyjadrených prostredníctvom žiackej samosprávy, na druhej strane si treba uvedomiť, že študentská rada nemôže zasahovať do všetkých rozhodnutí vedenia školy, že musia byť stanovené určité limity, ktoré žiaci už zo svojej podstaty, nemôžu prekročiť. Uvedené názory tak podčiarkujú významný podiel žiackeho samosprávneho orgánu pre riešenie problémov školy, pre rozvoj školy a jej aktivít, na druhej strane poukazujú na jeho častú pasivitu, formálnosť a sporadickosť v zapájaní sa do rozhodovacieho procesu školy. I tak však má opodstatnenosť v živote školy. Podporuje ich participáciu pri rozhodovacích procesoch a aktivitách školy a učí žiakov komunikovať s dospelými a prijímať názory iných.

Graf 13 Hodnotenie významu žiackej samosprávy pre školu (v %)

Rozdiely podľa **typu strednej školy** potvrdili, že sú to gymnáziá, kde riaditelia v najvyššom počte deklarovali prínos žiackej samosprávy pre školu a to až v 81,8 %. Pritom však presvedčenie o prínose samosprávy pre školu je citeľný v odpovediach riaditeľov všetkých typov stredných škôl (G 81,8 %, SOŠ + K 73,0 %). Riaditelia škôl so zriadenou žiackou samosprávou sú tak presvedčení o dôležitosti a význame žiackej samosprávy ako pre školu, tak aj pre jej žiakov. V odpovediach oslovených riaditeľov škôl pri hodnotení významu činnosti žiackej samosprávy malo však zastúpenie aj formálne hodnotenie. Približne každý piaty riaditeľ strednej odbornej školy a konzervatória (SOŠ + K 19,0 %) je presvedčený, že existencia samosprávneho orgánu v škole je skôr formálna, pasívna a neplní svoju funkciu, v prípade gymnázií uvedenú skutočnosť deklaroval len každý desiaty (G 9,1 %). Možnosť iné pritom označilo 9,1 % riaditeľov gymnázií a 8,0 % odborných škôl a konzervatórií. Obsah odpovedí bol spracovaný vyššie. Podrobné údaje znázorňuje *graf 14*.

Graf 14 Hodnotenie významu žiackej samosprávy pre školu podľa typu školy (v %)

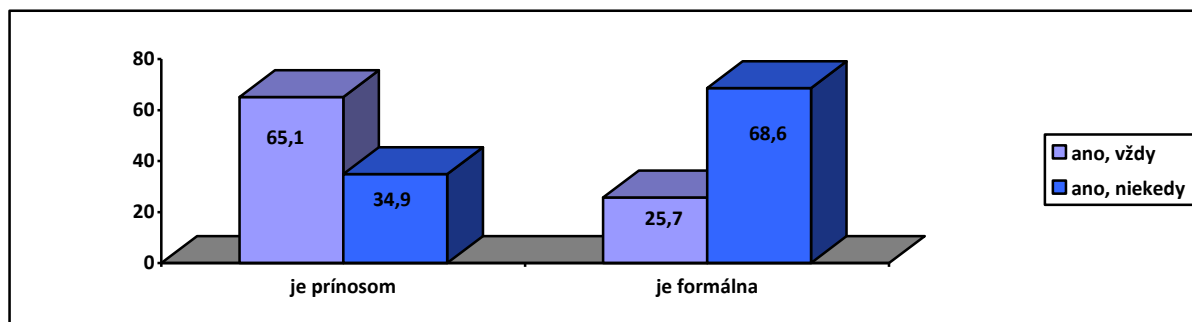

Ak výsledky analyzujeme z pohľadu jednotlivých **krajov Slovenska** zistíme, že prínos činnosti žiackej samosprávy najvýraznejšie vnímajú riaditelia stredných škôl v Trenčianskom a v Prešovskom kraji, kde je viac ako 80 % riaditeľov škôl so zriadenou žiackou samosprávou presvedčených o jej prínose pre školu. V ostatných krajoch sa pozitívne hodnotenie pohybuje v intervale od 64,5 % do 78,3 %, pričom najmenej riaditeľov deklarujúcich uvedený postoj pôsobí v školách Trnavského kraja (BA 75,0 %, TT 64,5 %, TN 81,8 %, NR 77,8 %, ZA 77,6 %, BB 68,1 %, PO 81,0 %, KE 78,3 %). Na druhej strane, práve v Trnavskom a v Banskobystrickom kraji je približne štvrtina (BB 25,5 %; TT 22,6 %) oslovených toho názoru, že činnosť samosprávy v škole má výrazne formálny charakter, vyznačuje sa značnou pasivitou a nepravidlosťou. V ostatných krajoch tento údaj dosahuje hodnotu okolo 15 %, najmenej v Žilinskom kraji (BA 14,6 %, TT 22,6 %, TN 12,1 %, NR 13,0 %, ZA 10,4 %, BB 25,5 %, PO 14,3 %, KE 15,0 %). Odpoveď iné najčastejšie volili predstavitelia škôl z Trnavského, Žilinského a z Bratislavského kraja (TT 12,9 %, ZA 11,9 %, BA 10,4 %), v ostatných krajoch sa pohybuje pod 10 % (TN 6,1 %, NR 9,3 %, BB 6,4 %, PO 4,8 %, KE 6,7 %). Údaje sumarizuje *tabuľka 10*.

Tabuľka 10 Hodnotenie významu žiackej samosprávy pre školu podľa krajov SR (v %)

	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
je prínosom pre školu	75,0	64,5	81,8	77,8	77,6	68,1	81,0	78,3
je formálna	14,6	22,6	12,1	13,0	10,4	25,5	14,3	15,0
iné	10,4	12,9	6,1	9,3	11,9	6,4	4,8	6,7

Úroveň partnerstva medzi vedením školy a žiackou samosprávou významne ovplyvňuje vnímanie významu žiackej samosprávy. Signifikantná závislosť javu sa potvrdila vo vzťahu k vnímaniu partnerstva vedenia školy a školskej samosprávy a hodnoteniu činnosti žiackej školskej rady. Respondenti, ktorí považujú žiacku samosprávu za každodenného partnera pri riešení otázok ovplyvňujúcich chod školy, výrazne častejšie vnímajú jej prínos pre školu než tí, ktorí ju považujú za len formálnu (prínos: 65,1 % formálna: 25,7 %). Riaditelia stredných škôl, ktorí poukazujú len na občasnú spoluprácu, sa viac prikláňajú k formálnemu hodnoteniu činnosti (formálna: 68,6 %, prínos: 34,9 %). Údaje vybraných kategórií znázorňuje graf 15.

Graf 15 Hodnotenie partnerstva žiackej samosprávy pre školu a jej význam

Porovnanie údajov

Na základe komparácie dát možno konštatovať, že výsledky sú takmer identické. V oboch rokoch skúmania približne tri štvrtiny skúmaných riaditeľov škôl so zriadenou žiackou samosprávou je presvedčených o jej význame a prínose pre školu (rok 2011: 75,9 %, 2017: 76,0 %). Mierne pokleslo vnímanie činnosti ako formálnej (rok 2011: 17,4 %, rok: 2017 15,7 %) a naopak stúplo percento tých, ktorí volili možnosť iné s konkrétnym vyjadrením založeným zväčša na spojení prínosu pre školu a žiakov a slabšej iniciatívy žiackej školskej rady obmedzujúcej sa často len na konkrétne podujatie a aktivity a nepravidelnosť.

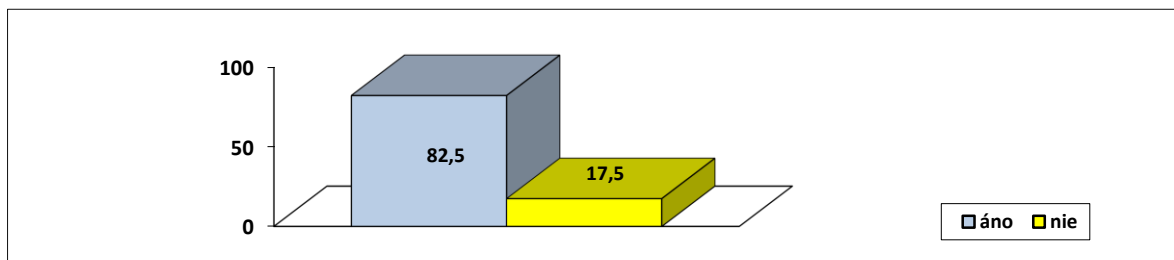
Tabuľka 11 Hodnotenie významu žiackej samosprávy pre školu – porovnanie rokov (v %)

	2011	2017
je prínosom pre školu	75,9	76,0
je formálna	17,4	15,7
iné	6,7	8,3

2.2.5 Konkrétne návrhy a pripomienky žiackej samosprávy

Súčasne so zisťovaním hodnotenia činnosti žiackej samosprávy a jej spolupráce s vedením školy nás zaujímalo, či žiacka samospráva predložila vedeniu školy počas školského roku konkrétne návrhy a pripomienky. Zo súboru 445 oslovených riaditeľov škôl až 82,5 % potvrdilo, že ich žiacka samospráva bola aktívna a pripomienky im predostrela. Len 17,5 % od členov žiackej školskej rady nedostalo žiadne návrhy.

Graf 16 Predloženie návrhov a pripomienok vedeniu školy zo strany žiackej samosprávy (v %)

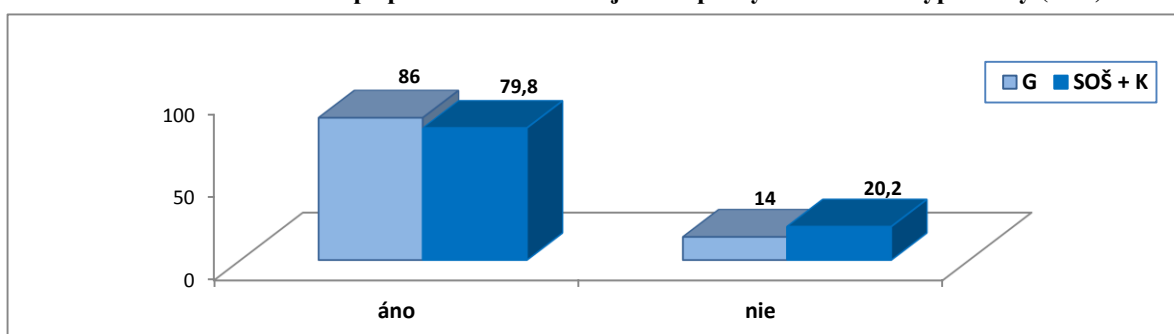

Riaditelia stredných škôl vo svojich odpovediach uviedli 715 (200,7 %) konkrétnych návrhov a pripomienok, ktoré im boli v školskom roku 2016/2017 predložené členmi žiackej samosprávy. Boli zamerané na tieto oblasti:

- realizácia rôznych akcií a podujatí (44,9 %),
- návrhy na zlepšenie materiálno-technického vybavenia školy, úprava exteriéru, (42,7 %),
- pripomienky k vyučovaciemu procesu, rozvrhu hodín a k vnútorným záležitostiam školy (34,6 %),
- zlepšenie stravovania (bufet, jedáleň, automaty na nápoje) (23,0 %),
- pripomienky k vnútornému školskému poriadku (16,0 %),
- návrhy na projekty, mimoškolskú činnosť a záujmové krúžky (11,0 %),
- zapojenie sa do charitatívnych a dobročinných podujatí (9,8 %),
- návrhy na zriadenie školského rozhlasu, hudobného vysielania a WIFI (3,9 %),
- hodnotenie pedagógov, názory na klasifikáciu žiakov (3,9 %),
- propagácia školy, účasť na podujatiach, zriadenie internetovej stránky (3,9 %),
- návrhy na riešenie nevhodného správania žiakov (3,1 %),
- separovanie zberu (2,8 %),
- iné návrhy (1,1 %).

Zistené údaje ukázali, že žiacke samosprávy sa vo svojich pripomienkach a návrhoch najčastejšie zaoberali organizovaním mimoškolských aktivít a podujatí, materiálno-technickým vybavením školy, úpravou okolia školy, organizáciou výchovno-vzdelávacieho procesu a skvalitnením stravovacích podmienok. Porovnanie údajov vo vzťahu k typu školy ukázalo, že návrhy určené vedeniu školy častejšie predkladali žiacke samosprávy v gymnáziách (86,0 %) než v stredných odborných školách a v konzervatóriách (79,8 %). Riaditelia stredných odborných škôl a konzervatórií (20,2 %, G 14,0 %) vo vyššej miere od žiackej samosprávy žiadne pripomienky nezískali. Zistené dáta potvrdili, že členovia žiackych školských rád boli aktívnejší v gymnáziách než v stredných školách a v konzervatóriách.

Graf 17 Predloženie návrhov a pripomienok od žiackej samosprávy vo vzťahu k typu školy (v %)

Rozdiely v predložených pripomienkach žiackej samosprávy adresované vedeniu podľa jednotlivých typov škôl ukázali, že v gymnáziách dominovali návrhy na zabezpečenie rôznych akcií a podujatí pre žiakov (G 50,8 %, SOŠ + K 42,7 %). V stredných odborných školách a v konzervatóriách sa žiacka samospráva viac orientovala na materiálno-technické vybavenie školy a úpravu jej okolia (SOŠ + K 43,2 %, G 37,7 %). Podnety od členov žiackej školskej rady v gymnáziách boli častejšie zamerané na zmeny v školskom poriadku (G 21,2 %, SOŠ + K 14,6 %), rôzne projekty, mimoškolskú činnosť, záujmové krúžky (G 11,0 %, SOŠ + K 8,7 %) a na elimináciu nevhodného správania sa žiakov (G 3,4 %, SOŠ + K 2,4 %). Žiacka samospráva v stredných odborných školách a v konzervatóriách sa vo vyššej miere zaoberala organizáciou vyučovania a vnútornými záležitosťami školy (SOŠ + K 35,0 %, G 30,5 %), návrhmi na zlepšenie stravovania (SOŠ + K 26,7 %, G 16,9 %), zabezpečenie WIFI a vysielanie v školskom rozhlase (SOŠ + K 4,4 %, G 2,5 %), organizovaním rôznych zbierok a dobrovoľníckych aktivít (SOŠ + K 11,7 %, G 9,3 %), hodnotením učiteľov (SOŠ + K 4,9 %, G 1,7 %) a propagáciou školy (SOŠ + K 5,3 %, G 1,7 %). Vo všetkých typoch stredných škôl v približne rovnakom počte riešila školská samospráva problémy spojené so separovaním zberu (SOŠ + K 1,0 %, G 1,7 %) a navrhovali iné, bližšie neurčené zmeny (SOŠ + K 2,9 %, G 2,5 %).

Riaditelia gymnázií častejšie uvádzali, že pripomienky žiackej samosprávy sa týkali podujatí realizovaných mimo vyučovania, voľnočasových aktivít a činnosti záujmových krúžkov, úpravy školského poriadku a vnútorného poriadku školy. Vedenie stredných odborných škôl a konzervatórií vo vyššom počte dostalo od členov žiackej školskej rady pripomienky o materiálno-technickom vybavení školy, organizácii vyučovacieho procesu, rozvrhu hodín a zlepšení stravovacích podmienok žiakov.

Rozdiely v aktivite žiackej samosprávy sa potvrdili aj vo vzťahu **ku kraju SR**. Približne 90,0 % riaditeľov stredných škôl v Trenčianskom (90,9 %) a v Žilinskom kraji (89,6 %, BA 83,3 %, TT 83,9 %, PO 82,5 %, KE 80,0 %) potvrdilo, že im žiacka samospráva predložila svoje návrhy, zatiaľ čo v Banskobystrickom (76,6 %) a v Nitrianskom kraji (72,2 %) rovnako odpovedalo len viac než 70,0 % opýtaných. Názor, že členovia žiackej školskej rady neodovzdali vedeniu školy žiadne pripomienky, deklarovala necelá tretina riaditeľov stredných škôl s pôsobnosťou v Nitrianskom (27,8 %) a v Banskobystrickom kraji (23,4 %, BA 16,7 %, TT 16,1 %, TN 9,1 %, ZA 10,4 %, PO 17,5 %, KE 20,0 %). Prezentované zistenia ukázali, že najlepšia spolupráca medzi členmi žiackej samosprávy a vedením školy bola zaznamenaná v Trenčianskom a v Žilinskom kraji. Najvyššia pasivita členov žiackej samosprávy bola evidovaná v Bratislavskom, Nitrianskom a v Košickom kraji.

Tabuľka 12 Predloženie návrhov ŠR vedeniu školy (v %)

Predloženie návrhov a pripomienok	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
áno	83,3	83,9	90,9	72,2	89,6	76,6	82,5	80,0
nie	16,7	16,1	9,1	27,8	10,4	23,4	17,5	20,0

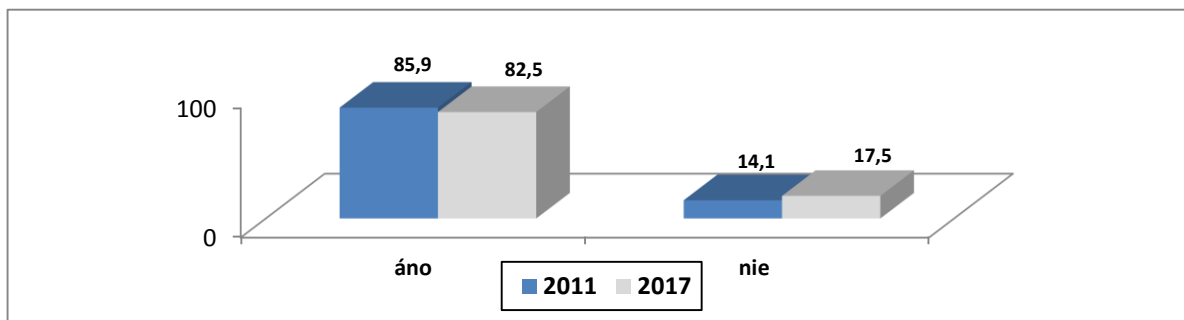
Riaditelia stredných škôl v Bratislavskom (62,5 %), Trenčianskom (64,3 %) a v Žilinskom kraji (61,6 %) najčastejšie dostali od členov žiackej samosprávy návrhy zamerané na materiálno-technické vybavenie školy a úpravu jej okolia. V Trnavskom (40,0 %), Nitrianskom (56,4 %), Prešovskom (59,6 %) a v Košickom kraji (46,7 %) dominovali pripomienky na zabezpečenie rôznych podujatí a v Banskobystrickom kraji (42,9 %) sa prioritne zaoberali organizáciou vyučovania a vnútornými záležitosťami školy.

Porovnanie údajov

Komparácia uvedených dát potvrdila, že od roku 2011 mierne klesol počet stredných škôl, v ktorých členovia žiackej školskej rady odovzdali vedeniu školy svoje návrhy (2011: 85,9 %, 2017: 82,5 %) a zvýšil sa počet škôl, kde členovia žiackej samosprávy nemali žiadne

pripomienky, ktoré by pomohli skvalitniť vyučovací proces a mimoškolskú činnosť (2011: 14,1 %, 2017: 17,5 %). Z uvedených zistení vyplynulo, že za sledované obdobie mierne stúpol počet škôl, v ktorých bola žiacka školská rada pasívna.

Graf 18 Predloženie návrhov a pripomienok žiackej samosprávy vedeniu školy – porovnanie (v %)

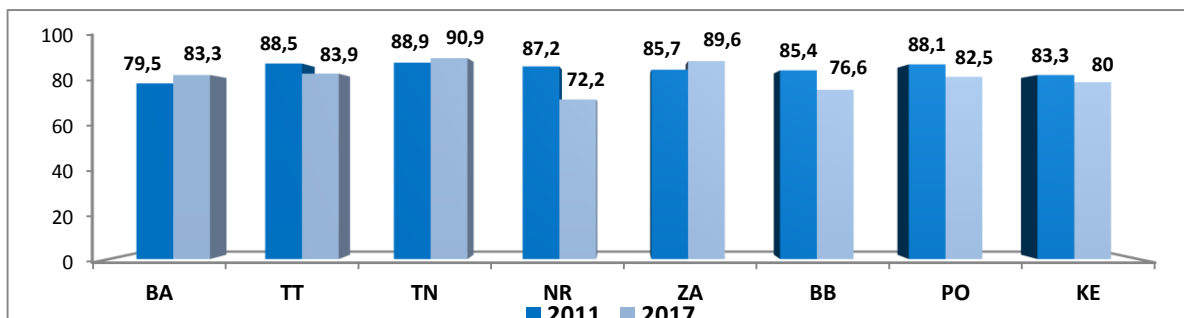
Komparácia dát vo vzťahu k typu školy potvrdila, že za sledované obdobie vo všetkých typoch stredných škôl klesol počet žiackych samospráv, ktoré vedeniu školy odovzdali svoje návrhy a pripomienky (G – 2011: 90,5 %, 2017 86,0 %, SOŠ+K – 2011: 84,1 %, 2017: 79,8 %). Prezentované údaje ukázali, že za roky 2011 a 2017 sa situácia zhoršila a žiacke samosprávy sú v súčasnosti menej aktívne než boli predtým.

Tabuľka 13 Predloženie návrhov ŽSR vedeniu školy (v %)

	G		SOŠ+K	
	2011	2017	2011	2017
áno	90,5	86,0	84,1	79,8
nie	9,5	14,0	15,9	20,2

Z porovnania zistení vo vzťahu k jednotlivým krajom SR vyplynulo, že od roku 2011 sa v Bratislavskom (2011: 79,5 %, 2017: 83,3 %), Trenčianskom (2011: 88,9 %, 2017: 90,9 %) a v Žilinskom kraji (2011: 58,7 %, 2017: 89,6 %) zvýšil počet riaditeľov, ktorí od členov žiackych školských rád dostali pripomienky. V Trnavskom (2011: 88,5 %, 2017: 83,9 %), Nitrianskom (2011: 87,2 %, 2017: 72,2 %), Banskobystrickom (2011: 85,4 %, 2017: 76,6 %), Prešovskom (2011: 88,1 %, 2017: 82,5 %) a v Košickom kraji (2011: 83,3 %, 2017: 80,0 %) bol zaznamenaný nižší počet škôl, kde vedenie školy získalo od žiackej samosprávy návrhy na skvalitnenie výchovno-vzdelávacieho procesu. V rokoch 2011 aj 2017 boli najaktívnejší členovia žiackych školských rád v Trenčianskom kraji. V roku 2011 podali najmenej pripomienok členovia žiackych samospráv v Bratislavskom kraji a v roku 2017 boli najpasívnejší v Nitrianskom kraji. Z týchto zistení je zrejmé, že za sledované obdobie sa v Bratislavskom, Trenčianskom a v Žilinskom kraji situácia zlepšila, zatiaľ čo v Nitrianskom a v Banskobystrickom kraji bolo evidované najvýraznejšie zníženie počtu aktívnych žiackych školských rád, ktoré predložili vedeniu školy svoje návrhy a pripomienky.

Graf 19 Návrhy a pripomienky, ktoré podala ŽSR v rokoch 2011 a 2017 podľa krajov (v %)

Podrobnejšia analýza zistených údajov ukázala, že v oboch rokoch mali prioritu návrhy žiackych samospráv zamerané na organizáciu mimoškolských akcií a podujatí (2011: 39,6 %, 2017: 44,9 %). V roku 2017 sa výrazne zvýšil počet návrhov, ktoré sa venovali organizácii vyučovania (2011: 14,5 %, 2017: 34,6 %), technickému stavu a vnútornému vybaveniu škôl (2011: 14,7 %, 2017: 42,7 %). V nižšej miere sa zvýšil počet pripomienok k vnútornému poriadku školy (2011: 11,6 %, 2017: 16,0 %), úrovni stravovania (2011: 19,1 %, 2017: 23,0 %), organizovaniu charitatívnych aktivít a dobrovoľníctvu (2011: 6,1 %, 2017: 9,8 %), hodnoteniu pedagógov (2011: 2,3 %, 2017: 3,9 %) a riešeniu problematického správania sa žiakov (2011: 0,6 %, 2017: 3,1 %). V roku 2017 sa žiacke školské rady v nižšej miere venovali úprave okolia školy (2011: 7,2 %, 2017: 2,8 %) a zriadeniu školského rozhlasu, hudobnému vysielaniu a WIFI (2011: 7,8 %, 2017: 3,9 %). Na rovnakej úrovni zostali požiadavky venované organizovaniu rôznych projektov, mimoškolských aktivít a činností záujmových krúžkov (2011 a 2017: zhodne po 11,0 %). V roku 2011 sa žiacka samospráva vôbec nevenovala propagácii činnosti školy a iným návrhom, pričom v roku 2017 neboli zaznamenané žiadne pripomienky žiackych školských rád zamerané na skvalitnenie a spestrenie štúdia, spoluprácu pri vydávaní školského časopisu a zabezpečenie školských preukazov ISIC.

Zistené údaje potvrdili, že žiacke samosprávy vo svojich návrhoch riešili aktuálne problémy. Niektoré si vyžadovali jednorazové zásahy (zavedenie ISIC preukazov, zriadenie WIFI, vydávanie školského časopisu a pod.), pričom boli evidované aj pripomienky zamerané na zlepšenie celkovej činnosti školy (organizácia vyučovania, zabezpečenie akcií a podujatí, zvýšenie možností na stravovanie, skvalitnenie mimoškolskej činnosti a záujmových krúžkov, lepšie materiálno-technické vybavenie školy a pod.). Podrobné údaje uvádza *tabuľka 14*.

Tabuľka 14 Okruhy návrhov žiackej školskej rady (v %)

Oblasti, ktorých sa týkali návrhy žiackej školskej rady	2011		2017	
	počet	%	počet	%
vnútorného poriadku školy	40	11,6	57	16,0
akcií a podujatí	137	39,6	160	44,9
organizácie vyučovania	50	14,5	123	34,6
projektov, mimoškolských aktivít, záujmových krúžkov	38	11,0	39	11,0
stravovania (bufet, školská jedáleň, automaty na nápoje)	66	19,1	82	23,0
úprava okolia školy, školských priestorov, separovanie zberu	25	7,2	10	2,8
zriadenia školského rozhlasu, hudobného vysielania, WIFI	27	7,8	14	3,9
zbierok, charitatívnych aktivít, dobrovoľníctvo	21	6,1	35	9,8
hodnotenie pedagógov, názory na klasifikovanie	8	2,3	14	3,9
technického stavu a vnútorného vybavenia školy	51	14,7	152	42,7
skvalitnenia a spestrenia štúdia	23	6,6	0	0
spolupráce pri vydávaní školského časopisu	8	2,3	0	0
zabezpečenia školských preukazov ISIC	5	1,4	0	0
negatívne správanie žiakov	2	0,6	11	3,1
propagácia školy	0	0	14	3,9
iné	0	0	4	1,1
spolu	501	144,8	715	200,7

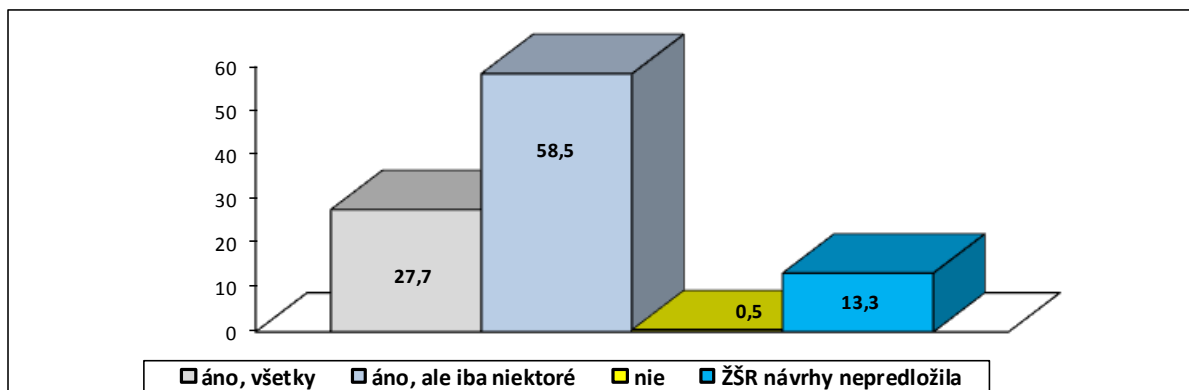
Poznámka: Súčet presahuje 100 %, pretože respondenti mohli odpovedať prostredníctvom viacerých možností.

2.2.5.1 Akceptácia návrhov a pripomienok žiackej samosprávy vedením školy

V súvislosti s konkrétnymi návrhmi a pripomienkami, ktoré predložili členovia žiackej samosprávy bolo zaujímavé zistiť, do akej miery boli akceptované vedením školy. Viac než polovica (58,5 %) oslovených riaditeľov stredných škôl potvrdila, že prijali len niektoré z predložených návrhov a pripomienok a necelá tretina (27,7 %) respondentov deklarovala akceptáciu všetkých predložených návrhov a pripomienok. Len dvaja riaditelia (0,5 %)

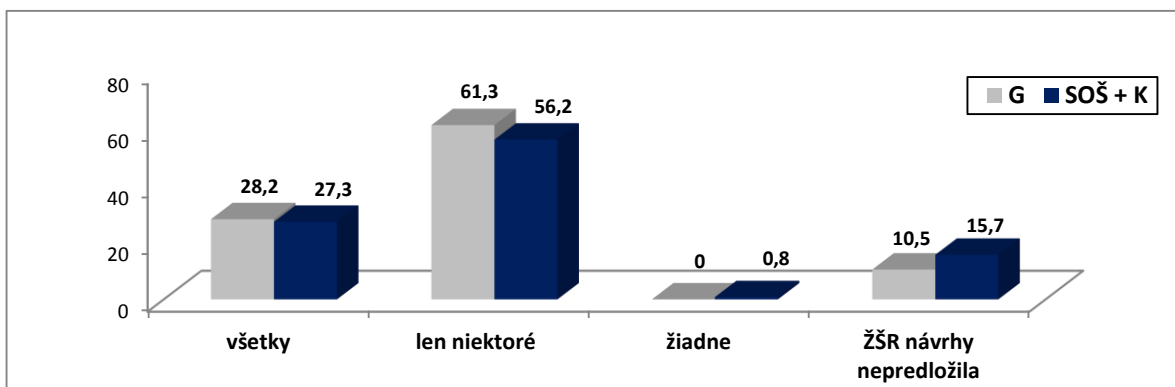
stredných škôl priznali, že návrhy predložené členmi žiackej školskej rady neboli prijaté, pretože boli príliš finančne náročné (zateplenie školy a výmena okien, nákup nových počítačov a pod.). Približne 59 (13,3 %) respondentov nedostalo od členov žiackej samosprávy žiadne návrhy a pripomienky.

Graf 20 Akceptácia návrhov žiackej samosprávy vedením školy (v %)

Porovnanie výsledkov podľa **typu strednej školy** ukázalo, že všetky návrhy a pripomienky žiackej samosprávy boli v približne rovnakej miere prijaté vo všetkých typoch stredných škôl (G 28,2 %, SOŠ + K 27,3 %). Niektoré návrhy predložené žiackou samosprávou boli častejšie akceptované v gymnáziách (61,3 %) než v stredných odborných školách a konzervatóriách (56,2 %). Len dvaja riaditelia stredných odborných škôl (0,8 %) tieto návrhy nebrali do úvahy (G 0). Z uvedených výsledkov je zrejmé, že až 15,8 % žiackych samospráv v stredných odborných školách a 10,5 % v gymnáziách doteraz nepredložilo vedeniu žiadne návrhy a pripomienky. Prezentované údaje ukázali, že lepšia spolupráca a prijatie návrhov žiackej samosprávy boli zistené v gymnáziách, pričom v stredných odborných školách a v konzervatóriách bola zaznamenaná nielen vyššia pasivita členov žiackych školských rád, ale i horšia spolupráca s vedením školy.

Graf 21 Akceptácia návrhov žiackej samosprávy vedením školy podľa typu školy (v %)

Rozdiely v akceptácii návrhov a pripomienok žiackej samosprávy vedením školy boli evidované aj vo vzťahu ku **kraju SR**. V Trenčianskom (30,3 %), Žilinskom (33,8 %), Banskobystrickom (29,8 %) a v Košickom kraji (30,0 %, TT 25,8 %, PO 27,9 %) potvrdila približne tretina oslovených riaditeľov, že vedenie školy prijalo všetky návrhy žiackej samosprávy, zatiaľ čo v Bratislavskom (20,4 %) a v Nitrianskom kraji (20,8 %) sa rovnako vyjadrila len pätina opýtaných. Občasnú akceptáciu návrhov žiackej samosprávy deklarovalo viac než 60,0 % riaditeľov stredných škôl so sídlom v Bratislavskom (63,3 %), Trnavskom

(64,5 %), Trenčianskom (60,6 %) a v Nitrianskom kraji (60,4 %, ZA 56,9 %, BB 53,2 %, PO 59,0 %, KE 50,0 %). Názor, že návrhy samosprávy žiakov neboli vedením školy prijaté, prezentovali iba riaditelia škôl v Banskobystrickom (2,1 %) a v Prešovskom kraji (1,6 %). V skupine respondentov, ktorí poukázali na skutočnosť, že žiacka školská rada im nepredložila žiadne pripomienky, mali najvyššie zastúpenie stredné školy v Košickom (20,0 %), Nitrianskom (18,8 %) a v Bratislavskom kraji (16,3 %, TT 9,7 %, TN 9,1 %, ZA 9,3 %, BB 14,9 %, PO 11,5 %). Prezentované zistenia ukázali, že najlepšia spolupráca členov žiackej školskej rady a vedenia školy bola zaznamenaná v Trenčianskom a v Žilinskom kraji, pričom v Bratislavskom, Nitrianskom a v Košickom kraji bola evidovaná najnižšia miera spolupráce a pasivity členov žiackej samosprávy.

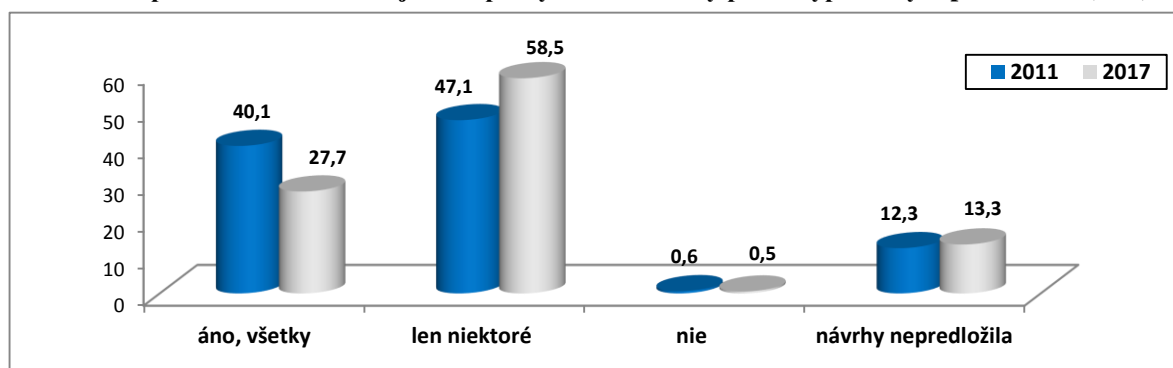
Tabuľka 15 Akceptovanie návrhov ŽŠR vedením školy

Akceptácia návrhov ŽŠR	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
vedenie školy akceptovalo všetky návrhy	20,4	25,8	30,3	20,8	33,8	29,8	27,9	30,0
vedenie školy akceptovalo len niektoré návrhy	63,3	64,5	60,6	60,4	56,9	53,2	59,0	50,0
vedenie školy návrhy ŽŠR neakceptovalo	0	0	0	0	0	2,1	1,6	0
ŽŠR žiadne návrhy vedeniu školy nepredložila	16,3	9,7	9,1	18,8	9,3	14,9	11,5	20,0

Porovnanie údajov

Komparácia prezentovaných dát ukázala, že od roku 2011 (40,1 %, 2017: 27,7 %) výrazne klesol počet stredných škôl, kde vedenie školy akceptovalo všetky návrhy členov žiackej školskej rady a vo vyššej miere sa zvýšil počet škôl, kde boli vedením prijaté aspoň niektoré pripomienky žiackej samosprávy (2011: 47,1 %, 2017: 58,5 %). Počet stredných škôl, kde zo strany vedenia školy nemohli byť akceptované žiadne návrhy od žiakov zostal na približne rovnakej úrovni (2011: 0,6 %, 2017: 0,5 %), avšak mierne stúpol počet škôl, kde bola žiacka školská rada pasívna a vedeniu školy nepredložila žiadne návrhy (2011: 12,3 %, 2017: 13,3 %).

Graf 22 Akceptácia návrhov žiackej samosprávy vedením školy podľa typu školy – porovnanie (v %)

Komparácia dát vo vzťahu k **typu školy** potvrdila, že za sledované obdobie v obidvoch typoch škôl výrazne klesol počet stredných škôl, kde vedenie školy akceptovalo všetky návrhy členov žiackej školskej rady (G – 2011: 46,8 %, 2017: 28,2 %, SOŠ+K – 2011: 37,6 %, 2017: 27,3 %). Oproti tomu v gymnáziách (2011: 47,9 %, 2017: 61,3 %) aj v stredných odborných školách a v konzervatóriách (2011: 46,9 %, 2017: 56,2 %) vyšší počet riaditeľov prijal aspoň niektoré pripomienky žiackej samosprávy. Počet stredných škôl, kde zo strany vedenia školy nemohli byť akceptované žiadne návrhy od žiakov, zostal na približne rovnakej úrovni (G – 2011 a 2017: zhodne 0,0 % SOŠ+K – 2011 a 2017: zhodne 0,8 %). V gymnáziách však (2011: 5,3 %, 2017: 10,5 %) výrazne stúpol počet škôl, kde žiacka školská rada nepodala žiadne návrhy a pripomienky, pričom v stredných odborných školách a v konzervatóriách (2011: 14,8 %, 2017: 15,7 %) boli zistené menej výrazné rozdiely.

Z uvedených zistení je zrejmé, že za obdobie rokov 2011 a 2017 sa situácia zhoršila najmä v gymnáziách, kde bola zaznamenaná výraznejšia apatia členov žiackych samospráv.

Tabuľka 16 Akceptovanie návrhov ŽŠR podľa typu školy a kraja (v %)

Akceptovanie návrhov ŽŠR	G		SOŠ+K	
	2011	2017	2011	2017
všetky návrhy ŽŠR	46,8	28,2	37,6	27,3
len niektoré návrhy ŽŠR	47,9	61,3	46,9	56,2
žiadne návrhy ŽŠR	0	0	0,8	0,8
ŽŠR návrhy nepredložila	5,3	10,5	14,8	15,7

Z porovnania zistení vo vzťahu k jednotlivým **krajom SR** vyplynulo, že od roku 2011 sa zvýšil počet škôl, ktoré akceptovali všetky návrhy žiackych školských rád iba v Trnavskom kraji (2011: 19,2 %, 2017: 25,8 %). Najvýraznejší pokles počtu škôl, kde boli prijaté všetky pripomienky žiackej samosprávy bol zaznamenaný v Bratislavskom (2011: 31,6 %, 2017: 20,4 %), Nitrianskom (2011: 52,2 %, 2017: 20,8 %), Žilinskom (2011: 47,2 %, 2017: 33,8 %) a v Prešovskom kraji (2011: 50,8 %, 2017: 27,9 %). Ich miernejšie zníženie bolo zaregistrované v Trenčianskom, Banskobystrickom a v Košickom kraji.

Počet stredných škôl, kde zo strany vedenia školy neboli akceptované žiadne návrhy od žiakov klesol iba v Trenčianskom (2011: 3,7 %, 2017: 0,0 %) a v Banskobystrickom kraji (2011: 2,4 %, 2017: 2,1 %). Zhoršenie situácie bolo evidované len v Prešovskom kraji (2011: 0,0 %, 2017: 1,6 %), pričom v Bratislavskom, Trnavskom, Nitrianskom, Žilinskom a v Košickom kraji sa situácia za sledované obdobie nezmenila (2011 a 2017: zhodne 0,0 %).

V Nitrianskom (2011: 13,0 %, 2017: 18,8 %), Banskobystrickom (2011: 7,3 %, 2017: 14,9 %) a v Košickom kraji (2011: 14,6 %, 2017: 20,0 %) sa výrazne zvýšil počet škôl, kde žiacka školská rada nepodala žiadne návrhy a pripomienky. Miernejšie zvýšenie počtu pasívnych žiackych samospráv bolo zaregistrované v Bratislavskom (2011: 15,8 %, 2017: 16,3 %), Trnavskom (2011: 7,7 %, 2017: 9,7 %), Trenčianskom (2011: 8,5 %, 2017: 9,1 %) a v Žilinskom kraji (2011: 8,2 %, 2017: 9,3 %). Iba v Prešovskom kraji (2011: 13,6 %, 2017: 11,5 %) klesol počet žiackych školských rád, ktoré nepredniesli vedeniu školy žiadne návrhy a pripomienky. Z uvedených zistení je zrejmé, že za sledované obdobie sa situácia zhoršila najmä v Nitrianskom a v Košickom kraji, pričom mierne zlepšenie situácie bolo zaznamenané len v Trnavskom kraji.

Tabuľka 17 Akceptácia návrhov ŽŠR zo strany vedenia školy podľa kraja (v %)

Akceptácia návrhov ŽŠR	BA		TT		TN		NR		ZA		BB		PO		KE	
	2011	2017	2011	2017	2011	2017	2011	2017	2011	2017	2011	2017	2011	2017	2011	2017
všetky návrhy	31,6	20,4	19,2	25,8	32,4	30,3	52,2	20,8	47,2	33,8	34,2	29,8	50,8	27,9	39,6	30,0
niektoré návrhy	52,6	63,3	73,1	64,5	55,4	60,6	34,8	60,4	44,6	56,9	56,1	53,2	35,6	59,0	45,8	50,0
žiadne návrhy	0	0	0	0	3,7	0	0	0	0	0	2,4	2,1	0	1,6	0	0
nepredložila	15,8	16,3	7,7	9,7	8,5	9,1	13,0	18,8	8,2	9,3	7,3	14,9	13,6	11,5	14,6	20,0

2.2.5.2 Dobrý príklad

Spolu so zisťovaním konkrétnych návrhov a pripomienok žiackej samosprávy predložených v minulom školskom roku vedeniu školu sme sledovali aj tzv. dobrý príklad, teda ako sa z iniciatívy žiakov, členov školskej rady a pomocou ich aktívnej účasti podarilo identifikovať dôležitý problém, vyriešenie ktorého prispelo k rozvoju školy. Žiakom bol týmto spôsobom poskytnutý príklad fungovania demokracie a upevnilo sa v nich presvedčenie, že sú právoplatnými členmi samosprávy. Je teda dôležité, aby boli členovia žiackych samospráv a vedenie stredných škôl v rámci získaných informácií oboznámené s tzv. dobrými príkladmi z praxe a mali možnosť získať poznatky o tom, ako sa v iných školách

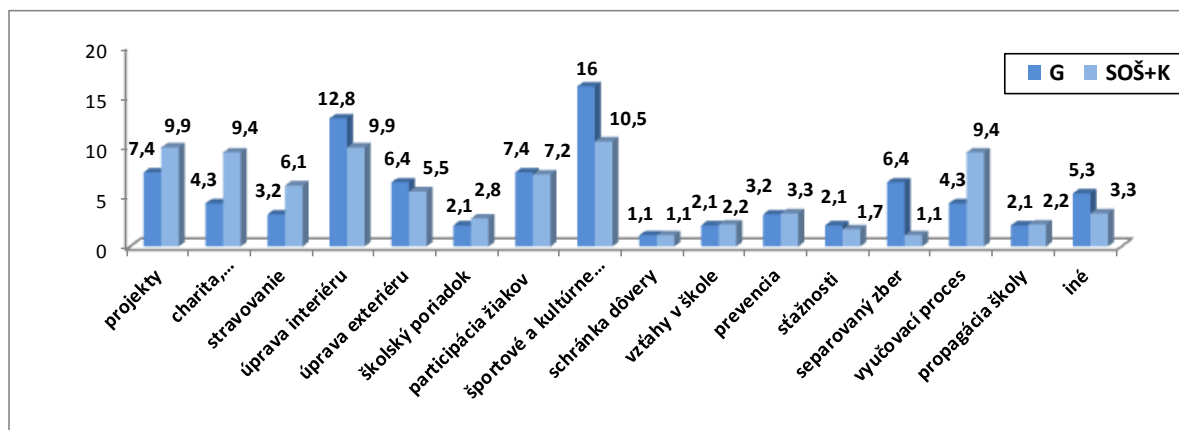
riešia tieto problémy a ako je možné iných žiakov inšpirovať a motivovať k ďalšej kvalitnejšej práci. Z výsledkov prieskumu vyplýva, že asi polovica (51,1 %) riaditeľov stredných škôl, v ktorých žiacke samosprávne orgány pracujú, neuviedla žiadny dobrý príklad z praxe. Takouto aktivitou sa pochválilo 49,9 % opýtaných, od ktorých sme získali až 405 odpovedí, pričom najčastejšie uvádzali:

- realizáciu športových a kultúrnych podujatí (36/12,2 %),
- úpravu školského interiéru (šatne, toalety, klubovne, 31/10,5 %),
- rôzne dobrovoľnícke aktivity, charitatívne zbierky (26/5,8 %),
- realizáciu úspešných projektov, ktoré navrhli členovia žiackych školských rád (25/5,6 %),
- pripomienky k organizácii vyučovacieho procesu (zvonenie, začiatok vyučovania, obedové prestávky, 22/7,5 %),
- participáciu žiakov na živote školy (demokratické voľby, zástupca ŽŠR sa zúčastňuje na rokovaní rady školy, 21/7,1 %),
- úpravu okolia školy (16/5,4 %),
- skvalitnenie možností stravovania (školský bufet, zlepšenie kvality stravy v školskej jedálni, automaty na nápoje, 14/4,8 %),
- spoluprácu pri organizovaní preventívnych aktivít (11/3,7 %),
- separovaný zber, úsporu energie, triedenie odpadu (9/3,1 %),
- riešenie problémov vo vzťahoch medzi žiakmi a pedagógmi (7/2,4 %),
- pripomienky k vnútornému školskému poriadku (7/2,4 %),
- odôvodnené sťažnosti na pedagógov (6/2,0 %),
- šírenie dobrého mena školy (internetová stránka, účasť na celoslovenských a medzinárodných podujatiach, 6/2,0 %),
- zriadenie schránky dôvery (3/1,0 %),
- iné dobré príklady (poukazovanie na rôzne nedostatky, zriadenie WIFI..., 12/4,1 %).

Dobrý príklad uviedla približne polovica riaditeľov stredných odborných škôl, konzervatórií (51,9 %) a gymnázií (49,3 %).

V gymnáziách (G 16,0 %, SOŠ + K 9,9 %) v rámci dobrých príkladov z praxe dominovala organizácia kultúrnych a športových podujatí, zatiaľ čo riaditelia stredných odborných škôl a konzervatórií (SOŠ + K 10,5 %, G 12,8 %) najčastejšie uvádzali úpravu interiéru školy. V gymnáziách sa viac venovali aj skrášleniu okolia školy (G 6,4 %, SOŠ + K 5,5 %), separovaniu zberu (G 6,4 %, SOŠ + K 1,1 %) a zabezpečeniu iných dobrých príkladov (G 5,5 %, SOŠ + K 3,3 %). V stredných odborných školách a v konzervatóriách mala prevahu úspešná realizácia žiackych projektov (SOŠ + K 9,9 %, G 7,4 %), dobrovoľnícke aktivity a charitatívne podujatia (SOŠ + K 9,4 %, G 4,3 %), zlepšenie kvality stravovania (SOŠ + K 6,1 %, G 3,2 %) a zmeny v organizácii vyučovacieho procesu (SOŠ + K 9,4 %, G 4,3 %). Riaditelia stredných škôl v približne rovnakej miere uvádzali úpravu školského poriadku (SOŠ + K 2,8 %, G 2,1 %), participáciu žiakov na živote školy (SOŠ + K 7,2 %, G 7,4 %), zriadenie schránky dôvery (zhodne 1,1 %), zlepšenie medziľudských vzťahov v škole (SOŠ + K 2,2 %, G 2,1 %), spoluprácu žiackej školskej rady pri realizácii preventívnych aktivít (SOŠ + K 3,3 %, G 3,2 %), odôvodnené sťažnosti na pedagógov (SOŠ + K 1,7 %, G 2,1 %) a šírenie dobrého mena školy cez internetovú stránku a účasťou na rôznych podujatiach (SOŠ + K 2,2 %, G 2,1 %).

Graf 23 Dobré príklady z praxe podľa typu školy (v %)

Poznámka: Súčet presahuje 100 %, pretože respondenti mohli odpovedať prostredníctvom viacerých možností.

Dobry príklad uviedlo 63,6 % respondentov z Trenčianskeho kraja (TN 63,6 %; BA 53,1 %, TT 48,4 %, NR 50,0 %, ZA 51,5 %, PO 57,1 %, KE 48,3 %), pričom v Banskobystrickom kraji na túto otázku odpovedalo iba 40,4 % opýtaných. V Bratislavskom kraji malo prioritu zlepšenie stravovacích možností, pričom v Banskobystrickom kraji dominovali úspešné projekty, ktoré žiacka školská rada navrhla a zrealizovala. V Trnavskom, Nitrianskom a v Košickom kraji venovali najviac pozornosti organizovaniu kultúrnych a športových podujatí, zatiaľ čo v Prešovskom kraji oslovení riaditelia stredných škôl najčastejšie ocenili snahu zlepšiť organizáciu vyučovacieho procesu. V Žilinskom kraji sa členovia žiackych samosprávnych aktívne zapájali do života školy, avšak v Trenčianskom kraji bola v rovnakej miere venovaná pozornosť zlepšeniu stravovania a úprave interiéru školy. Riaditelia stredných škôl v Bratislavskom kraji vo vyššom počte uvádzali úpravu okolia školy, triedenie zberu a propagáciu školy, zatiaľ čo v Nitrianskom kraji viac upriamili pozornosť na realizáciu charitatívnych a dobrovoľníckych aktivít a riešenie opodstatnených sťažností na prácu pedagógov. V Trenčianskom kraji sústredili pozornosť aj na zriadenie schránky dôvery, pričom v Trnavskom kraji sa im podarilo zlepšiť medziľudské vzťahy v škole nielen medzi učiteľmi a žiakmi, ale i medzi žiakmi navzájom. Riaditelia v Košickom kraji odporučili spoluprácu vedenia školy a žiackej samosprávy pri zabezpečovaní rôznych preventívnych podujatí a aj pri realizácii iných dobrých príkladov z praxe.

Tabuľka 18 Dobré príklady z praxe podľa kraja SR

Dobry príklad	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
projekty, ktoré navrhla ŽŠR	12,9	0	4,2	9,7	10,6	13,9	11,1	7,9
charita, dobrovoľníctvo	3,2	4,5	4,2	16,1	8,5	8,3	11,1	2,6
zlepšenie podmienok stravovania	16,1	4,5	16,7	0	2,1	0	8,9	0
úprava interiéru školy	12,9	4,5	16,7	12,9	8,5	8,3	13,3	13,2
úprava okolia školy	9,7	9,1	8,3	6,5	6,4	2,8	0	7,9
pripomienky k školskému poriadku	0	0	0	3,2	2,1	5,6	2,2	5,3
participácia žiakov na živote školy	6,5	9,1	4,2	3,2	14,9	5,6	11,1	2,6
športové a kultúrne aktivity	6,5	18,2	12,5	22,6	12,8	11,1	4,4	15,8
zriadenie schránky dôvery	0	0	4,2	0	0	0	0	2,6
zlepšenie vzťahov	3,2	4,5	0	3,2	0	0	2,2	2,6
preventívne aktivity	6,5	4,5	0	3,2	2,1	0	2,2	7,9
sťažnosti na pedagógov	0	4,5	0	9,7	0	0	2,2	0
separovaný zber	6,5	4,5	4,2	0	2,1	2,8	4,4	0
organizácia vyučovacieho procesu	12,9	4,5	8,3	9,7	8,5	0	13,3	2,6
propagácia školy	6,5	0	4,2	0	0	2,8	0	5,3
iné	0	0	4,2	3,2	4,3	2,8	2,2	7,9

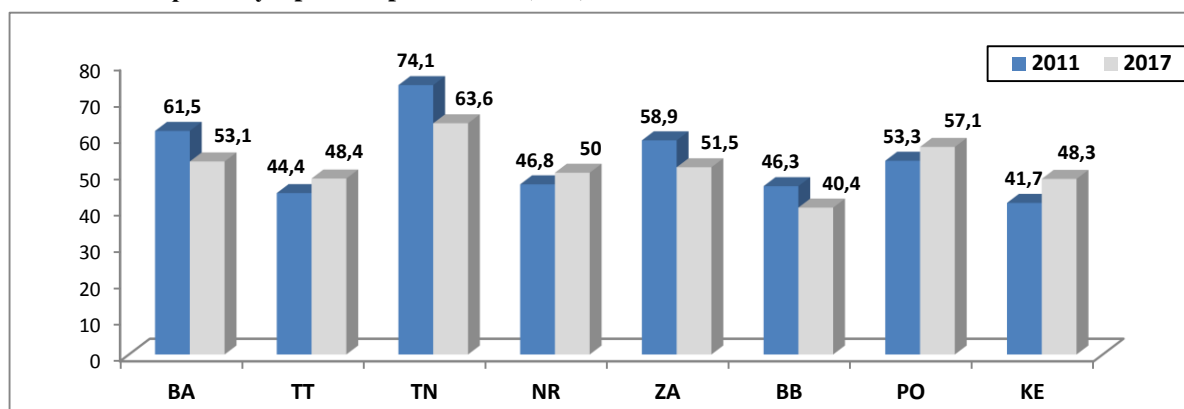
Poznámka: Súčet presahuje 100 %, pretože respondenti mohli odpovedať prostredníctvom viacerých možností.

Porovnanie údajov

Komparácia zistení ukázala, že v roku 2011 (52,6 %) uvádzali riaditelia stredných škôl dobré príklady v mierne vyššom počte než v roku 2017 (49,9 %).

Medzi gymnáziami, strednými odbornými školami a konzervatóriami boli zistené len minimálne rozdiely, avšak možno konštatovať, že počet riaditeľov, ktorí uviedli dobré príklady z praxe sa v tomto roku vo všetkých typoch stredných škôl znížil. Vyšší počet dobrých príkladov bol v tomto roku evidovaný v Trnavskom (2011: 44,4 %, 2017: 48,4 %), Nitrianskom (2011: 46,8 %, 2017: 50,0 %), Prešovskom (2011: 53,3 %, 2017: 57,1 %) a v Košickom kraji (2011: 41,7 %, 2017: 48,3 %). Ich zníženie bolo zaregistrované v Bratislavskom (2011: 61,5 %, 2017: 53,1 %), Trenčianskom (2011: 74,1 %, 2017: 63,6 %), Žilinskom (2011: 58,9 %, 2017: 51,5 %) a v Banskobystrickom kraji (2011: 46,3 %, 2017: 40,4 %). Najvyšší počet dobrých príkladov z praxe v oboch rokoch uvádzali riaditelia stredných škôl v Trenčianskom kraji, pričom v roku 2011 v Košickom a v roku 2017 v Banskobystrickom kraji.

Graf 24 Dobré príklady z praxe – porovnanie (v %)

Podrobnejšia analýza zistených údajov ukázala, že v roku 2011 mali prioritu dobré príklady zamerané na realizáciu projektov, ktoré navrhla žiacka samospráva (2011: 30,9 %, 2017: 8,5 %), zatiaľ čo v roku 2017 riaditelia škôl uvádzali realizáciu športových a kultúrnych podujatí (2011: 4,8 %, 2017: 12,2 %). V roku 2017 sa výrazne zvýšili dobré príklady venované úprave školského interiéru (2011: 10,5 %, 2017: 7,7 %), participácii žiakov na živote školy (2011: 4,8 %, 2017: 7,1 %) a separovaniu zberu (2011: 1,9 %, 2017: 3,1 %).

Klesol počet dobrých príkladov, ktoré boli zamerané na organizovanie charitatívnych aktivít a dobrovoľníctva (2011: 14,9 %, 2017: 8,8 %), zlepšenie kvality stravovania (2011: 10,1 %, 2017: 4,8 %), propagáciu činnosti školy (2011: 6,8 %, 2017: 2,0 %), pripomienkovanie vnútorného poriadku školy (2011: 5,8 %, 2017: 2,4 %) a hodnotenie pedagógov (2011: 2,9 %, 2017: 2,0 %).

Na rovnakej úrovni zostali pozitívne príklady venované prevencii sociálno-patologických javov (2011: 4,3 %, 2017: 3,7 %) a iné nekonkretizované oblasti (2011: 4,3 %, 2017: 4,1 %). V roku 2011 ani jeden riaditeľ strednej školy neuviedol úpravu okolia školy (2017: 5,4 %), zriadenie schránky dôvery (2017: 1,0 %), zlepšenie vzájomných vzťahov (2017: 2,4 %) a zmeny v organizácii vyučovacieho procesu (2017: 7,5 %).

Tabuľka 19 Dobré príklady z praxe – porovnanie (v %)

Dobré príklady z praxe	2011		2017	
	počet	%	počet	%
projekty, ktoré navrhla ŽŠR	64	30,9	25	8,5
charita, dobrovoľníctvo	32	14,9	26	8,8
zlepšenie podmienok stravovania	21	10,1	14	4,8
propagácia školy (internetová stránka...)	14	6,8	6	2,0
úprava interiéru školy	16	7,7	31	10,5
úprava okolia školy	0	0	16	5,4
pripomienky k školskému poriadku	12	5,8	7	2,4
participácia žiakov na živote školy	10	4,8	21	7,1
športové a kultúrne aktivity	10	4,8	36	12,2
zriadenie schránky dôvery	0	0	3	1,0
zlepšenie vzájomných vzťahov v škole	0	0	7	2,4
preventívne aktivity	9	4,3	11	3,7
sťažnosti na pedagógov	6	2,9	6	2,0
separovaný zber	4	1,9	9	3,1
organizácia vyučovacieho procesu	0	0	22	7,5
iné	9	4,3	12	4,1
spolu	207	113,7	252	113,0

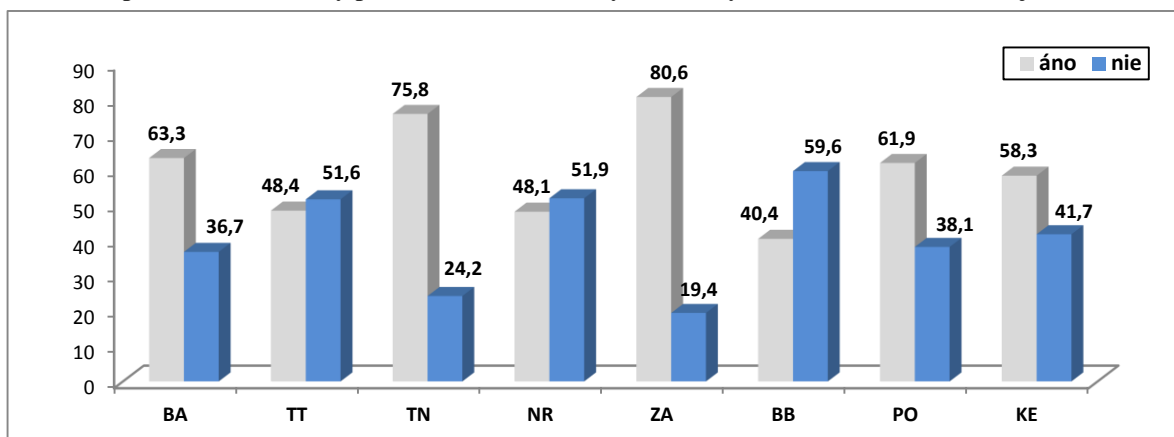
Poznámka: Súčet presahuje 100 %, pretože respondenti mohli odpovedať prostredníctvom viacerých možností.

2.2.6 Reprezentovanie školy žiackou samosprávou navonok

Pre členov žiackej školskej rady je dôležité, aby mali k dispozícii dôležité informácie o mladých ľuďoch nielen v rámci školy, ale aj celého regiónu. Dosiahnutie dobrých výsledkov je dostatočným predpokladom pre úspešné reprezentovanie záujmov školy a mladej generácie nielen vo vnútri školy, ale i navonok, vo vzťahu k iným subjektom. Z odpovedí 59,9 % respondentov vyplynulo, že ich žiacky samosprávny orgán zastupoval školu aj navonok, vo vzťahu k samospráve mesta, kraja alebo k iným subjektom. Nižší počet riaditeľov škôl (40,1 %) priznal, že členovia ich žiackej školskej rady tieto možnosti nedostali a fungovali iba vo vzťahu k vedeniu školy. Z odpovedí riaditeľov stredných škôl vyplynulo, že žiaci mohli zastupovať školu v mestskom študentskom parlamente, v mestskom mládežníckom parlamente, vo vzťahu k samospráve mesta, vo vzťahu k rade mládeže príslušného kraja, vo vzťahu k vyššiemu územnému celku, na zasadnutiach rady školy, na zasadnutiach krajskej školskej rady, na zasadnutiach okresnej rady žiackych školských rád, na zasadnutiach Stredoškolskej únie Slovenska, vo vzťahu k centru voľného času a informačnému centru mládeže, vo vzťahu k rôznym občianskym združeniam, charitatívnym organizáciám a pod.

Školu reprezentoval približne rovnaký počet žiackych samospráv pôsobiach v stredných odborných školách a v konzervatóriách (60,8 %), aj v gymnáziách (59,7 %). Najlepšia situácia bola zistená u riaditeľov škôl so sídlom v Žilinskom (80,6 %) a v Trenčianskom kraji (75,8 %), kde výrazná väčšina riaditeľov uviedla, že členovia žiackeho samosprávneho orgánu reprezentovali školu i vo vzťahu k vonkajším subjektom. V Bratislavskom (63,3 %), Prešovskom (61,9 %) a v Košickom kraji (58,3 %) mala tieto možnosti viac než polovica členov žiackych školských rád, pričom najmenej kladných odpovedí uviedli riaditelia stredných škôl so sídlom v Trnavskom (48,4 %), Nitrianskom (48,1 %) a v Banskobystrickom kraji (40,4 %). Z uvedeného je zrejmé, že možnosť reprezentovať školu i navonok mali najmä členovia žiackych školských rád v Žilinskom a v Trenčianskom kraji, pričom v najnižšej miere mohli zastupovať školu vo vzťahu k iným subjektom členovia žiackych samospráv v Banskobystrickom kraji.

Graf 25 Reprezentovanie školy prostredníctvom žiackych školských rád vo vzťahu ku kraju SR

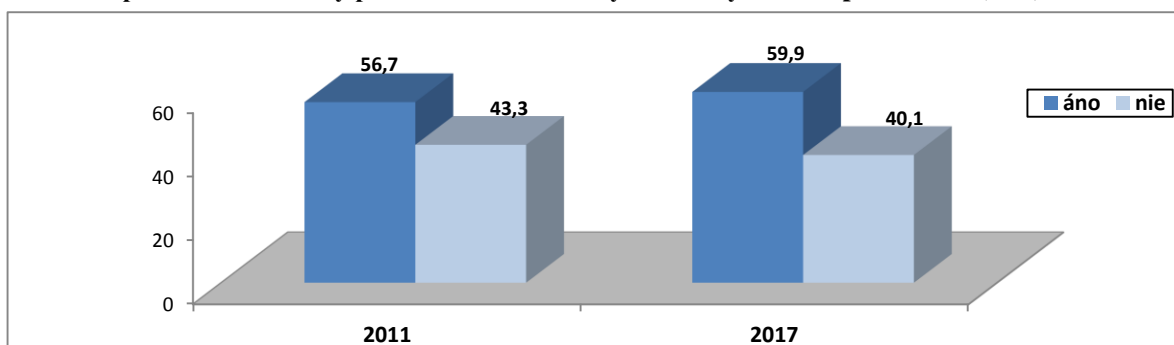

Školu vo vzťahu k vonkajším subjektom najčastejšie zastupovali členovia žiackych samosprávnych orgánov, o ktorých sa riaditelia vyjadrili, že sú pre školu prínosom (prínos 66,6 %, formálna 35,7 %, iné 45,9 %). Omnoho menej týchto možností dostali žiacke školské rady, ktoré v školách existujú len formálne. Z uvedeného je zrejmé, že kvalita činnosti žiackej školskej rady je dôležitým faktorom, ktorý jej umožňuje reprezentovať školu i navonok.

Porovnanie údajov

Z uvedených údajov vyplynulo, že od roku 2011 (2011: 56,7 %, 2017: 59,93 %) mierne stúpol počet žiackych samospráv, ktoré mohli reprezentovať školu vo vzťahu k iným subjektom. Oproti tomu mierne klesol počet škôl, kde členovia žiackej rady tieto možnosti nemali (2011: 43,3 %, 2017: 40,1 %).

Graf 26 Reprezentovanie školy prostredníctvom žiackych školských rád – porovnanie (v %)

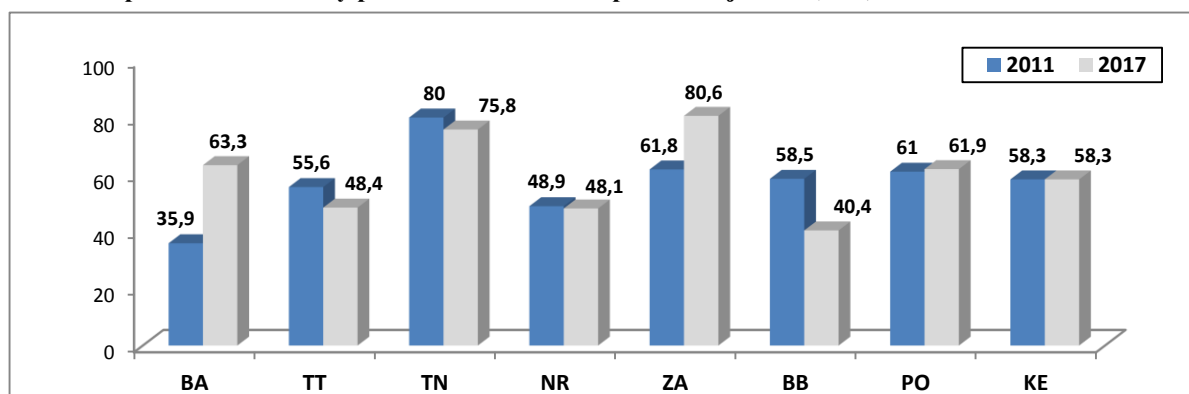

Komparácia dát vo vzťahu **k typu školy** potvrdila, že za sledované obdobie v gymnáziách (2011: 51,6 %, 2017: 59,7 %) aj v stredných odborných školách a v konzervatóriách (2011: 58,7 %, 2017: 60,8 %) stúpol počet stredných škôl, kde vedenie školy umožnilo členom žiackej školskej rady zastupovať ju i navonok. Možnosť reprezentovať školu vo vzťahu k iným subjektom bolo výraznejšie v gymnáziách než v stredných odborných školách a konzervatóriách. Počet stredných škôl, kde členovia žiackych samospráv nemali možnosť zastupovať ju i navonok sa vo všetkých typoch stredných škôl (G – 2011: 48,4 %, 2017: 40,3 %, SOŠ + K – 2011: 41,3 %, 2017: 39,2 %) znížil. Z uvedených zistení je zrejmé, že za obdobie rokov 2011 a 2017 sa situácia zlepšila najmä v gymnáziách, kde bolo zaznamenané výraznejšie zvýšenie žiackych samospráv, ktoré školu zastupovali vo vzťahu k vonkajším subjektom.

Tabuľka 20 Reprezentácia školy k iným subjektom podľa typu školy (v %)

	G		SOŠ+K	
	2011	2017	2011	2017
áno	51,6	59,7	58,7	60,8
nie	48,4	40,3	41,3	39,2

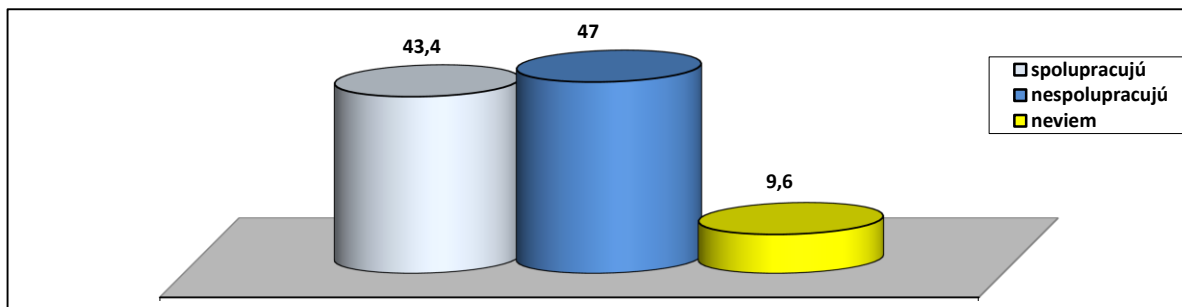
Od roku 2011 sa výraznejšie zvýšil počet stredných škôl, v ktorých žiacke samosprávy reprezentovali školu vo vzťahu k iným subjektom iba v Bratislavskom a v Žilinskom kraji (BA – 2011: 35,9 %, 2017: 63,3 % ZA – 2011: 61,8 %, 2017: 80,6 %). V Trnavskom (2011: 55,6 %, 2017: 48,4 %), Trenčianskom (2011: 80,0 %, 2017: 75,8 %) a v Banskobystrickom kraji (2011: 58,5 %, 2017: 40,4 %) bol evidovaný nižší počet stredných škôl, v ktorých mali členovia žiackej samosprávy možnosť zastupovať školu vo vzťahu k iným subjektom. V Nitrianskom (2011: 48,9 %, 2017: 48,1 %), Prešovskom (2011: 61,0 %, 2017: 61,9 %) a Košickom kraji (2011 a 2017: zhodne 58,3 %) sa situácia nezmenila. V roku 2011 aj 2017 malo najviac členov žiackej samosprávy možnosť reprezentovať školu v Trenčianskom kraji. V roku 2011 bola najhoršia situácia zistená v Bratislavskom a v roku 2017 v Banskobystrickom kraji. Z uvedených zistení je zrejmé, že za sledované obdobie sa situácia výrazne zlepšila v Bratislavskom a v Žilinskom kraji, pričom v Banskobystrickom kraji bolo zaznamenané jej výrazne zhoršenie.

Graf 27 Reprezentovanie školy prostredníctvom ŽŠR podľa krajov SR (v %)

2.2.7 Spolupráca žiackej samosprávy so samosprávami iných škôl

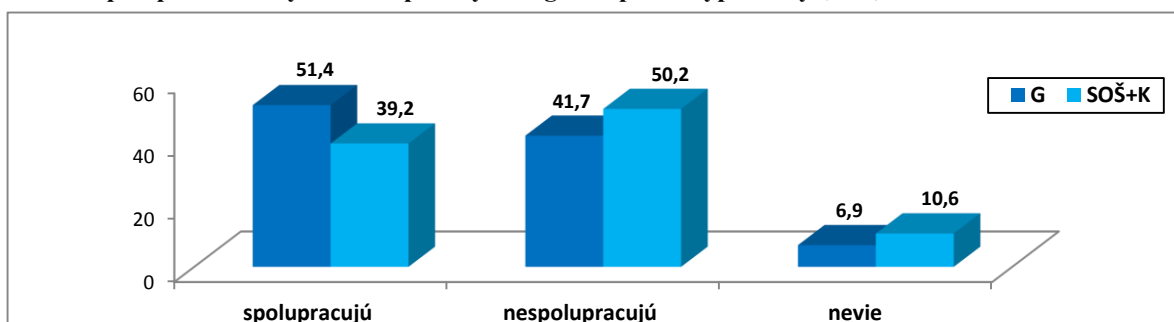
Spolupráca členov žiackych školských rád s rovesníkmi, ktorí v škole zastupujú rovnaké funkcie, bola hodnotená pozitívne, pretože mladí ľudia získali nielen možnosť nájsť si nové inšpirácie pre svoju činnosť a vymeniť si skúsenosti, ale mohli aj spolupracovať na organizovaní spoločných podujatí v rámci svojho bydliska. Z odpovedí respondentov vyplynulo, že len 43,4 % riaditeľov stredných škôl malo informácie o tom, že členovia ich žiackych samosprávnych orgánov sú v kontakte s inými rovesníkmi. Na otázku záporne odpovedala necelá polovica (47,0 %) riaditeľov a 9,6 % respondentov sa nevedelo k tejto téme vyjadriť. Z odpovedí oslovených riaditeľov stredných škôl bolo zrejmé, že žiaci najčastejšie spolupracovali s navštevujúcimi iné stredné školy, prípadne boli v kontakte aj s členmi žiackych školských rád v rámci celého kraja, vymieňali si skúsenosti s členmi rady mládeže v príslušnom kraji, kontaktovali sa s pracovníkmi neziskových organizácií, mestských úradov, centier voľného času a pod. Cieľom týchto stretnutí bolo organizovanie spoločných športových, kultúrnych a charitatívnych aktivít, ale i výmenné pobyty žiakov, výmena skúseností a riešenie problémov.

Graf 28 Spolupráca členov žiackych školských rád s inými subjektmi (v %)

Členovia žiackej samosprávy vo vyššej miere spolupracovali s inými subjektmi v gymnáziách (G 51,4 %; SOŠ + K 39,2 %), pričom v stredných odborných školách a v konzervatóriách existoval vyšší počet žiackych samosprávnych orgánov, ktoré tento druh spolupráce nenadviazali (SOŠ + K 50,2 %; G 41,7 %). Je zaujímavé, že na otázku nevedelo odpovedať 10,6 % riaditeľov stredných odborných škôl a konzervatórií a 6,9 % respondentov pôsobiacich v gymnáziách. Prezentované zistenia ukázali, že v gymnáziách bola evidovaná vyššia forma spolupráce ako aj vyššia informovanosť riaditeľov než v stredných odborných školách a v konzervatóriách.

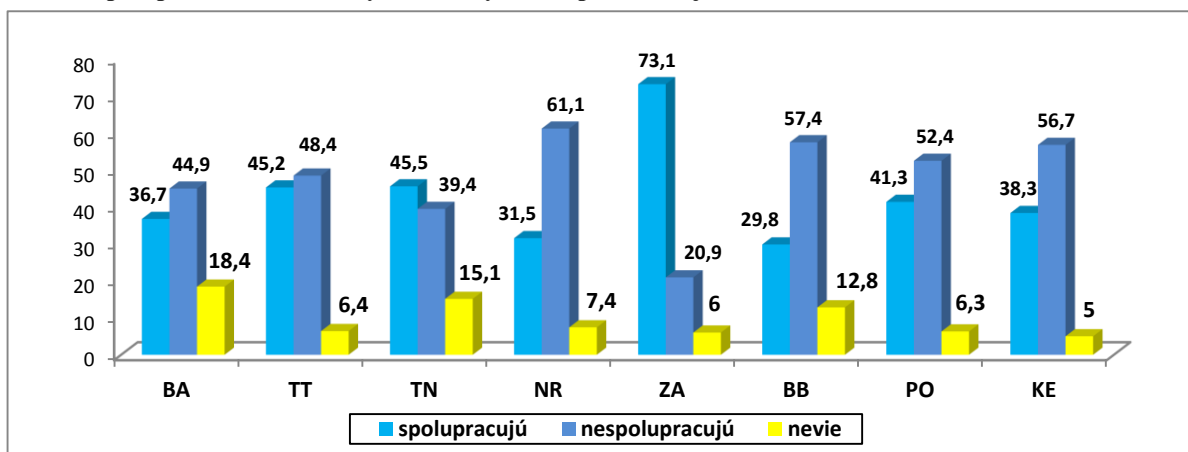
Graf 29 Spolupráca žiackych samosprávnych orgánov podľa typu školy (v %)

Najviac kontaktov mali členovia žiackych školských rád pochádzajúci zo Žilinského kraja (73,1 %). Spoluprácu členov žiackej školskej rady so samosprávnymi orgánmi pôsobiacimi v iných školách deklarovala necelá polovica riaditeľov stredných škôl v Trnavskom (45,2 %), Trenčianskom (45,5 %) a v Prešovskom kraji (41,3 %), pričom omnoho nižší rozvoj tejto spolupráce bol zaznamenaný v stredných školách so sídlom v Bratislavskom (36,7 %), Nitrianskom (31,5 %), Banskobystrickom (29,8 %) a v Košickom kraji (38,3 %). Na túto otázku odpovedali záporne najmä riaditelia stredných škôl so sídlom v Nitrianskom (61,1 %), Banskobystrickom (57,4 %), Košickom (56,7 %), Prešovskom (52,4 %) a v Trnavskom kraji (48,4 %), zatiaľ čo v Žilinskom kraji (20,9 %, BA 44,9 %, TN 39,4 %) nespocovala so žiadnymi samosprávnymi orgánmi len pätina členov žiackych školských rád. Vyjadriť svoj názor nevedeli najčastejšie respondenti z Bratislavského (18,4 %), Trenčianskeho (15,1 %) a Banskobystrického kraja (12,8 %, TT 6,4 %, NR 7,4 %, ZA 6,0 %, PO 6,3 %), v Košickom kraji rovnako odpovedalo len 5,0 % opýtaných.

Zistené údaje ukázali, že najlepšia spolupráca členov žiackych školských rád s inými samosprávnymi orgánmi bola evidovaná v stredných školách so sídlom v Žilinskom kraji, pričom najhoršia situácia bola zaznamenaná v Nitrianskom a v Banskobystrickom kraji. V Bratislavskom a v Trenčianskom kraji bol zaregistrovaný najvyšší počet riaditeľov, ktorí o tejto spolupráci nemali žiadne poznatky.

Graf 30 Spolupráca členov žiackych školských rád podľa krajov (v %)

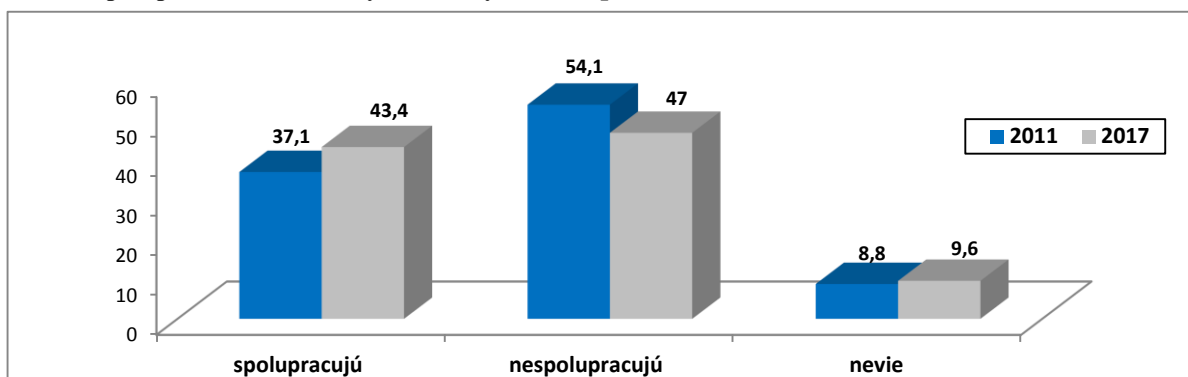

Až polovica (50,7 %) žiackych školských rád, ktoré riaditelia považovali za prínosné pre školu nadviazala spoluprácu s inými subjektmi, zatiaľ čo v skupine členov žiackych samospráv, ktoré boli v školách ustanovené len formálne (17,1 %) malo omnoho menej subjektov nadviazané priateľské vzťahy s inými samosprávnymi orgánmi pôsobiacimi v školách. Z uvedeného je zrejmé, že členovia žiackych školských rád, ktorí mali záujem pre ostatných žiakov niečo urobiť sa vo vyššej miere snažili vymeniť si rady a skúsenosti s členmi žiackych samospráv pôsobiacich v iných školách. V skupine riaditeľov, ktorí označili činnosť žiackej školskej rady za formálnu (70,0 %, je prínosom 39,5 %) sa omnoho viac respondentov vyjadrilo, že členovia samosprávy s nikým nespolupracovali, prípadne na otázku nevedeli odpovedať (je formálna 12,9 %, je prínosom 9,8 %).

Porovnanie údajov

Komparácia prezentovaných dát potvrdila, že od roku 2011 sa zvýšil počet stredných škôl, kde členovia žiackej školskej rady spolupracovali so žiackymi samosprávami pôsobiacimi v iných školách a klesol počet škôl, kde tento druh spolupráce členovia žiackeho samosprávneho orgánu nenadviazali. Počet riaditeľov, ktorí na túto otázku nevedeli odpovedať sa zvýšil len minimálne. Zo zistených dát vyplynulo, že v súčasnosti vyšší počet členov žiackych školských rád spolupracovalo so svojimi kolegami pôsobiacimi v iných stredných školách než v roku 2011.

Graf 31 Spolupráca členov žiackych školských rád – porovnanie (v %)

Porovnanie údajov podľa **typu školy** ukázalo, že za sledované obdobie sa vo všetkých typoch škôl zvýšil počet žiackych školských rád, ktoré spolupracovali s inými samosprávami (G – 2011: 40,0 %, 2017: 51,4 %, SOŠ+K – 2011: 36,0 %, 2017: 39,2 %). V gymnáziách

(2011: 49,5 %, 2017: 41,7 %) aj v stredných odborných školách a v konzervatóriách (2011: 55,8 %, 2017: 50,2 %) klesol počet riaditeľov, ktorí konštatovali, že ich žiacke školské rady tieto dobré vzťahy s nikým nenadviazali. V gymnáziách (2011: 10,5 %, 2017: 6,9 %) sa počet riaditeľov, ktorí na danú otázku nevedeli odpovedať znížil, zatiaľ čo v stredných odborných školách a v konzervatóriách (2011: 8,2 %, 2017: 10,6 %) bolo zaznamenané mierne zvýšenie počtu respondentov, ktorí sa k tejto téme nedokázali vyjadriť. Zo zistení je zrejmé, že za sledované obdobie sa situácia zlepšila najmä v gymnáziách.

Tabuľka 21 Spolupráca členov žiackych školských rád podľa typu školy a rokov (v %)

Spolupráca členov ŽŠR	G		SOŠ+K	
	2011	2017	2011	2017
spolupracujú	40,0	51,4	36,0	39,2
nespolupracujú	49,5	41,7	55,8	50,2
nevie	10,5	6,9	8,2	10,6

Z porovnania zistení vo vzťahu k jednotlivým **krajom SR** vyplynulo, že od roku 2011 sa v Bratislavskom (2011: 25,6 %, 2017: 36,7 %), Trnavskom (2011: 29,6 %, 2017: 45,2 %), Nitrianskom (2011: 27,6 %, 2017: 31,5 %), Žilinskom (2011: 42,6 %, 2017: 73,1 %) a v Košickom kraji (2011: 25,0 %, 2017: 38,3 %) zvýšil počet škôl, v ktorých členovia žiackej školskej rady nadviazali spoluprácu s inými žiackymi samosprávnymi orgánmi. Zníženie počtu škôl, ktoré sa zapojili do spolupráce s kolegami z iných stredných škôl bol zistený v Trenčianskom (2011: 59,3 %, 2017: 45,5 %), Banskobystrickom (2011: 48,8 %, 2017: 29,8 %) a v Prešovskom kraji (2011: 43,2 %, 2017: 41,3 %). V Trnavskom (2011: 44,5 %, 2017: 48,4 %), Trenčianskom (2011: 33,3 %, 2017: 39,4 %) a v Banskobystrickom kraji (2011: 46,3 %, 2017: 52,4 %) bol zaznamenaný vyšší počet stredných škôl, ktoré nespolupracovali s nikým. V Bratislavskom (2011: 61,5 %, 2017: 44,9 %), Nitrianskom (2011: 66,0 %, 2017: 61,1 %), Žilinskom (2011: 48,1 %, 2017: 20,9 %), Prešovskom (2011: 53,4 %, 2017: 52,4 %) a v Košickom kraji (2011: 66,7 %, 2017: 56,7 %) sa počet škôl, ktoré nemali nadviazanú spoluprácu s členmi žiackych samospráv pôsobiacich v iných školách, znížil.

Zaujímavé je zistenie, že v Bratislavskom (2011: 12,9 %, 2017: 18,4 %), Trenčianskom (2011: 7,4 %, 2017: 15,1 %), Nitrianskom (2011: 6,4 %, 2017: 7,4 %), Banskobystrickom (2011: 4,9 %, 2017: 12,8 %) a v Prešovskom kraji (2011: 3,4 %, 2017: 6,3 %) stúpol počet riaditeľov, ktorí na otázku nevedeli odpovedať. V Trnavskom (2011: 25,9 %, 2017: 6,4 %), Žilinskom (2011: 9,3 %, 2017: 6,0 %) a v Košickom kraji (2011: 8,3 %, 2017: 5,0 %) bolo vedenie školy lepšie informované o spolupráci členov školskej samosprávy. Z uvedených zistení je zrejmé, že za sledované obdobie sa situácia výrazne zlepšila v Žilinskom kraji, pričom vyššia spolupráca členov žiackych školských rád bola evidovaná aj v Bratislavskom, Nitrianskom a v Košickom kraji. Zhoršenie situácie bolo zistené v Trenčianskom a v Banskobystrickom kraji. V Bratislavskom, Trenčianskom a v Banskobystrickom kraji bolo evidované výrazné zvýšenie počtu riaditeľov, ktorým poznatky o spolupráci členov svojich žiackych samospráv chýbali.

Tabuľka 22 Spolupráca členov ŽŠR podľa krajov (v %)

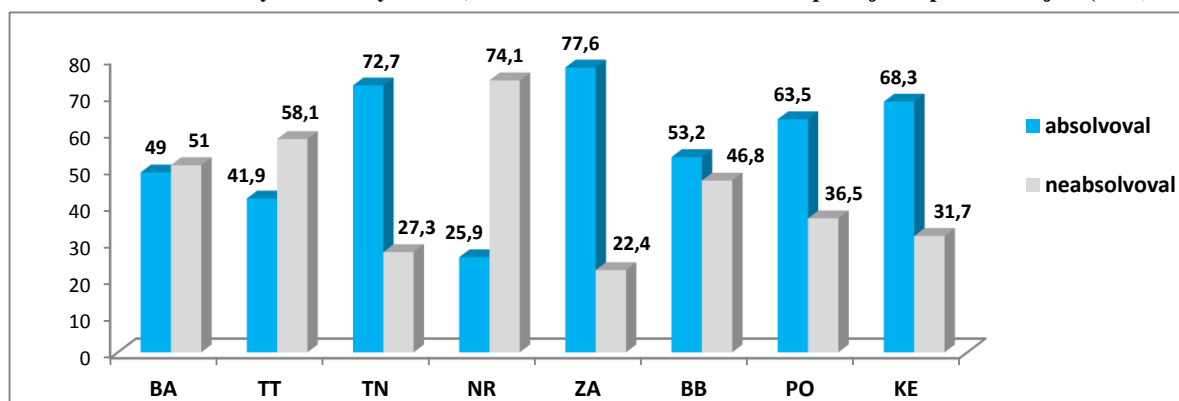
	BA		TT		TN		NR		ZA		BB		PO		KE	
	2011	2017	2011	2017	2011	2017	2011	2017	2011	2017	2011	2017	2011	2017	2011	2017
Spolupracujú	25,6	36,7	29,6	45,2	59,3	45,5	27,6	31,5	42,6	73,1	48,8	29,8	43,2	41,3	25,0	38,3
Nespolupracujú	61,5	44,9	44,5	48,4	33,3	39,4	66,0	61,1	48,1	20,9	46,3	57,4	53,4	52,4	66,7	56,7
Nevie	12,9	18,4	25,9	6,4	7,4	15,1	6,4	7,4	9,3	6,0	4,9	12,8	3,4	6,3	8,3	5,0

2.2.8 Vzdelávanie členov žiackej samosprávy

Zvýšenie kvality práce žiackej školskej rady si vyžaduje, aby sa žiaci v tejto oblasti sústavne vzdelávali. Až 63,0 % riaditeľov stredných škôl uviedlo, že členovia žiackej školskej rady sa v tomto alebo v minulom školskom roku vzdelávali, prípadne sa zúčastnili na iných aktivitách určených na zvýšenie efektivity práce žiackeho samosprávneho orgánu. Viac ako tretina (37,0 %) respondentov na otázku odpovedala záporne, pričom niektorí riaditelia vyjadrili názor, že členov ich žiackeho samosprávneho orgánu s takouto ponukou nikto neoslovil a na vzdelávaciu aktivitu neboli pozvaní. Na základe týchto informácií predpokladáme, že členovia žiackych školských rád by prejavili o vzdelávanie záujem, avšak chýbali im potrebné informácie o jednotlivých vzdelávacích aktivitách. Vzdelávacie aktivity absolvovalo 60,4 % **gymnazistov** a viac než polovica (55,9 %) členov žiackych školských rád pôsobiach v **stredných odborných školách a v konzervatóriách**. Až 39,6 % riaditeľov gymnázií a 44,1 % riaditeľov stredných odborných škôl a konzervatórií uviedlo, že členovia ich samosprávnych orgánov sa doteraz nezúčastnili na žiadnom vzdelávacom podujatí. Z uvedeného zistenia vyplynulo, že v gymnáziách bola zaznamenaná lepšia situácia než v stredných odborných školách a v konzervatóriách. Na základe zistených dát možno konštatovať, že vzdelávaniu predsedov a členov žiackych školských rád by bolo potrebné venovať viac pozornosti a to nielen zo strany vedenia školy, ale i samotných žiakov.

Rozdiely podľa **krajov SR** dokumentujú, že vzdelávacie podujatia absolvovalo viac ako 70,0 % žiakov stredných škôl zo Žilinského (77,6 %) a z Trenčianskeho kraja (72,7 %). V nižšom počte sa do týchto aktivít zapojili aj členovia žiackych školských rád v Bratislavskom (49,0 %), Trnavskom (41,9 %), Banskobystrickom (53,2 %), Prešovskom (63,5 %) a v Košickom kraji (43,6 %), pričom v Nitrianskom kraji sa vzdelávala len štvrtina (25,9 %) členov žiackych samospráv. Zistené údaje potvrdili, že najlepšia situácia bola zaregistrovaná v Žilinskom kraji, pričom najviac rezerv vo vzdelávaní členov žiackej samosprávy bolo zistených v Nitrianskom kraji.

Graf 32 Členovia žiackych školských rád, ktorí absolvovali vzdelávacie podujatia podľa krajov (v %)

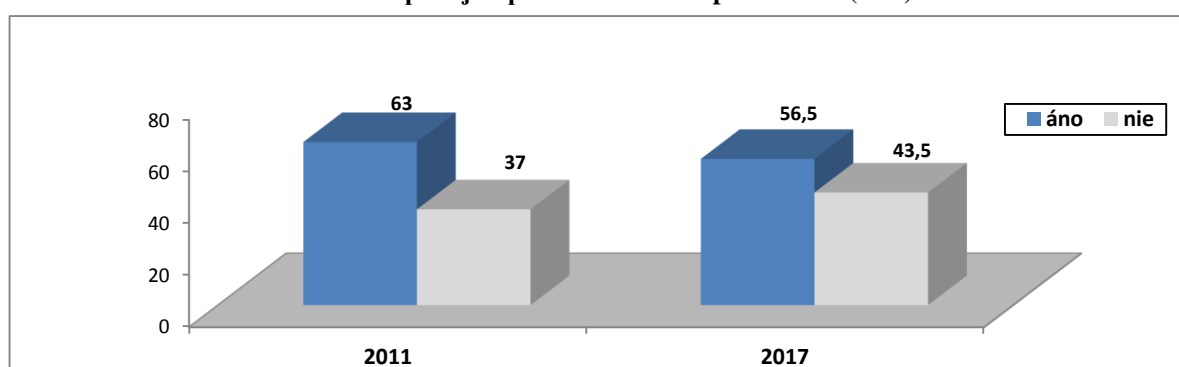
Vzdelávacie aktivity absolvovali najmä členovia žiackych samosprávnych orgánov o ktorých sa ich riaditelia vyslovili, že sú pre školu prínosom (je prínosom 64,2 %, je formálna 32,9 %). V skupine riaditeľov, ktorí považovali žiacku samosprávu za formálnu, až 67,1 % opýtaných priznalo, že žiaci sa vzdelávania nezúčastnili. Uvedené zistenia dokumentujú, že vzdelávaniu svojich členov je potrebné venovať pozornosť, pretože prispievajú k efektívnej práci členov žiackych samospráv. Absolvovať takéto podujatie by potrebovali najmä členovia formálnych žiackych školských rád, pretože získanie potrebných informácií a nadviazanie kontaktov s ostatnými členmi žiackych samospráv pomohlo zlepšiť kvalitu ich činnosti.

Porovnanie údajov

Z komparácie zistení vyplynulo, že od roku 2011 (2011: 63,0 %, 2017: 56,5 %) sa znížil počet žiackych samospráv stredných škôl, ktorých členovia absolvovali vzdelávacie podujatia. Oproti tomu sa zvýšil počet škôl (2011: 37,0 %, 2017: 43,5 %), kde členovia žiackej školskej rady tieto možnosti nemali.

Zistené údaje ukázali, že v súčasnosti až necelá polovica riaditeľov stredných škôl priznala, že členovia ich žiackej školskej rady sa doteraz nezúčastnili na žiadnom vzdelávacom podujatí. Považujeme za dôležité, aby vedenie každej školy, kde je ustanovená žiacka samospráva, zabezpečilo svojim žiakom možnosť vzdelávať sa v predmetnej oblasti. Tieto aktivity pomáhajú zvýšiť nielen efektivitu práce žiackych samospráv, ale umožňujú ich členom aj nadviazať priateľské kontakty a výmenu potrebných skúseností, čo sa v konečnom dôsledku prejaví na kvalite práce členov žiackych samosprávnych orgánov.

Graf 33 Absolvovanie vzdelávacích podujatí pre členov ŽŠR – porovnanie (v %)

Komparácia dát vo vzťahu k **typu školy** potvrdila, že za sledované obdobie v gymnáziách (2011: 62,8 %, 2017: 60,4 %) aj v stredných odborných školách a v konzervatóriách (2011: 63,2 %, 2017: 55,9 %) klesol počet stredných škôl, kde vedenie umožnilo členom žiackej školskej rady absolvovať vzdelávacie podujatia. Tento negatívny trend viac zasiahol stredné odborné školy a konzervatória než gymnáziá. I keď je v súčasnosti možné získať veľa informácií z internetu, domnievame sa, že osobná aktívna účasť na školení, seminári a inom type vzdelávania by členom žiackych školských rád veľmi pomohla. Počet stredných škôl, kde sa členovia žiackych samospráv nezapojili do vzdelávania, sa vo všetkých typoch stredných škôl zvýšil (G – 2011: 37,2 %, 2017: 39,6 %, SOŠ + K – 2011: 36,8 %, 2017: 44,1 %). Z uvedených zistení je zrejmé, že za obdobie rokov 2011 a 2017 sa situácia zhoršila nielen v gymnáziách, ale najmä v stredných odborných školách a v konzervatóriách, kde bolo zaznamenané výraznejšie zvýšenie žiackych samospráv, ktoré vzdelávanie neabsolvovali.

Tabuľka 23 Účasť na vzdelávacích podujatiach podľa typu školy – porovnanie (v %)

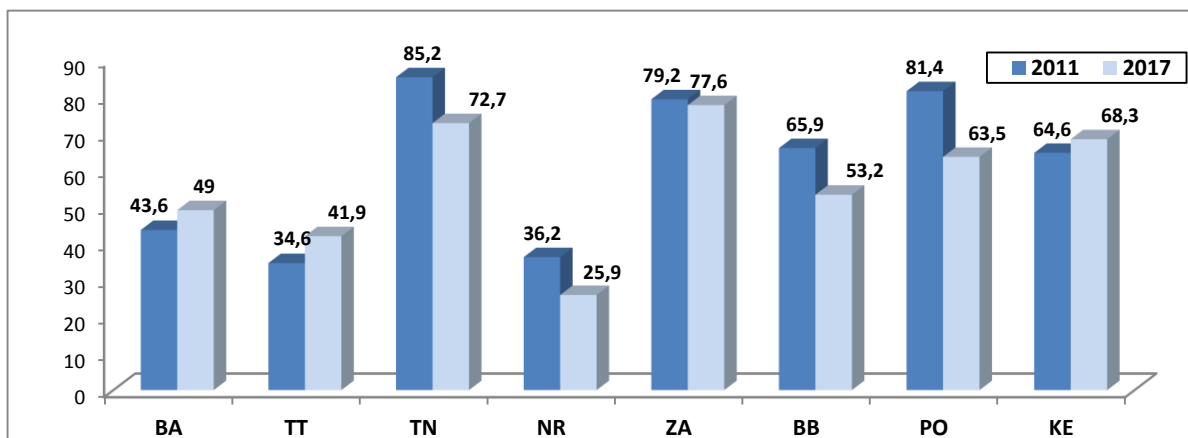
Účasť členov ŽŠR na vzdelávaní	G		SOŠ+K	
	2011	2017	2011	2017
áno	62,8	60,4	63,2	55,9
nie	37,2	39,6	36,8	44,1

Z porovnania zistení vo vzťahu ku **krajom SR** vyplynulo, že od roku 2011 sa zvýšil počet stredných škôl, v ktorých žiacke samosprávy absolvovali vzdelávacie podujatia v Bratislavskom (2011: 43,6 %, 2017: 49,0 %), Trnavskom (2011: 34,6 %, 2017: 41,9 %) a v Košickom kraji (2011: 64,6 %, 2017: 68,3 %). V Trenčianskom (2011: 85,2 %, 2017: 72,7 %), Nitrianskom (2011: 36,2 %, 2017: 25,9 %), Žilinskom (2011: 79,2 %, 2017: 77,6 %), Banskobystrickom (2011: 65,9 %, 2017: 53,2 %) a v Prešovskom kraji (2011:

81,4 %, 2017: 63,5 %) bol evidovaný nižší počet stredných škôl, v ktorých členovia žiackej samosprávy mali možnosť zapojiť sa do vzdelávania.

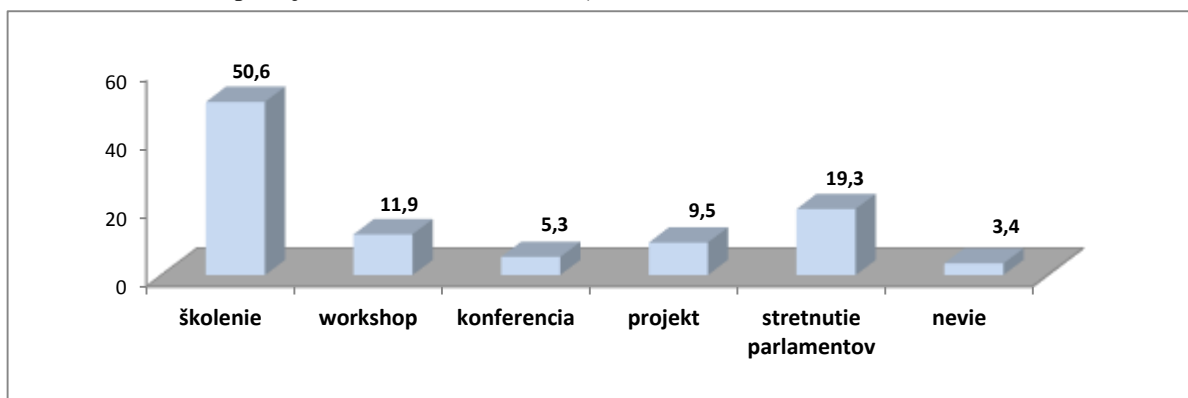
V roku 2011 uvádzalo najviac riaditeľov stredných škôl z Trenčianskeho kraja, že ich žiaci absolvovali vzdelávanie, pričom v roku 2017 bola najlepšia situácia zaznamenaná v Žilinskom kraji. Najnižšia účasť členov žiackych samospráv na vzdelávaní bola v roku 2011 zistená v Trnavskom kraji a v roku 2017 v Nitrianskom kraji. Z uvedených zistení je zrejmé, že za sledované obdobie sa situácia zlepšila v Bratislavskom, Trnavskom a v Košickom kraji, pričom najvýraznejšie zníženie počtu škôl, ktorých členovia samospráv sa zapojili do vzdelávania bol evidovaný v Prešovskom kraji.

Graf 34 Účasť na vzdelávacích podujatiach podľa krajov

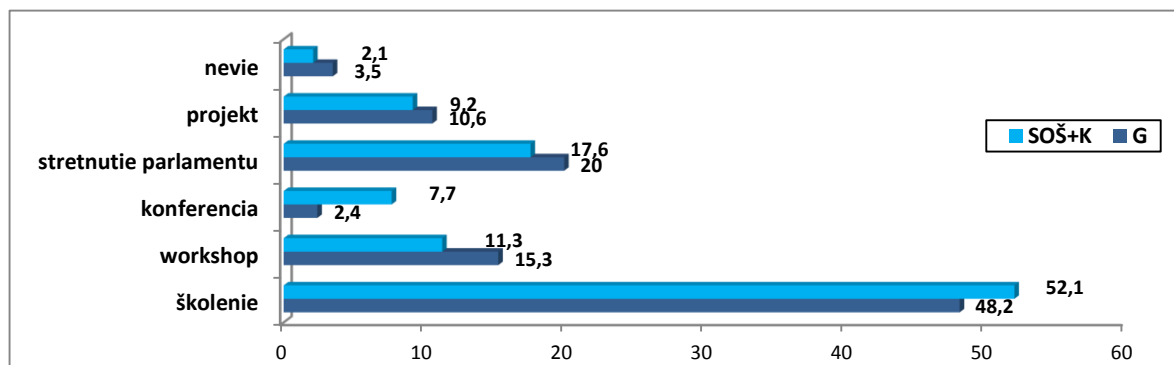
Podrobnejšia analýza získaných dát ukázala, že najvyšší počet členov žiackych samospráv absolvoval školenie (123/50,6 %). Žiaci sa v omnoho nižšej miere zúčastnili rôznych workshopov (29/11,9 %), konferencií (13/5,3 %), stretnutí členov mestských a regionálnych parlamentov (47/19,3 %) a projektov (23/9,5 %). Približne 8 (3,4 %) respondentov na otázku odpovedalo kladne, avšak druh vzdelávacej aktivity nekonkretizovali. Prezentované zistenia ukázali, že existuje viac druhov vzdelávacích aktivít. Sú obsahovo zamerané nielen na poskytovanie informácií o práci žiackych samosprávnych orgánov, ale aj na rozvoj komunikatívnych zručností a asertívneho správania. Stredoškólači tak môžu získať množstvo užitočných poznatkov o tom, ako správne presadzovať vlastné názory, motivovať spolužiakov k spoločným aktivitám, prekonávať pocit neúspešnosti a pod. Bolo by preto potrebné, aby sa čo najväčší počet členov žiackych samospráv mohol do týchto podujatí zapojiť a vzdelávanie absolvovať.

Graf 35 Vzdelávacie podujatia absolvované žiakmi (v %)

Gymnazisti (48,2 %) aj žiaci stredných odborných škôl a konzervatórií (52,1 %) absolvovali rôzne druhy školení najčastejšie v rámci vzdelávania členov žiackych samospráv. Gymnazisti sa častejšie vzdelávali formou workshopov (G 15,3 %, SOŠ + K 11,3 %), projektov (G 10,6 %, SOŠ + K 9,2 %) a na stretnutiach rôznych mestských a regionálnych parlamentov (G 20,0 %, SOŠ + K 17,6 %). Členovia školských samospráv pôsobiacich v stredných odborných školách a konzervatóriách (SOŠ + K 7,7 %, G 2,4 %) sa vo vyššom počte zúčastnili na konferenciách. Bližšie určiť druh vzdelávania, ktoré ich žiaci absolvovali nevedelo 3,5 % respondentov z gymnázií a 2,1 % riaditeľov stredných odborných škôl a konzervatórií.

Graf 36 Vzdelávacie podujatia podľa typu školy (v %)

Členovia žiackych školských rád v Trnavskom (46,2 %), Trenčianskom (60,9 %), Nitrianskom (53,8 %), Žilinskom (56,6 %), Banskobystrickom (63,6 %), Prešovskom (37,8 %) a v Košickom kraji (56,1 %) sa najčastejšie v rámci vzdelávania zúčastnili na školení. Iba členovia žiackych samospráv v Bratislavskom kraji (45,8 %) preferovali stretnutia a zasadnutia členov mestských a regionálnych parlamentov. Žiaci škôl v Prešovskom kraji sa častejšie vzdelávali formou workshopov (PO 27,0 %, BA 8,3 %, TT a NR zhodne 7,7 %, TN 13,0 %, ZA 3,8 %, BB 18,2 %, KE 14,6 %), konferencií (PO 13,5 %, BA 4,2 %, ZA 5,7 %, KE 9,8 %, TT, TN, NR a BB zhodne 0,0 %) a projektov (PO 13,5 %, BA 12,5 %, TT 0,0 %, TN 8,7 %, NR 15,4 %, ZA 11,3 %, BB 4,5 %, KE 4,9 %). Na otázku nevedeli odpovedať najmä riaditelia stredných škôl v Banskobystrickom (9,2 %), Trnavskom, Nitrianskom (zhodne 7,7 %), Trenčianskom (4,4 %) a v Žilinskom kraji (1,8 %), pričom v Bratislavskom, Prešovskom a v Košickom kraji (zhodne 0,0 %) mali potrebné poznatky všetci respondenti. Údaje potvrdili, že najlepšia situácia je v Prešovskom kraji, najmenej možností na vzdelávanie mali samosprávy v Trnavskom kraji.

Tabuľka 24 Vzdelávacie podujatia podľa krajov

Vzdelávacie podujatia pre členov ŽŠR	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
školenie	29,2	46,2	60,9	53,8	56,6	63,6	37,8	56,1
workshop	8,3	7,7	13,0	7,7	3,8	18,2	27,0	14,6
konferencia	4,2	0	0	0	5,7	0	13,5	9,8
projekt	12,5	0	8,7	15,4	11,3	4,5	13,5	4,9
stretnutie parlamentu	45,8	38,4	13,0	15,4	20,8	4,5	8,2	14,6
nevie	0	7,7	4,4	7,7	1,8	9,2	0	0

2.2.9 Postrehy a skúsenosti týkajúce sa činnosti ŽŠR

Na záver dotazníka dostali riaditelia škôl možnosť opísať svoje postrehy a skúsenosti týkajúce sa činnosti žiackej školskej rady. Na túto otázku neodpovedalo 15,2 % respondentov. Svoj názor prezentovalo 88,3 % riaditeľov gymnázií a 83,8 % riaditeľov stredných odborných

škôl a konzervatórií. Postrehy a skúsenosti o činnosti žiackej školskej rady uviedlo viac ako 90,0 % opýtaných zo Žilinského (91,2 %), Nitrianskeho (90,7 %) a Trnavského kraja (90,3 %), najmenej aktívni boli opýtaní z Bratislavského (75,5 %) a Košického kraja (76,7 %).

Až polovica (50,1 %) riaditeľov hodnotila činnosť žiackeho samosprávneho orgánu v škole **pozitívne**. Poukazovali najmä na skutočnosť, že členovia žiackej samosprávy sú aktívni, samostatní, navrhujú a organizujú rôzne zaujímavé aktivity (napr. deň otvorených dverí, vítanie prvákov, teplákový deň, noc v škole, valentínska pošta, aktivity určené pre detský domov a domov dôchodcov, študentský ples, poďakovanie učiteľom, vianočné trhy, farebný týždeň, súťaž o najkrajšiu vianočnú výzdobu triedy, európsky deň v škole a pod.) a celoslovenské charitatívne podujatia (Deň narcisov, Biela pastelka), spolupracujú s vedením školy a koordinátorom žiackej školskej rady, čo pozitívne ovplyvňuje aj celkovú klímu v škole. Mesačný plán činnosti žiackej školskej rady je súčasťou mesačného plánu práce školy a ich podujatia sú vždy dobre zabezpečené.

Skôr pozitívne postrehy prezentovalo 16,4 %, pričom poukazovali na nutnosť, aby predseda žiackej školskej rady bol pre ostatných osobnosťou, ktorú väčšina žiakov a pedagógov akceptuje a dokáže spolupracovať najmä s koordinátorom žiackej školskej rady. Členovia žiackej samosprávy bývajú menej samostatní, často očakávajú aktivitu a podnety pre činnosť od koordinátora žiackej školskej rady.

Pozitívne aj negatívne skúsenosti malo 12,9 % oslovených riaditeľov škôl. Tí poukazovali na skutočnosť, že nápady žiakov sú tvorivé, ale nie sú v súlade s legislatívou, prípadne sú finančne veľmi náročné (zateplenie školy, nákup nových počítačov) a nie je možné ich splniť. Členovia žiackej samosprávy sa často pre ich prácu nadchnú, svoje nápady nedokážu dotiahnuť až do konca. V ich činnosti sú väčšie rezervy, nevedia motivovať ostatných žiakov a majú problémy z rôznych subjektívnych (časová zaneprázdnenosť), aj objektívnych dôvodov (vlakové a autobusové spojenie, rozdielny rozvrh jednotlivých odborov, výučba v rôznych budovách a pod.) zabezpečiť pravidelné stretnutia členov žiackej samosprávy.

Necelých 17 % (16,9 %) opýtaných sa vyjadrilo **negatívne**. Poukazovali najmä na formálnosť žiackej školskej rady, pasivitu jej členov, nesamostatnosť a nezáujem reprezentovať školu navonok a neochotu spolupracovať s inými subjektmi. Len 3,7 % riaditeľov škôl uviedlo iné skúsenosti, pričom najmä zdôrazňovali, že činnosť žiackej školskej rady výrazne ovplyvňujú jej členovia, ktorí sa často menia, čo vplýva na aktivitu a fungovanie žiackej samosprávy. Poukázali na potrebu viac propagovať školenia pre členov žiackych rád a dať im možnosť vzájomne sa stretnúť a vymeniť si skúsenosti. Niektorí riaditelia majú problémy nájsť finančné ohodnotenie pre koordinátora žiackej školskej rady, ktorý žiakov usmerňuje, motivuje a venuje sa im aj v rámci svojho voľného času.

Prezentované zistenia potvrdili, že väčšina oslovených riaditeľov stredných škôl má s činnosťou žiackej školskej rady pozitívne skúsenosti. Žiacka samospráva v ich škole je aktívna, spolupracuje s koordinátorom žiackej školskej rady aj s vedením školy a pre ostatných žiakov pripravuje zaujímavé podujatia, pomáha skvalitniť činnosť školy a aktívne rieši problémy žiakov. Bolo by dobré tieto pozitívne príklady viac propagovať a motivovať tak nielen členov žiackych školských samospráv, ktorí sú pasívni, ale i tých, ktorí doteraz žiacku školskú radu v škole nevytvorili.

Závery

- Zákon číslo 596/2003 Zbierky zákonov o štátnej správe v školstve a školskej samospráve, konkrétne paragraf 26, charakterizuje a špecifikuje funkciu a právomoci žiackej školskej rady, ktorá ak je v škole zriadená, reprezentuje žiakov strednej školy a zastupuje ich záujmy vo vzťahu k riaditeľovi a vedeniu školy. Väčšina riaditeľov uviedla, že so znením zákona súhlasia a nemajú žiadne návrhy na jeho zmenu, 24 riaditeľov (5,8 %) síce vyjadrilo súhlas, ale deklarovali aj určité potrebné zmeny, ktoré možno zhrnúť nasledovne: zmeniť striktné ustanovenie o počte členov ŽSR, zmeniť názov samosprávneho orgánu školy, napr. Školský parlament, Študentská školská rada a pod., usresniť práva a kompetencie ŽSR smerom k vedeniu školy, zaviesť povinnosť vedenia školy vyjadriť sa, resp. rozhodnúť k návrhom ŽSR, zakomponovať do zákona, resp. vyjasniť systém financovania činnosti ŽSR, zmeniť spôsob voľby členov ŽSR – v rámci celoškolskej voľby neznalosť kandidátov, doplniť funkciu koordinátora ŽSR.
- K zneniu zákona sú kritickejší predstavitelia gymnázií. Tak zatiaľ čo riaditelia stredných odborných škôl a konzervatórií až v 94,7 % (232) vyjadrovali súhlasné stanovisko bez návrhov, v prípade gymnázií to bolo 127 oslovených, t. j. 89,8 %. Čiastočný súhlas so znením zákona, avšak s návrhmi na zmenu prezentovalo výrazne viac respondentov (8,8 %/12) z gymnázií a 4,1 %/10 z odborných škôl. Nesúhlas deklaroval jeden oslovený riaditeľ zo strednej odbornej školy.
- Najviac spokojnosti so znením zákona o štátnej správe v školstve a školskej samospráve vyjadrovali predstavitelia škôl z Nitrianskeho kraja a to všetci skúmaní (54/100 %), naopak, najmenej riaditelia škôl z Trnavského kraja (24/82,8 %). V ostatných krajoch sa hodnoty pohybujú v intervale od 95,1 % v Prešovskom kraji po 84,1 % v Bratislavskom kraji. Práve riaditelia škôl z Trnavského kraja potom v najvyššom percente prezentovali určité návrhy na úpravu, prípadne doplnenie zákona a vyjadrovali tak čiastočnú spokojnosť. Ako už bolo uvedené jeden zo skúmaných riaditeľov škôl so zriadenou žiackou samosprávou deklaroval celkový nesúhlas so znením zákona. Išlo o riaditeľa strednej odbornej školy z Bratislavského kraja.
- Žiacke školské rady stredných škôl boli zriadené v rôznom časovom období a v minulosti niesli názvy ako študentská rada, či študentský parlament. Najstaršia, ktorú evidujeme na základe výsledkov výskumu, vznikla v roku 1975. Do roku 2000 to bolo 11,3 %. Najčastejšie vznikali žiacke školské rady v rokoch 2004, 2005 a 2008 (rok 2004: 48/11,0 %, rok 2005: 39/8,9 %, rok 2008: 34/7,8 %). Na základe kumulácie výsledkov v zmysle schválenia zákona č. 596/2003 Z. z. (do roku 2003 a po roku 2004) sa zistilo, že do roku 2003 bolo zriadených 22,8 % (100 ŽSR) žiackych školských rád a po roku 2004 72,0 % (322 ŽSR). Necelé 4 % oslovených riaditeľov na položenú otázku nevedelo odpovedať.
- Najviac školských rád v stredných školách vzniklo po roku 2004 v Banskobystrickom a v Žilinskom kraji, následne v Prešovskom, Trenčianskom a v Košickom kraji. Najmenej ich bolo zriadených po roku 2004 v Trnavskom kraji a to 63,3 %. Práve v tomto kraji spolu s Košickým krajom prevládajú školy, kde bol zriadený samosprávny orgán pred rokom 2003 (TT 30,0 %, KE 31,7 %). V uvedenom termíne boli zriadené žiacke školské rady len v 13 % stredných škôl Banskobystrického kraja. Zarážajúce je, že viac ako 6 % oslovených zástupcov škôl z Trnavského, Bratislavského a Žilinského kraja nevedelo označiť dátum zriadenia žiackej samosprávy v škole.

- Je len logické, že podľa najnovšieho zisťovania stúpol počet žiackych samospráv zriadených po roku 2004 (rok 2011: 67,1 %, rok 2017: 73,5 %). Zároveň menej oslovených volilo odpoveď neviem (rok 2011: 4,9 %, rok 2017: 3,7 %).
- Žiacka školská rada by mala mať podľa zákona o štátnej správe v školstve a školskej samospráve 5 až 11 členov (zákon č. 596/2003 Z. z.). Prevažná väčšina riaditeľov stredných škôl so zriadenou školskou samosprávou uviedla, že ich žiacka školská rada má práve 5 až 11 členov, takmer tretina deklarovala vyšší počet členov (viac ako 11). Len 10 riaditeľov stredných škôl priznalo menej ako 5 členov žiackej školskej rady.
- Sú to stredné odborné školy, ktoré vo vyššom percente dodržiavajú nariadenie zákona. Až 68,4 % zástupcov odborných škôl a 59,2 % z gymnázií uvádzajú počet členov žiackej školskej rady v intervale od 5 do 11 členov. Výsledky teda potvrdili dodržiavanie nariadenia vo väčšine stredných škôl. Pritom však až 38,7 % zástupcov z gymnázií deklarovalo vyšší počet členov – 11 a viac. V odborných školách to bolo necelých 30 %. Len približne 2 % škôl priznalo nižší počet členov školskej samosprávy (menej ako 5). Ak porovnáme výsledky za sledované roky (roky 2011 a 2017) zistíme, že v súčasnosti sa žiacke školské rady viac pridržiavajú platného zákona, v oboch typoch stredných škôl výrazne prevažuje stanovený počet členov školskej samosprávy v rozmedzí 5 až 11 členov (G 59,2 %, SOŠ + K 68,4 %).
- Dodržiavanie zákona najčastejšie potvrdili riaditelia stredných škôl v Nitrianskom a Banskobystrickom kraji (NR 81,5 %, BB 72,3 %), zatiaľ čo v Košickom a Bratislavskom kraji to bol len približne každý druhý oslovený zástupca školy. V ostatných krajoch sa hodnota pohybuje okolo 60 %. Práve v Bratislavskom a Košickom kraji potom najčastejšie majú školy v školskej samospráve viac ako 11 členov, naopak, v školách Banskobystrického kraja až 6,4 % skúmaných riaditeľov uviedlo, že majú v žiackej školskej rade menej ako 5 členov. Túto skutočnosť nepotvrdil ani jeden zástupca škôl z Trnavského, Nitrianskeho a Žilinského kraja, 2,0 % z Bratislavského, 3,3 % z Trnavského a Košického kraja a 1,6 % zo stredných škôl Prešovského kraja.
- Komparáciou výsledkov za oba roky skúmania (2011 a 2017) sa zistilo, že stúpol počet škôl, ktoré dodržiavajú zákon v počte členov školskej samosprávy. Až viac ako 65 % (65,8 %) oslovených zástupcov škôl potvrdilo, že majú 5 až 11 členov ŽSR, v roku 2011 to bolo 55,9 %. Súčasne klesol počet tých, ktorí nariadenie nerešpektujú.
- Hodnotenie záujmu o prácu v školskej samospráve nevyznieva veľmi pozitívne. Hoci každý piaty skúmaný riaditeľ potvrdil veľký záujem o prácu samosprávneho orgánu zo strany žiakov, polovica skúmaných vníma záujem ako priemerný. Malý záujem žiakov školy zapájať sa do činnosti školskej samosprávy deklarovalo až 30,9 % oslovených a 1,4 % uviedla dokonca nezáujem.
- Záujem je výrazne vyšší v gymnáziách. Až viac ako dvojnásobok skúmaných riaditeľov gymnázií je presvedčených, že žiaci prejavujú veľký záujem o prácu žiackej školskej rady (G 36,8 %, SOŠ + K 16,2 %). Priemerný záujem hodnotili viac riaditelia odborných škôl a konzervatórií podobne ako malý záujem, prípadne nezáujem. Z výsledkov je teda zrejmé, že sú to gymnazisti, ktorí prejavujú väčší záujem o participáciu na živote školy a vidia v ňom nástroj na zapájanie sa mladých ľudí do života a možnosť zmeniť veci podľa vlastných predstáv. Pritom je na zamyslenie skutočnosť, že podľa výpovedí až tretina (36,5 %) stredoškolákov z odborných škôl prejavuje malý alebo žiadny záujem o prácu žiackej samosprávy v škole. V tomto type škôl by bolo potrebné viac iniciovať a motivovať záujem žiakov participovať na živote školy, presadzovať vlastné návrhy a pripomienky a organizovať aktivity.

- Rozdiely podľa jednotlivých krajov SR pôsobnosti školy dokumentujú, že najväčší záujem prejavujú o činnosť školskej samosprávy žiaci zo škôl Nitrianskeho a Žilinského kraja, nasledujú školy v Bratislavskom a Košickom kraji. Veľký záujem najmenej deklarovali riaditelia z Trnavského a Prešovského kraja. Priemerné hodnotenie záujmu žiakov o činnosť žiackej školskej rady v najvyššom percente vyjadrovali oslovení z Trnavského kraja a ďalej zo škôl na východe Slovenska – z Prešovského a Košického kraja. Malý, prípadne žiadny záujem žiakov prezentovali najvýraznejšie zástupcovia škôl z Banskobystrického a Prešovského kraja a to takmer 40 % oslovených.
- Hodnotenie činnosti žiackej školskej rady zo strany vedenia školy vyznieva v celku pozitívne. Až polovica (50,6 %) oslovených je presvedčená, že práca žiackej samosprávy dosahuje výbornú úroveň a 37,7 % ju hodnotí ako dobrú, prípadne priemernú. Pre 43/11,7 % riaditeľov škôl je však činnosť žiackej samosprávy nedostatočná (kategórie: výborná – samostatnosť, vlastná iniciatíva, organizovanie školských a mimoškolských aktivít, podávanie návrhov a pripomienok, spolupodieľanie sa na riešení problémov, dobrá/priemerná – nižšia miera samostatnosti a vlastnej iniciatívy, častá potreba vedenia zo strany koordinátora ŽŠR, nedostatočná – iba formálna činnosť).
- Sú to opäť gymnáziá, kde nielen záujem žiakov o žiacku samosprávu je vyšší, ale aj hodnotenie činnosti zo strany riaditeľa školy je pozitívnejšie. Až 63,3 % oslovených z gymnázií vníma činnosť žiackej školskej rady v škole ako výbornú s vlastnou iniciatívou a množstvom aktivít ako aj pri riešení problémov školy, tak aj pri organizovaní akcií a podujatí, v odborných školách sa takto vyjadrilo 44,5 % riaditeľov. V nich výrazne vyššie zastúpenie vykazuje priemerné hodnotenie. Na nedostatočnú, formálnu činnosť žiackej samosprávy poukazovalo 27/12,3 % respondentov z odborných škôl a 9/7,5 % z gymnázií.
- Celkovo možno konštatovať, že s výnimkou škôl v Trnavskom kraji vo všetkých krajoch SR viac ako polovica oslovených riaditeľov stredných škôl so školskou samosprávou hodnotí jej činnosť na výbornú. Len v Trnavskom kraji sa takto vyjadrilo len 38,5 % opýtaných. Títo potom v najvyššom zastúpení hodnotia činnosť ako dobrú, priemernú. Na nedostatočnú činnosť poukazovalo najviac riaditeľov zo škôl v Banskobystrickom kraji a následne v Trenčianskom, Bratislavskom a Prešovskom kraji.
- Výsledky za sledované roky 2011 a 2017 sú takmer identické. Na jednej strane mierne stúplo presvedčenie riaditeľov skúmaných škôl o výbornej činnosti žiackej školskej rady založenej na vlastnej aktivite, samostatnosti a iniciatíve, na aktívnom organizovaní školských a mimoškolských aktivít a podujatí a predkladaní návrhov a pripomienok na zlepšenie chodu školy, na druhej strane pokleslo negatívne hodnotenie činnosti. Aj tu je vidieť pozitívny trend a opodstatnenosť činnosti žiackych samospráv.
- Žiacka samospráva predstavuje nástroj, prostredníctvom ktorého sa skutočná potreba a záujem žiakov môže vyjadrovať a realizovať. K tomu je však potrebná úzka spolupráca s vedením školy, pedagógmi a zamestnancami školy. Hodnotenie spolupráce a partnerstva žiackej samosprávy a vedenia školy pri riešení otázok ovplyvňujúcich každodenný chod školy vyznieva podobne ako hodnotenie činnosti žiackej samosprávy, celkovo pozitívne. Až 55,6 % riaditeľov škôl so zriadenou žiackou samosprávou je presvedčených, že žiacka samospráva je pre vedenie jednoznačne partnerom pri riešení problémov školy a 43,3 % síce partnerstvo potvrdilo, avšak uviedlo, že iba príležitostne. Pre 5 skúmaných riaditeľov škôl (1,1 %) žiacky samosprávny orgán nepredstavuje partnera pri riešení problémov školy.

- Aj v tomto prípade lepšie výsledky dosahujú gymnázia, kde riaditelia až v 61,8 % deklarovali partnerstvo a to pri každom riešení otázok ovplyvňujúcich život školy, v prípade stredných odborných škôl a konzervatórií spoluprácu potvrdila necelá polovica skúmaných riaditeľov škôl (49,8 %). Títo potom až v 48,7 % síce priznali partnerstvo a spoluprácu, ale len v niektorých konkrétnych prípadoch, riaditelia gymnázií názor prezentovali v 37,5 %. Zaujímavé je zistenie, že 1,5 %/4 riaditeľov odborných škôl a konzervatórií a 0,7 %/1 riaditeľov gymnázií spoluprácu vedenia školy a žiackej samosprávy popreli. Je otázkou, či činnosť žiackej samosprávy v týchto školách je len čisto formálna a jej členovia nemajú záujem spolupodieľať sa na riešení problémov školy, alebo vedenie školy ich neakceptuje ako partnera. Na základe predchádzajúcich zistení je možné sa domnievať, že ide o nezáujem žiackej samosprávy spolupracovať s vedením školy, ako aj ich nedostatočné skúsenosti, či nereálnosť požiadaviek.
- Porovnaním výsledkov za sledované roky 2017 a 2011 sa zistilo, že zatiaľ čo pokleslo percento respondentov vyjadrujúcich sa o jednoznačne úzkej spolupráce vedenia školy a žiackej samosprávy pri riešení problémov školy, zvýšilo sa percento príležitostnej spolupráce. Pozitívom je, že súčasne došlo k zníženiu negatívneho hodnotenia.
- Najpozitívnejšie hodnotia spoluprácu zástupcovia škôl z východu Slovenska, z Prešovského a Košického kraja. Až takmer 60 % riaditeľov stredných škôl z daných krajov je presvedčených, že žiacka školská rada je vždy pre vedenie školy partnerom pri riešení otázok ovplyvňujúcich každodenný chod školy. Výborné hodnotenie spolupráce (áno, vždy) vyjadrovala aj viac ako polovica oslovených z ostatných krajov, najmenej však z Bratislavského a Banskobystrického kraja. Aj na občasnú spoluprácu vedenia školy a žiackej samosprávy poukazovala približne polovica skúmaných riaditeľov škôl, najčastejšie však z Bratislavského, Trenčianskeho a Banskobystrického kraja, najmenej z Prešovského kraja. Negatívne hodnotenie spolupráce má v súbore len malé zastúpenie. Sú to dvaja skúmaní zástupcovia škôl so zriadenou samosprávou z Prešovského kraja a po jednom z Bratislavského, Banskobystrického a Žilinského kraja. Je teda zrejmé, že medzi vedením škôl a školskou samosprávou existujú partnerské vzťahy založené na spoločnom riešení problémov školy. Aj v tom vidieť opodstatnenosť žiackej školskej rady a participácie žiakov na chode školy. Uvedené výsledky by tak mali byť výzvou na zriadenie žiackej samosprávy aj v ostatných stredných školách. Veď mladí ľudia by mali participovať na živote spoločnosti, a teda aj školy a spolu s dospelými riešiť budúcnosť spoločnosti.
- Hodnotenie významu žiackeho samosprávneho orgánu vyznieva pre školu pozitívne. Až tri štvrtiny (76,0 %) oslovených riaditeľov škôl so žiackou samosprávou vníma jednoznačný prínos samosprávy pre školu. Približne 15 % (15,7 %) riaditeľov však označilo činnosť žiackej samosprávy za formálnu a 8,3 % volilo možnosť iné. V rámci uvedenej odpovede respondenti často poukazovali na kombináciu prínosu pre školu a formálnosť. Pri vyjadrovaní sa k problémom tak na jednej strane predstavuje žiacka samospráva pre vedenie školy skôr prínos, pri ostatných činnostiach je často formálna, nečinná. V mnohých prípadoch je podľa oslovených zástupcov škôl žiacka školská rada dosť podstatným medzičlánkom medzi žiakmi a pedagógmi, prípadne vedením školy, nemožno to však zovšeobecňovať na všetky prípady. Riaditelia pritom často poukazovali aj na striedanie obdobia aktivity a pasivity. Zároveň sa častokrát stáva, že pedagogická rada nerešpektuje názory zástupcov žiakov vyjadrených prostredníctvom žiackej samosprávy, na druhej strane si treba uvedomiť, že študentská rada nemôže zasahovať do všetkých rozhodnutí vedenia školy, že musia byť stanovené určité limity, ktoré žiaci už zo svojej podstaty nemôžu prekročiť. Uvedené názory tak podčiarkujú významný podiel žiackeho samosprávneho orgánu pre riešenie problémov školy, pre rozvoj školy a jej aktivít, na

druhej strane poukazujú na jeho častú pasivitu, formálnosť a sporadickosť v zapájaní sa do rozhodovacieho procesu školy. I tak však má opodstatnenosť v živote školy. Podporuje ich participáciu pri rozhodovacích procesoch a aktivitách školy a učí žiakov komunikovať s dospelými a prijímať názory iných.

- Presvedčenie o prínose samosprávy pre školu je citeľný v odpovediach riaditeľov všetkých typov stredných škôl (G 81,8 %, SOŠ + K 73,0 %). Riaditelia škôl so zriadenou žiackou samosprávou sú tak presvedčení o dôležitosti a význame žiackej samosprávy pre školu, aj pre jej žiakov. V odpovediach oslovených riaditeľov škôl pri hodnotení významu činnosti žiackej samosprávy malo však zastúpenie aj formálne hodnotenie. Približne každý piaty riaditeľ strednej odbornej školy a konzervatória je toho názoru, že existencia samosprávneho orgánu v škole je formálna, pasívna a neplní svoju funkciu, v prípade gymnázií uvedenú skutočnosť deklaroval len každý desiaty.
- Prínos činnosti žiackej samosprávy najvýraznejšie vnímajú riaditelia stredných škôl v Trenčianskom a Prešovskom kraji, kde viac ako 80 % riaditeľov škôl so zriadenou žiackou samosprávou je presvedčených o jej prínose pre školu. V ostatných krajoch sa pozitívne hodnotenie pohybuje v intervale od 64,5 % do 78,3 %, pričom najmenej riaditeľov deklarujúcich uvedený postoj pôsobí v školách Trnavského kraja. Na druhej strane práve v Trnavskom a Banskobystrickom kraji je približne štvrtina oslovených toho názoru, že činnosť samosprávy v škole má výrazne formálny charakter, vyznačuje sa značnou pasivitou a nepravidelnosťou. V ostatných krajoch dosahuje hodnotu okolo 15 %, najmenej v Žilinskom kraji.
- Úroveň partnerstva medzi vedením školy a žiackou samosprávou ovplyvňuje vnímanie významu žiackej samosprávy. Respondenti, ktorí považujú žiacku samosprávu za každodenného partnera pri riešení otázok ovplyvňujúcich chod školy, výrazne častejšie vnímajú prínos žiackej školskej rady pre školu ako tí, ktorí ju považujú za len formálnu, zatiaľ čo tí, ktorí poukazujú len na občasnú spoluprácu sa viac prikláňajú k formálnemu hodnoteniu činnosti.
- Opäť sa potvrdili takmer identické výsledky pri sledovaní problému v rokoch 2011 a 2017. V oboch rokoch skúmania približne 76 % skúmaných riaditeľov škôl so zriadenou žiackou samosprávou je presvedčených o jej význame a prínose pre školu (rok 2011: 75,9 %, 2017: 76,0 %). Mierne pokleslo vnímanie činnosti ako formálnej (rok 2011: 17,4 %, rok 2017: 15,7 %) a naopak, stúplo percento tých, ktorí volili možnosť iné s konkrétnym vyjadrením založeným zväčša na spojení prínosu pre školu a žiakov a slabej iniciatívy zo strany žiackej školskej rady obmedzujúcej sa často len na konkrétne podujatie, aktivity a nepravidelnosť.
- Až 82,5 % riaditeľov stredných škôl potvrdilo, že ich žiacka samospráva bola aktívna a pripomienky im predostrela. Necelá pätina opýtaných od členov žiackej školskej rady nedostala žiadne návrhy. Žiacke samosprávy sa vo svojich pripomienkach a návrhoch najčastejšie zaoberali organizovaním mimoškolských aktivít a podujatí, materiálno-technickým vybavením školy, úpravou okolia školy, organizáciou výchovno-vzdelávacieho procesu a skvalitnením stravovacích podmienok. Členovia žiackych školských rád boli aktívnejší v gymnáziách než v stredných školách a v konzervatóriách.
- Riaditelia gymnázií častejšie uvádzali, že pripomienky žiackej samosprávy sa týkali podujatí realizovaných mimo vyučovania, voľnočasových aktivít a činnosti záujmových krúžkov, úpravy školského poriadku a vnútorného poriadku školy, zatiaľ čo riaditelia stredných odborných škôl a konzervatórií vo vyššom počte dostali od členov žiackej školskej rady pripomienky týkajúce sa materiálno-technického vybavenia školy,

organizácie vyučovacieho procesu, rozvrhu hodín a zlepšenia stravovacích podmienok žiakov i pedagógov.

- Najlepšia spolupráca medzi členmi žiackej samosprávy a vedením školy bola zaznamenaná v Trenčianskom a v Žilinskom kraji. Najvyššia pasivita členov žiackej samosprávy bola evidovaná v Bratislavskom, Nitrianskom a v Košickom kraji. Riaditelia stredných škôl v Bratislavskom, Trenčianskom a v Žilinskom kraji najčastejšie dostali od členov žiackej školskej rady návrhy zamerané na materiálno-technické vybavenie školy a úpravu jej okolia. V Trnavskom, Nitrianskom, Prešovskom a v Košickom kraji dominovali pripomienky týkajúce sa zabezpečenia rôznych aktivít a podujatí a v Banskobystrickom kraji sa žiacka samospráva prioritne zaoberala organizáciou vyučovania a vnútornými záležitosťami školy.
- Od roku 2011 mierne klesol počet stredných škôl, v ktorých členovia žiackej školskej rady odovzdali vedeniu školy svoje návrhy a zvýšil sa počet škôl, kde členovia žiackej samosprávy nemali žiadne pripomienky, ktoré by pomohli skvalitniť vyučovací proces a mimoškolskú činnosť.
- Za sledované obdobie sa situácia zlepšila v Bratislavskom, Trenčianskom a v Žilinskom kraji, zatiaľ čo v Nitrianskom a v Banskobystrickom kraji bolo evidované najvýraznejšie zníženie počtu aktívnych žiackych školských rád, ktoré predložili vedeniu školy svoje návrhy a pripomienky.
- V súvislosti s konkrétnymi návrhmi a pripomienkami, ktoré predložili členovia žiackej samosprávy bolo zaujímavé zistiť, do akej miery boli akceptované vedením školy. Viac než polovica oslovených riaditeľov stredných škôl potvrdila, že prijali len niektoré z predložených návrhov a pripomienok a necelá tretina respondentov deklarovala akceptáciu všetkých predložených návrhov a pripomienok. Len dvaja riaditelia stredných škôl priznali, že návrhy predložené členmi žiackej školskej rady neboli prijaté a približne 59 riaditeľov nedostalo od žiackej samosprávy žiadne návrhy a pripomienky.
- Lepšia spolupráca a prijatie návrhov žiackej samosprávy boli zistené v gymnáziách, pričom v stredných odborných školách a v konzervatóriách bola zaznamenaná nielen vyššia pasivita členov žiackych školských rád, ale i horšia spolupráca s vedením školy.
- Najlepšia spolupráca členov žiackej školskej rady a vedenia školy bola zaznamenaná v Trenčianskom a v Žilinskom kraji, pričom v Bratislavskom, Nitrianskom a Košickom kraji bola evidovaná najnižšia miera spolupráce a pasivita členov žiackej samosprávy.
- Od roku 2011 výrazne klesol počet stredných škôl, kde vedenie školy akceptovalo všetky návrhy členov žiackej školskej rady a vo vyššej miere sa zvýšil počet škôl, kde boli vedením prijaté aspoň niektoré pripomienky žiackej samosprávy. Počet stredných škôl, kde zo strany vedenia školy nemohli byť akceptované žiadne návrhy od žiakov zostal na približne rovnakej úrovni, avšak mierne stúpol počet škôl, kde bola žiacka školská rada pasívna a vedeniu školy nepredložila žiadne návrhy.
- Za obdobie rokov 2011 a 2017 sa situácia zhoršila najmä v gymnáziách, kde bola zaznamenaná výraznejšia apatia žiackych samospráv. Za sledované obdobie sa situácia zhoršila najmä v Nitrianskom a v Košickom kraji, pričom mierne zlepšenie bolo zaznamenané len Trnavskom kraji.
- Spolu so zisťovaním konkrétnych návrhov a pripomienok žiackej samosprávy predložených v minulom školskom roku vedeniu školy sme sledovali aj tzv. „dobrý príklad“, teda ako sa z iniciatívy žiakov, členov školskej rady a pomocou ich aktívnej účasti podarilo identifikovať dôležitý problém, vyriešenie ktorého prispelo k rozvoju školy.

Žiakom poskytlo príklad toho ako funguje demokracia a upevnilo sa v nich presvedčenie, že sú právoplatnými členmi samosprávy. Asi polovica riaditeľov stredných škôl, v ktorých pracujú žiacke samosprávne orgány, neuviedla žiadny dobrý príklad z praxe. Takouto aktivitou sa pochválilo 49,9 % opýtaných, od ktorých sme získali až 405 odpovedí, najčastejšie uvádzali: realizáciu športových a kultúrnych podujatí, úpravu školského interiéru, rôzne dobrovoľnícke aktivity, charitatívne zbierky, realizáciu úspešných projektov, ktoré navrhli členovia žiackych školských rád, pripomienky k organizácii vyučovacieho procesu, participáciu žiakov na živote školy, úpravu okolia školy, skvalitnenie možností na stravovanie, spoluprácu pri organizovaní preventívnych aktivít, separovaný zber, úsporu energie, triedenie odpadu, riešenie problémov vo vzťahoch medzi žiakmi a pedagógmi, pripomienky k vnútornému školskému poriadku, odôvodnené sťažnosti na pedagógov, šírenie dobrého mena školy, zriadenie schránky dôvery a pod.

- Dobrý príklad uviedla približne polovica riaditeľov stredných odborných škôl a konzervatórií a gymnázií. Najčastejšie ho uvádzali respondenti pochádzajúci z Trenčianskeho kraja, pričom v Banskobystrickom kraji na túto otázku odpovedalo najmenej opýtaných.
- V roku 2011 uvádzali riaditelia stredných škôl dobré príklady v mierne vyššom počte než v roku 2017. Medzi gymnáziami, strednými odbornými školami a konzervatóriami boli zistené len minimálne rozdiely, avšak možno konštatovať, že počet riaditeľov, ktorí uviedli dobré príklady z praxe sa v tomto roku vo všetkých typoch stredných škôl znížil.
- Vyšší počet dobrých príkladov bol v tomto roku evidovaný v Trnavskom, Nitrianskom, Prešovskom a v Košickom kraji. Ich zníženie bolo zaregistrované v Bratislavskom, Trenčianskom, Žilinskom a v Banskobystrickom kraji. Najvyšší počet dobrých príkladov z praxe v obidvoch rokoch uvádzali riaditelia stredných škôl so sídlom v Trenčianskom kraji, pričom v roku 2011 boli v najnižšom počte zaznamenané v Košickom a v roku 2017 v Banskobystrickom kraji.
- Pre členov žiackej školskej rady je dôležité, aby mali k dispozícii dôležité informácie o mladých ľuďoch nielen v rámci školy, ale aj z celého regiónu. Až 59,9 % respondentov uviedlo, že ich žiacky samosprávny orgán zastupoval aj navonok, vo vzťahu k samospráve mesta, kraja alebo k iným subjektom. Nižší počet riaditeľov škôl (40,1 %) priznal, že členovia ich žiackej školskej rady tieto možnosti nedostali a fungovali iba vo vzťahu k vedeniu školy.
- Svoju školu reprezentoval približne rovnaký počet žiackych samospráv pôsobiacich v stredných odborných školách, konzervatóriách aj v gymnáziách. Najlepšia situácia bola zistená u riaditeľov škôl so sídlom v Žilinskom a v Trenčianskom kraji, pričom najmenej kladných odpovedí uviedli riaditelia stredných škôl so sídlom v Trnavskom, Nitrianskom a v Banskobystrickom kraji.
- Od roku 2011 mierne stúpol počet žiackych samospráv, ktoré mohli reprezentovať školu vo vzťahu k iným subjektom a v malej miere klesol počet škôl, kde členovia žiackej školskej rady tieto možnosti nemali. Možnosť reprezentovať školu vo vzťahu k iným subjektom bola výraznejšie zaregistrovaná v gymnáziách než v stredných odborných školách a v konzervatóriách. Od roku 2011 sa situácia zlepšila najmä v Bratislavskom a v Žilinskom kraji, pričom v Banskobystrickom kraji bolo zaznamenané jej výrazne zhoršenie.
- Spolupráca členov žiackych školských rád s rovesníkmi, ktorí v škole zastupujú rovnaké funkcie, bola hodnotená pozitívne, pretože mladí ľudia získali nielen možnosť nájsť si nové inšpirácie pre svoju činnosť a vymeniť si skúsenosti, ale mohli aj spolupracovať na

organizovaní spoločných podujatí v rámci svojho bydliska. Len 43,4 % riaditeľov stredných škôl malo informácie o tom, že členovia ich žiackych samosprávnych orgánov sú v kontakte s inými rovesníkmi. Na otázku záporne odpovedala necelá polovica riaditeľov, avšak necelých 10,0 % respondentov sa nevedelo k tejto téme vyjadriť. Žiaci najčastejšie spolupracovali so žiakmi iných stredných škôl, prípadne boli v kontakte aj s členmi žiackych školských rád v rámci celého kraja, vymieňali si skúsenosti s členmi Rady mládeže v príslušnom kraji, kontaktovali sa s pracovníkmi neziskových organizácií, mestských úradov, centier voľného času a pod.

- Členovia žiackej samosprávy vo vyššej miere spolupracovali s inými subjektmi v gymnáziách, pričom v stredných odborných školách a v konzervatóriách existoval vyšší počet žiackych samosprávnych orgánov, ktoré tento druh spolupráce nenadviazali. Okrem toho bola v gymnáziách evidovaná vyššia informovanosť riaditeľov než v stredných odborných školách a v konzervatóriách.
- Najviac kontaktov mali členovia žiackych školských rád pochádzajúci zo Žilinského kraja. Spoluprácu členov žiackej školskej rady so samosprávnymi orgánmi pôsobiacimi v iných školách deklarovala necelá polovica riaditeľov stredných škôl v Trnavskom, Trenčianskom a v Prešovskom kraji, pričom omnoho nižší rozvoj tejto spolupráce bol zaznamenaný v stredných školách v Bratislavskom, Nitrianskom, Banskobystrickom a v Košickom kraji. Na túto otázku odpovedali záporne najmä riaditelia stredných škôl so sídlom v Nitrianskom, Banskobystrickom, Košickom, Prešovskom a v Trnavskom kraji, zatiaľ čo v Žilinskom kraji nespôpracovala so žiadnymi samosprávnymi orgánmi len pätina členov žiackych školských rád. Vyjadriť svoj názor nevedela až necelá pätina respondentov z Bratislavského, Trenčianskeho a Banskobystrického kraja, zatiaľ čo v Košickom kraji rovnako odpovedalo len 5,0 % opýtaných.
- Zvýšil sa počet stredných škôl, kde členovia žiackej školskej rady spolupracovali so žiackymi samosprávami pôsobiacimi v iných školách a klesol počet škôl, kde tento druh spolupráce členovia žiackeho samosprávneho orgánu nenadviazali. Počet riaditeľov, ktorí na túto otázku nevedeli odpovedať, sa zvýšil len minimálne.
- V sledovanom období sa vo všetkých typoch stredných škôl zvýšil počet žiackych školských rád, ktoré spolupracovali s inými samosprávami. V gymnáziách aj v stredných odborných školách klesol počet riaditeľov, ktorí konštatovali, že ich žiacke školské rady dobré vzťahy s nikým nenadviazali. V gymnáziách sa počet riaditeľov, ktorí na danú otázku nevedeli odpovedať znížil, zatiaľ čo v stredných odborných školách a v konzervatóriách bolo zaznamenané mierne zvýšenie počtu respondentov, ktorí sa k tejto téme nedokázali vyjadriť.
- Od roku 2011 sa v Bratislavskom, Trnavskom, Nitrianskom, Žilinskom a v Košickom kraji zvýšil počet škôl, v ktorých členovia žiackej školskej rady nadviazali spoluprácu s inými žiackymi samosprávnymi orgánmi. Zníženie počtu škôl, ktoré sa zapojili do spolupráce s kolegami z iných stredných škôl bol zistený v Trenčianskom, Banskobystrickom a v Prešovskom kraji. V Trnavskom, Trenčianskom a v Banskobystrickom kraji bol zaznamenaný vyšší počet stredných škôl, ktoré nespôpracovali s nikým. V Bratislavskom, Nitrianskom, Žilinskom, Prešovskom a v Košickom kraji sa počet škôl, ktoré nemali nadviazanú spoluprácu s členmi žiackych samospráv pôsobiacich v iných školách znížil.
- V Bratislavskom, Trenčianskom, Nitrianskom, Banskobystrickom a v Prešovskom kraji stúpol počet riaditeľov, ktorí na otázku nevedeli odpovedať. V Trnavskom, Žilinskom

a v Košickom kraji bolo vedenie školy lepšie informované o spolupráci členov školskej samosprávy.

- Zvýšenie kvality práce žiackej školskej rady si vyžaduje, aby sa žiaci v tejto oblasti sústavne vzdelávali. Až 63,0 % riaditeľov stredných škôl uviedlo, že členovia žiackej školskej rady sa v tomto alebo v minulom školskom roku vzdelávali. Viac ako tretina respondentov na otázku odpovedala záporne.
- Vzdelávacie aktivity absolvovalo 60,4 % gymnazistov a viac než polovica členov žiackych školských rád pôsobiacich v stredných odborných školách a v konzervatóriách. Vzdelávacie podujatia absolvovalo viac ako 70,0 % žiakov stredných škôl zo Žilinského a z Trenčianskeho kraja. V nižšom počte sa do týchto aktivít zapojili aj členovia žiackych školských rád v Bratislavskom, Trnavskom, Banskobystrickom, Prešovskom a v Košickom kraji, pričom v Nitrianskom kraji sa vzdelávala len štvrtina členov žiackych samospráv.
- Znížil sa počet žiackych samospráv stredných škôl, ktorých členovia absolvovali vzdelávacie podujatia a zvýšil sa počet škôl, kde členovia žiackej školskej rady tieto možnosti nemali.
- V gymnáziách aj v stredných odborných školách a v konzervatóriách klesol počet stredných škôl, kde vedenie umožnilo členom žiackej školskej rady absolvovať vzdelávacie podujatia, pričom tento negatívny trend viac zasiahol stredné odborné školy a konzervatória než gymnáziá.
- Od roku 2011 sa zvýšil počet škôl, v ktorých žiacke samosprávy absolvovali vzdelávacie podujatia v Bratislavskom, Trnavskom a v Košickom kraji. V Trenčianskom, Nitrianskom, Žilinskom, Banskobystrickom a v Prešovskom kraji bol evidovaný nižší počet stredných škôl, v ktorých členovia žiackej samosprávy mali možnosť zapojiť sa do vzdelávania.
- Najvyšší počet členov žiackych samospráv absolvoval školenie. Žiaci sa v omnoho nižšej miere zúčastnili rôznych workshopov, konferencií, stretnutí členov mestských a regionálnych parlamentov a projektov. Gymnazisti aj žiaci stredných odborných škôl a konzervatórií absolvovali najčastejšie rôzne druhy školení. Gymnazisti sa častejšie vzdelávali formou workshopov, projektov a na stretnutiach mestských a regionálnych parlamentov. Členovia školských samospráv pôsobiacich v stredných odborných školách a konzervatóriách sa vo vyššom počte zúčastnili na konferenciách. Členovia žiackych školských rád v Trnavskom, Trenčianskom, Nitrianskom, Žilinskom, Banskobystrickom, Prešovskom a v Košickom kraji sa najčastejšie zúčastnili školení. Iba členovia žiackych samospráv v Bratislavskom kraji preferovali stretnutia a zasadnutia členov mestských a regionálnych parlamentov. Žiaci stredných škôl v Prešovskom kraji sa častejšie vzdelávali formou workshopov, konferencií a projektov.
- Na záver dotazníka dostali riaditelia škôl možnosť opísať svoje postrehy a skúsenosti týkajúce sa činnosti žiackej školskej rady. Asi polovica riaditeľov stredných škôl hodnotila činnosť žiackeho samosprávneho orgánu v škole pozitívne. Žiacka samospráva v škole je aktívna, spolupracuje s koordinátorom žiackej školskej rady aj s vedením školy a pre ostatných žiakov pripravuje zaujímavé podujatia, pomáha skvalitniť činnosť školy a aktívne rieši problémy žiakov. Bolo by dobré tieto pozitívne príklady viac propagovať a motivovať tak nielen členov žiackych školských samospráv, ktoré sú pasívne, ale i tých, ktorí si doteraz žiacku školskú radu v škole nezriadili.

Odporúčania pre prax:

- Zvýšiť informovanosť žiakov stredných škôl o činnosti žiackej školskej rady, či už formou pravidelne aktualizovanej nástenky, informáciami zo strany člena žiackej školskej rady, na triednických hodinách, krátkym vysielaním v školskom rozhlase, uvádzaním dôležitých informácií na internetovej stránke školy alebo iným, kladne pôsobiacim spôsobom. Všetci členovia žiackych školských rád by mali rôznymi spôsobmi propagovať aktivity, ktoré realizujú, snažiť sa zvýšiť medializáciu svojej práce, s cieľom skvalitniť ju a motivovať aj ostatných žiakov k lepšej spolupráci, záujmu o prácu a vyššiu aktivitu.
- Zmeniť obsah zákona v oblasti systému financovania žiackeho samosprávneho orgánu, zaviesť povinnú funkciu koordinátora ŽSR a motivovať ho.
- Zapojiť aspoň čiastočne do práce žiackeho samosprávneho orgánu aj žiakov z nižších ročníkov, s cieľom zabezpečiť informovanosť žiakov o živote a problémoch školy.
- Rozvíjať spoluprácu členov žiackej školskej rady s ich rovesníkmi pracujúcimi v iných stredných školách v blízkom okolí tak, aby mohli spoločne organizovať aktivity, navzájom si pomáhať a vymieňať skúsenosti.
- Viac propagovať činnosť žiackych školských rád v školách, kde tieto samosprávne orgány existujú, s cieľom motivovať vedenie škôl, pedagógov aj žiakov k jej zriadeniu tam, kde ešte nie sú.
- Zvýšiť spoluprácu vedenia školy, koordinátora školskej rady a jej členov, navzájom sa informovať o problémoch vo výchovno-vzdelávacom procese s cieľom eliminovať ich a skvalitniť činnosť školy a žiackej samosprávy.
- Zvýšiť aktivitu členov žiackych školských rád najmä v školách, kde žiacka samospráva existuje len formálne a nezapája sa do činnosti školy.
- Motivovať členov žiackych školských rád k predkladaniu návrhov a pripomienok s cieľom zvýšiť kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu a zlepšiť vzájomné vzťahy medzi pedagógom a žiakmi ako aj medzi žiakmi navzájom.
- Viac propagovať vzdelávacie podujatia určené pre členov žiackych školských rád a umožniť im ich absolvovanie. Apelovať na vedenie školy, aby členom žiackej samosprávy pomohlo zúčastniť sa vzdelávania, získavať nové kontakty a skúsenosti a ich aplikovaním do praxe skvalitniť činnosť žiackej samosprávy.

Literatúra

Bieliková, M., Pétiová, M., Kiripolská, N.: Školská samospráva a občianska participácia mládeže. Záverečná správa. ÚIPŠ Bratislava 2012.

Bošňáková, M. a kol.: Žiacke školské rady ako jedna z foriem participácie mládeže na živote spoločnosti. Záverečná správa z výskumu. ÚIPŠ Bratislava 2004.

Dugovičová, M. a kol.: Žiacka samospráva na stredných školách (koordinátor žiackej školskej rady). Záverečná správa z prieskumu. Bratislava : ÚIPŠ 2007.

Macháček, L.: Občianska participácia a volebné správanie študentov na Slovensku. Trnava : KP FF UCM 2010, ISBN 978-80-970360-0-3

Macháček, L.: Participácia študentov na samospráve stredných a vysokých škôl Slovenska. Bratislava : Iuventa 2005.

Macháček, L.: Participácia mládeže na samospráve školy. Bratislava : Iuventa 2006, ISBN 80-8072-052-5

Názov: *Školská samospráva a občianska aktivácia mládeže*

Autori: *Mgr. Marcela Bieliková, PhDr. Marianna Pétiová, PhD., Mgr. Mária Janková*

Vydavateľ: *Centrum vedecko-technických informácií SR
Staré grunty 52, 842 44 Bratislava 4*

Rok vydania: *2017*

Tlač: *CVTI SR*

Náklad: *200 kusov*

ISBN 978-80-89354-86-3